

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์
เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง
ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนดาร์ลุสสุดาวิทยา

มูฮัมหมัดรุดดี ยูโซะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

**The Development of Local Curriculum on Marriage in Islam
for Intermediate Islamic Education Level 3 Students,
Darul Huda Witya School**

MUHAMMADRUDEE YUSOH

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirements for the Master of Education
Field in Teaching in Islamic Education**

**Graduate School
Yala Rajabhat University**

2013

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย)	การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลาม ศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนดารุลฮุดาวิทยา
ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาอังกฤษ)	The Development of Local Curriculum on Marriage in Islam for Intermediate Islamic Education Level 3 Students, Darul Huda Witya School
ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์	มูหัมมัดรุดี ยูโซะ
สาขาวิชา	การสอนอิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
.....	ประธาน
(ดร.ซัมซุ สาอุ)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเลาะ แวอุเซ็ง)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	กรรมการ
.....	(ดร.ซัมซุ สาอุ)
(รองศาสตราจารย์ดุซฎี มัชนิมากิโร)	กรรมการ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สมทบ	(รองศาสตราจารย์ดุซฎี มัชนิมากิโร)
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุไรรัตน์ ยามาเร็ง)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุไรรัตน์ ยามาเร็ง)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อนุมัติให้แนบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกสรี ลัดเลีย)
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

“ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา”

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษา ตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุสสุดาวิทยา
ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์	มุหัมมัดรุดี ยูโซะ
ชื่อปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การสอนอิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2555

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ดร. ชัมพู สาอุ ประชานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์คุณหญิง มัชฌิมาภิโร กรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไรรัตน์ ยามาเรียง กรรมการ

การวิจัยมีครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษา ตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการสมรสในอิสลาม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลางห้อง 3/1 โรงเรียนดาร์ลุสสุควาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย หลักสูตรท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบค่าที (t -test Dependent Samples) ผลการศึกษาพบว่า

1. ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เท่ากับ 80.35/81.08 และผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นมีคุณภาพในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.47$)
2. นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$)

Abstract

Thesis title The Development of Local Curriculum on Marriage in Islam for Intermediate Islamic Education Level 3 Students, Darul Huda Witya School

Researcher Muhammadrudee Yusoh

Degree Sought Master of Education

Major Teaching in Islamic Education

Academic year 2012

Thesis Advisors

1. Dr. Samsoo Sa-U	Chairperson
2. Associate Professor Dusadee Matchimapiro	Committee
3. Assistant Professor Urairat Yamareng	Committee

This research aimed at: 1) to develop and determine efficiently of a local curriculum on marriage in Islam for grade 3 students of Darul Huda Witya school, 2) to compare students learning achievements between before instruction after instruction through the local curriculum on marriage in Islam and 3) the evaluate students' satisfaction the ward intuition through the local curriculum on marriage in Islam. The research samples were 30 grade 3 students of Darul Huda Witya school. Research instruments consisted of a local curriculum, lesson plans, a measurement of students' academic achievement, and 5 rating scales satisfaction questionnaire. Statistics used in data analyses were percentage, mean, S.D. and dependent t-test.

The results of the research were as follows :

1. The efficiency of the proposed local curriculum was 80.35/81.08 and the local curriculum was evaluated at very high level ($\bar{x} = 4.47$).

2. The students learning achievements between before instruction after instruction through the local curriculum on marriage in Islam was higher than before instruction of significance level of 0.05

3. The students' satisfaction with the learning plan of the local curriculum were high level. ($\bar{x} = 4.36$)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่งซึ่งไม่อาจนำมากล่าวได้ทั้งหมด ผู้มีพระคุณท่านแรก ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์ ดร. ชัมพู สาธุ ประธาน กรรมการที่ปรึกษาที่ ให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการ ทำงาน วิจัย นี้อย่างใกล้ชิด ท่านที่สอง ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์อุไรรัตน์ ยามาเรียง ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมอีกท่านหนึ่งที่เสียสละเวลาให้คำปรึกษาและช่วยให้ข้อคิดแง่มุมต่างๆและขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ระหว่างที่ได้ทำการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานี้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในงานวิจัย

ขอขอบคุณโรงเรียนคารุลสุตาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ที่ให้คำแนะนำในการทดลอง และการวิเคราะห์ผล เพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการสอนอิสลามศึกษา ภาคปกติที่ให้คำแนะนำ เรื่องการวิเคราะห์ทางสถิติ และให้คำแนะนำเรื่องวิธีดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณเพื่อนๆ ในสาขาการ สอนอิสลามศึกษา ภาคปกติที่ให้ความสนใจและให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี สุดท้ายขอขอบคุณครอบครัว ของผู้วิจัยที่คอยให้กำลังใจมาโดยตลอด

มุหัมมัดรุดี ยูโซะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา	4
3. ขอบเขตด้านตัวแปร	5
3.1 ตัวแปรต้น	5
3.2 ตัวแปรตาม	5
นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร	8
1.1 ความหมายของหลักสูตร	8
1.2 ความสำคัญของหลักสูตร	10
1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร	11
2. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546	15
3. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระศาสนาอิสลาม	18
4. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	19
4.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	20

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
4.2 ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	21
4.3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	23
5. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ในอิสลาม	31
6. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสมรสในอิสลาม	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
1. งานวิจัยในประเทศ	45
2. งานวิจัยต่างประเทศ	50
กรอบแนวคิดการวิจัย	51
สมมติฐานการวิจัย	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
1. ลักษณะเครื่องมือ	52
2. วิธีการสร้างเครื่องมือ	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
1.วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	57
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
แผนปฏิบัติการวิจัย	59
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	60
ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	69

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 (ต่อ)	
อภิปรายผล.....	70
ข้อเสนอแนะ	72
1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	73
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	73
บรรณานุกรม	75
ภาคผนวก	80
ภาคผนวก ก สถิติที่ใช้ในการวิจัย	81
ภาคผนวก ข ค่า IOCในการวิจัย	85
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	90
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่น	180
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	183
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย	189
ภาคผนวก ช รายชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ	196
ภาคผนวก ช รายชื่อหน่วยงานที่ทำการวิจัย	198
ภาคผนวก ฌ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	200
ภาคผนวก ญ ภาพประกอบการทดลองงานวิจัย	202
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์	205

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษา ตอนกลาง ชั้นปี ที่ 3 โรงเรียนดarulศุดาวิทยา..... 62
2	คุณภาพของโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษา ตอนกลางชั้นปีที่ 3 โรงเรียนดarulศุดาวิทยา..... 63
3	คะแนนความแตกต่าง ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร ท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุ เรื่องการสมรสใน อิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 64
4	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร ท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุ เรื่องการสมรสใน อิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียน ดarulศุดาวิทยา..... 65
5	ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการ เรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียน อิสลามศึกษาตอนกลางชั้นปีที่ 3 โรงเรียนดarulศุดาวิทยา..... 66
6	ค่า IOC คุณภาพของ หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม เรื่อง การสมรสในอิสลาม..... 86
7	ค่า IOC ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระกา ร เรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุ เรื่องการสมรสในอิสลาม 87
8	ค่า IOC แบบสอบถามถามความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อ หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุ เรื่องการสมรสในอิสลาม.... 89

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบหลักสูตรของ เจฟฟรี คอร์ทเนท.....	14
2	รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบา.....	27
3	ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ ไทเลอร์.....	28
4	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	51

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติการดำรงชีวิตและการ ประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ มาตรา 27 วรรคสอง กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี หน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาใน ชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการ เรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่าง ชุมชน ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545:15- 17)

หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ.2546 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม มีเป้าหมายสำคัญของการเรียนหลักคำสอนที่ว่าด้วย อัลกุรอาน และตัฟซีร อัล หะดิษ อัลฟิกฮ์ และอัล อากีดะฮ์ เพื่อมุ่งให้ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาและสามารถนำหลักคำสอนมาพัฒนาตน สังคม และสิ่งแวดล้อม มีคุณลักษณะต่างๆ อันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมี เป้าหมาย คือ การพัฒนาความเป็นบ่าวที่ดี มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเจริญงอกงามในด้านความรู้ ความคิด ทักษะในการแสวงหาความรู้และสามารถปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและ ประชาคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546:16) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม เน้นให้ผู้เรียนมี ความรู้ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ กฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลาม ซึ่งประกอบด้วย 5 กลุ่ม สาระ แต่ละสาระจึงมีความแตกต่างกันไปโดยเฉพาะในด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ อัลฟิกฮ์ (ศาสนบัญญัติ) ดังนั้นลักษณะการสอนย่อมแตกต่างกันออกไป บางวิชาอาจใช้วิธีการท่องจำ

การปฏิบัติ ความเข้าใจ วิเคราะห์ เป็นต้น ส่วนสาระการเรียนรู้รายวิชาศาสนบัญญัตินี้จะเน้นในเรื่องการประกอบศาสนกิจในกิจวัตรประจำวัน รวมถึงการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับ บัญญัติศาสนา ที่อธิบายถึงเรื่องข้อกำหนดของครอบครัวอันได้แก่การ สมรส, การหย่า, การสู่ขอ, การร่วมดีมนม จากแม่นมคนเดียวกันสิทธิ์ของบิดามารดาที่มีต่อบุตรหรือที่บุตรมีต่อบิดามารดา ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศาสนาอย่างลึกซึ้งเพื่อที่จะสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันตลอดไป ในเรื่องบทบัญญัติของการสมรสมีกล่าวไว้ในอัลกรุอันมากมาย อย่างเช่น

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

ความว่า “และจากทุกสิ่งนั้นได้สร้าง (มัน) ขึ้นเป็นคู่ๆ เพื่อพวกเจ้าจะได้ใคร่ครวญ ”
(อัลซารียาต : 49)

ดังนั้นในการสมรสในอิสลามมีหลักเกณฑ์ต่างๆที่ควรรู้และเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุรุดดีน สาริมิง(2538: บทคัดย่อ)ได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักการแต่งงานตามหลักการอิสลาม โดยเน้นกระบวนการแต่งงาน ซึ่งประกอบด้วย การเลือกคู่ครอง การสู่ขอและการหมั้น และองค์ประกอบในพิธีแต่งงาน การเลี้ยงฉลองในงานแต่งงาน ผลจากการศึกษาพบว่า ประเพณีการแต่งงานของกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตามถูกต้องสอดคล้องกับหลักการศาสนา แต่ยังมีบางประเด็นที่ขัดแย้งกับหลักการศาสนา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการแต่งกาย พิธีกรรมและกิจกรรมที่จัดในวันแต่งงานซึ่งสอดคล้องกับ บรรจง บินกาซัน(2550:1) กล่าวว่าสังคมการแต่งงานในอิสลามเป็นสิ่งที่ยากและไม่เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากสภาพการแต่งงานในปัจจุบันนั้นต้องพบกับอุปสรรคมากมายที่เป็นกำแพงคอยขวางกั้นอยู่ อาทิ การตั้งมะฮัร(ค่าสินสอด)ที่สูง การไม่ยอมรับในวง ศัตระกูล การไม่ยอมรับในฐานะซึ่งกันและกัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะสร้างปัญหาแก่สังคม และทำลายระบบคุณภาพชีวิตทางด้านจริยธรรมของมนุษย์ในสังคม ในขณะที่เดียวกันสังคมมุสลิมในปัจจุบันก็กำลังถูกครอบงำจากสิ่งเหล่านี้โดยเฉพาะกระแสตะวันตก ที่เข้ามาอย่างแพร่หลายทางด้านเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้สังคมมุสลิมรับกระแสไปด้วย และสอดคล้องกับ มัสลัน มาหามะ(2552:บทนำ)กล่าวว่าในท่ามกลางสังคม ดูเหมือนว่าอบายมุขได้กลายเป็นปัจจัยที่ 5 ของสังคมโดยส่วนใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นทางกับคำสอนของศาสนาและศีลธรรมอันดีงาม ถือเป็นภาพสะท้อนของลัทธิบูชาอารมณ์ และการครอบงำของลัทธิปฏิเสธศาสนา ที่กำลังคืบคลานเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในสังคมปัจจุบันไม่เว้นแม้กระทั่งสังคมมุสลิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่หลายของการชู้ชา(ผิดประเวณี) หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่สมรส หรือการมีชู้ การสมรสในอิสลามไม่เพียงแต่เป็นธรรมเนียมทางสังคมที่กฎหมายรองรับเท่านั้น แต่อิสลามยังได้กำหนดมาตรการสนับสนุนด้วยบางกรณี นอกจากนั้นกฎหมายอิสลามยังได้กำหนดรายละเอียดต่างๆ เช่น

องค์ประกอบของการทำสัญญาสมรส เงื่อนไขต่างๆของแต่ละองค์ประกอบอย่างละเอียดและรัดกุม ทั้งนี้เพราะการสมรสมีความสำคัญยิ่งที่ควรได้รับการกำหนดแนวทางอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้กำหนดวาลีย์ (ผู้ปกครอง) ในการทำสมรสอันเป็นองค์ประกอบสำคัญ (อิสมาแอ อาลี, 2547 : 22)

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รายวิชาศาสนาบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถทำได้โดยอาศัยหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนการสอนเน้นการฝึก ปฏิบัติและการเรียนรู้ที่อาศัยปัญหาในท้องถิ่น โดยเฉพาะในท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับ บัญญัติศาสนา การพัฒนาหลักสูตร เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและความสนใจเห็นคุณค่าในการเรียนของผู้เรียนมีความสำคัญ การพัฒนาและการใช้หลักสูตรโดยการจัดทำแผนการสอนและสื่อการเรียนที่ปรับจากหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรส่วนกลางให้ตรงกับสภาพท้องถิ่น ย่อมถือได้ว่าเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้โดยจะต้องคำนึงถึงแนวทางการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ชาลิต ชุกกำแพง (2551 : 49) ได้กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงต้องจำเป็นต้องใช้ลักษณะกระบวนการเทคนิควิธีการทั้งหมดในการจัดทำหลักสูตรและการจัดเนื้อหาสาระและประมวลประสบการณ์ในหลักสูตรที่จัดทำขึ้นมา เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของนักเรียน โรงเรียนและชุมชน

ดังนั้นวิจัยได้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นซึ่งจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนและครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเป็นหลักสูตรการสอนที่เกิดจากชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนในชุมชน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม มรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุสสุคาวิทยา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่ม สาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสมรสในอิสลาม
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น สาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม มรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้รูปแบบการสอนหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3
2. ได้ทราบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการสอนหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3
3. เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนหลักสูตรท้องถิ่น และเป็นนวัตกรรมใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอิสลาม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนดarulสุดาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 3 ห้อง รวม 114 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน อิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ห้องโรงเรียนดarulสุดาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

กรอบเนื้อหาการวิจัย หลักสูตร อิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาวซซึญญาะ) สาระการเรียนรู้ที่ 3 อัลฟิกฮ์ ซึ่งพัฒนา แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระอัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ประกอบด้วย 5 แผนการเรียนรู้ ดังนี้

- 2.1 การสมรสในอิสลาม
- 2.2 องค์ประกอบและเงื่อนไข
- 2.3 วิธีการ / ขั้นตอนการสมรส
- 2.4 สิทธิและหน้าที่ของสามีภรรยา
- 2.5 การหย่า

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ

ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3

3.2 ตัวแปรตาม

ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้อัลฟิคุฮ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โดยพิจารณาจาก

3.2.1 ประสิทธิภาพของ หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้อัลฟิคุฮ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80

3.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3

3.2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเรียนตาม หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ เรื่องการสมรสในอิสลาม อิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปี ที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 เป็นแนวทางในการพัฒนา โดยการปรับรายละเอียดเนื้อหาซึ่งเป็นภาษาอาหรับ พัฒนาสื่อการเรียนการสอน จัดรายละเอียดเนื้อหาวิชาใหม่ เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการในท้องถิ่นโดยสัมพันธ์กับหลักสูตร

หลักสูตรอิสลามศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่ทางกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดใช้ในการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ซึ่งได้แก่หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ.2546

อิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 หมายถึง ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุดาวซซีฎะฮฺ) ช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนชั้นปีที่ 3 โรงเรียนดาร์ลุศตา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ หมายถึงการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา องค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาประกอบด้วย สาระที่ 3 อัลฟิคุฮ เข้าใจ

กฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอบิดะฮ์ มูอามาลาต มุนากาฮาตและญินายาตเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจและดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

การสมรสในอิสลาม หมายถึง กรอบเนื้อหาในการทำหลักสูตรการสมรสในอิสลามซึ่งเป็นบทบัญญัติใน อิสลามในเรื่องเกี่ยวกับองค์ประกอบและเงื่อนไขของการสมรส วิธีการและขั้นตอนการสมรส สิทธิและหน้าที่ของสามีภรรยา และการหย่าร้าง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทางการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในการเรียนตามเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลามชั้น อิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3

ความพึงพอใจของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่ดีของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสมรสในอิสลาม ในด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และด้านการวัดประเมินผล ซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามความพึงพอใจ

ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง สัดส่วนคะแนนร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน 80/80 โดย

80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างเรียน

80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษา ตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 สรุปได้ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร
 - 1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.2 ความสำคัญของหลักสูตร
 - 1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร
2. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546
3. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระศาสนาอิสลาม
4. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 4.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 4.2 ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 4.3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
5. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ในอิสลาม
6. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสมรสในอิสลาม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร

1.1 ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้พอจะสรุปได้ว่าหลักสูตรมีความหมายหลายประการตั้งแต่ความหมายของหลักสูตรระดับชาติ จนถึงหลักสูตรระดับการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น

창정 박씨 (2542 : 4) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงประสบการณ์ทางการศึกษาที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนอบรมในด้านต่างๆอย่างดีที่สุด จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของคนได้อย่างเป็นสุข

ชมพันธุ์ ภูษธร ณ อุทธยา (2540 :3-5) ได้อธิบายความหมายของ หลักสูตรว่า มีความแตกต่างกันไปตั้งแต่ความหมายที่แคบสุดจนถึงกว้างสุดซึ่งสามารถจำแนกความคิดเห็น ของนักการศึกษาที่ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนรู้ นักการศึกษาที่มีความคิดเห็นเห็นว่าหลักสูตร หมายถึงแผนประสบการณ์เรียนนั้น มองหลักสูตรที่เป็นเอกสารหรือโครงการของการศึกษาที่สถาบันการศึกษาไว้วางแผนไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หลักสูตรตามความหมายนี้ หมายถึงรวมถึง แผนการเรียนหรือรายวิชาต่างๆที่กำหนดให้เรียน รวมทั้งเนื้อหาวิชาของรายวิชาต่างๆ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งได้ กำหนดไว้ในแผนความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มนี้ ไม่รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้หรือ การเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง

2. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ที่สถาบันการศึกษา จัดให้แก่ผู้เรียนประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 7-9) ให้ความหมายคำว่า หลักสูตร หมายถึงกลุ่มรายวิชาที่จัดอย่างมีระบบหรือลำดับวิชาที่บังคับสำหรับการจัดการศึกษา และหรือแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ หรือโปรแกรมประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่างๆที่จัดเตรียมไว้ โครงการที่ประมวลความรู้และมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้ผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความมุ่งหมาย และบรรลุเป้าหมายที่กำหนด การเลือกหรือการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล ภายใต้คำแนะนำของผู้สอน

รุจิร ภู่อาระ(254 8:1) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนการเรียน ประกอบด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอและจัดการเนื้อหา รวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ และท้ายที่สุดจะต้องมีการประเมินผลของการเรียน

บิน และคณะฯ (Beane & others, 1986 : 34 - 35) สรุปความหมายของหลักสูตรไว้โดยใช้เกณฑ์ความเป็นรูปธรรม (Concrete) ไปสู่นามธรรม (Abstract และจากการยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง (School - centered) ไปสู่การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner - centered) โดยได้อธิบายไว้ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการศึกษา (Curriculum as product)
2. หลักสูตร คือ โครงการหรือแผนการในการจัดการศึกษา (Curriculum as program)
3. หลักสูตร คือ การเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างมีความหมาย (Curriculum as intended learning)
4. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ของผู้เรียน (Curriculum as experience of the learner)

โอลิวา (Oliva, 1992 : 8 - 9) ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตร โดยแบ่งเป็น

1. การให้นิยามโดยยึดจุดประสงค์ (Purpose) หลักสูตร จึงมีภาระหน้าที่ที่จะทำให้ผู้เรียนควรจะเป็นอย่างไรหรือมีลักษณะอย่างไร หลักสูตรแนวคิดนี้จึงมีความหมายในลักษณะที่เป็นวิธีการ ที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย เช่น หลักสูตร คือ การถ่ายทอด มรดกทางวัฒนธรรม หลักสูตร คือ การพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน เป็นต้น

2. การให้นิยามโดยยึดบริบทหรือสภาพแวดล้อม(Contexts) นิยามหลักสูตรในลักษณะนี้ เป็นการอธิบายถึงลักษณะทั่วไปของหลักสูตร ซึ่งแล้วแต่ว่าเนื้อหาสาระของหลักสูตร มีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น หลักสูตรที่ยึดเนื้อหาวิชา หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหลักสูตรเพื่อการปฏิรูปสังคม เป็นต้น

3. การให้นิยามโดยยึดวิธีดำเนินการหรือยุทธศาสตร์(Strategies) เป็นการให้ นิยามหลักสูตรในเชิงวิธีดำเนินการที่เป็นกระบวนการ ยุทธศาสตร์หรือเทคนิควิธีการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร คือ กระบวนการแก้ปัญหา หลักสูตร คือ การทำงานกลุ่ม หลักสูตร คือ การเรียนรู้รายบุคคล หลักสูตร คือ โครงการหรือแผนการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

โอลิวา ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนงานหรือโครงการ ที่จัดประสบการณ์ทั้งหมดให้ แก่ผู้เรียนโดยแผนงานต่างๆจะถูกกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร มีขอบเขตกว้างขวาง หลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการ ดังนั้นหลักสูตรอาจเป็นหน่วย (Unit) เป็นรายวิชา (Course) หรือเป็นรายวิชาย่อย (Sequence of courses)

ทั้งนี้ แผนงานหรือโครงการทางการศึกษาดังกล่าว อาจจัดขึ้นได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน ภายใต้การบริหารและดำเนินงานของสถานศึกษา

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าวพบว่า มีการให้นิยามแตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะแต่ละคนมีเกณฑ์ที่ใช้ในการอธิบายแตกต่างกันในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้สรุปความหมายของ หลักสูตรว่าเป็นแนวการจัดประสบการณ์ และ /หรือ เอกสาร ที่มีการจัดทำเป็นแผนการจัดสภาพการเรียนรู้ หรือโครงการจัดการศึกษาโดยมีการกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวตรงกันถึงความสำคัญของหลักสูตรที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน คือ

ปฤถะ นันทวงศ์ และไพโรจน์ ด้วยวิเศษ (2543 : 9) สรุปความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นเอกสารที่กำหนดแนวทางในการจัดการเรียน การสอนของโรงเรียน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนา บุคคลให้มีประสิทธิภาพตามที่พึงประสงค์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

ธำรง บัวศรี(2542 : 102) ได้กล่าวถึงความสำคัญหลักสูตรว่าเป็นเกณฑ์มาตรฐานให้ทุกสถาบันการศึกษาที่จัดตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เดียวกัน จัดการศึกษาให้เป็นแบบแผนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ที่รัฐจะจัดให้แก่สถานศึกษาด้วย

นิคม ชมภูหลง (2545 : 90) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า สาเหตุที่ต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพราะการจัดการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการจัดตามแนวทางของประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ วิชาความรู้ต่างๆ ที่จัดให้เรียนกันนั้นจึงค่อนข้างโน้มเอียงไปในลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตในสังคมชุมชนเมือง โดยยังมีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพการดำรงชีวิตในชุมชนค่อนข้างน้อยประกอบกับเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนท้องถิ่นและชุมชนปรับตัวตามไม่ทันบังเกิดผลเป็นปัญหาชุมชนชนบท ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สภาพสังคม และวัฒนธรรม ความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในเชิงลบค่อนข้างมาก ปัญหาต่างๆดังกล่าวมาน่าจะผ่อนคลายลงบ้างหากมีความคำนึงถึงสภาพปัญหาและความต้องการเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น และมีกระบวนการพัฒนาที่เฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละท้องถิ่น และหากยังเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมกันกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนด้วยแล้วก็ยังสามารถแก้ปัญหาได้มากขึ้น และตรงตามความสามารถต้องการท้องถิ่นมากขึ้น

ศูนย์ ภูพันธ์ (2546 : 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็ก

ตามจุดหมายของการจัดการศึกษา

4. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง

5. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าวิธีการดำเนินการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร

7. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่อยู่ร่วมกันในสังคมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญดังนี้เป็นเอกสารของทางราชการ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ปฏิบัติตามและเข้าใจตรงกันเป็นแผนการปฏิบัติงานของครูในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับต่างๆ หลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคมตามสภาพที่เป็น

1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

รุจิร ภูสาระ (2548 : 8) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร หมายถึงส่วนที่อยู่ภายในและประกอบกันเข้าเป็นหลักสูตร เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรไปด้วย

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542:50-52) โดยทั่วไปแล้วการออกแบบหลักสูตรจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบต่างๆในที่นี้จัดเป็นองค์ประกอบต่างๆได้ดังนี้

1. จุดหมายและจุดประสงค์

1.1 จุดหมายเป็นสิ่งที่กำหนดไว้กว้าง ๆ เน้นคุณลักษณะที่คาดหวังของผู้เรียน มักจะพบได้ในส่วนแรกของหลักสูตร อันเป็นจุดเริ่มต้นทำให้เกิดเป็นโครงสร้างหลักสูตร

1.2 จุดประสงค์เป็นสิ่งที่กำหนดเฉพาะเรื่องในระดับกลุ่มวิชากลุ่มประสบการณ์ และรายวิชาที่มีอยู่ในโครงสร้างหลักสูตร จุดประสงค์จะเป็นตัวบ่งชี้ให้จัดเนื้อหาสาระซึ่งจะต้องจัดให้มีความสอดคล้องกัน

2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์

2.1 เนื้อหาสาระที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ แบ่งออกได้ 5 ประเภท คือ

2.1.1 ข้อเท็จจริงและความรู้ธรรมดา

2.1.2 ความคิดรวบยอดและหลักการ

2.1.3 การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์

2.1.4 ทักษะทางกาย

2.1.5 เจตคติและค่านิยม

2.2 ประสบการณ์เป็นการกำหนดคุณลักษณะ เจตคติ ค่านิยม อันพึงปรารถนาให้ผู้สอนได้นำไปพิจารณาตัดสินใจ สร้างกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและชั้นเรียน

3. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีการปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ และมีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ องค์ประกอบที่สำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ

3.1 การเตรียมครูผู้สอนหลักสูตรการผลิตครูเป็นหลักสูตรที่ยึดสมรรถภาพเป็นหลัก เน้นด้านความรู้ ด้านเทคนิควิธี ด้านคุณลักษณะและเจตคติ

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้โดยให้ความสำคัญและสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียน ซึ่งมีหลักสูตรแกนกลาง เป็นแม่บทกำหนดแนวปฏิบัติด้านการเรียนการสอน เป็นแผนให้สอดคล้องกับหลักสูตร จัดหาแหล่งวิทยาการเสริมความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน

3.3 ครูผู้สอนต้องมีคุณภาพ ซึ่งมีส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิตครูแต่เมื่อเข้าสู่วิชาชีพแล้ว ต้องได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาสมรรถภาพ ในความเป็นครูอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมระยะสั้น การประชุมสัมมนา การฟังหรือพูดปาฐกถา การเป็นวิทยากรการแสดงผลงาน การทำผลงานทางวิชาการ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นอกจากจะพัฒนาครูผู้สอนโดยตรงแล้วในทางอ้อม ยังเกิดผลดีต่อผู้เรียน เพราะผู้สอนมีการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ให้เกิดความมั่นใจในการสอนเพิ่มมากขึ้น

4. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร ค้นหาสาเหตุของสิ่งที่ไม่สัมฤทธิ์ผลเป็นงานใหญ่ที่มีขอบเขตกว้างขวางจะต้องวางโครงการการประเมินผลล่วงหน้าอย่างเป็นกระบวนการ ประโยชน์ของการประเมินผลหลักสูตร

4.1 ช่วยทำให้จุดหมายและจุดประสงค์ระดับต่างๆมีความกระจ่างชัดเจนขึ้น เพราะถ้าคุณครูจะไม่สามารถประเมินผลได้

4.2 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมีผล ไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร และการสอน ช่วยส่งเสริมการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น

4.3 ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งบอกที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเปลี่ยนหลักสูตรใหม่

องค์ประกอบทั้ง 4 อย่าง จึงเป็นวัฏจักรที่เกิดขึ้น หมุนเวียนโดยไม่จบสิ้นแต่ละวัฏจักร จะใช้เวลานานหลายปีและมีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่าย หลายคนซึ่งไม่สามารถกระทำได้โดยลำพัง

ทาบ (Taba, 1962 : 10) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ
2. เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
3. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. วิธีการประเมินผล

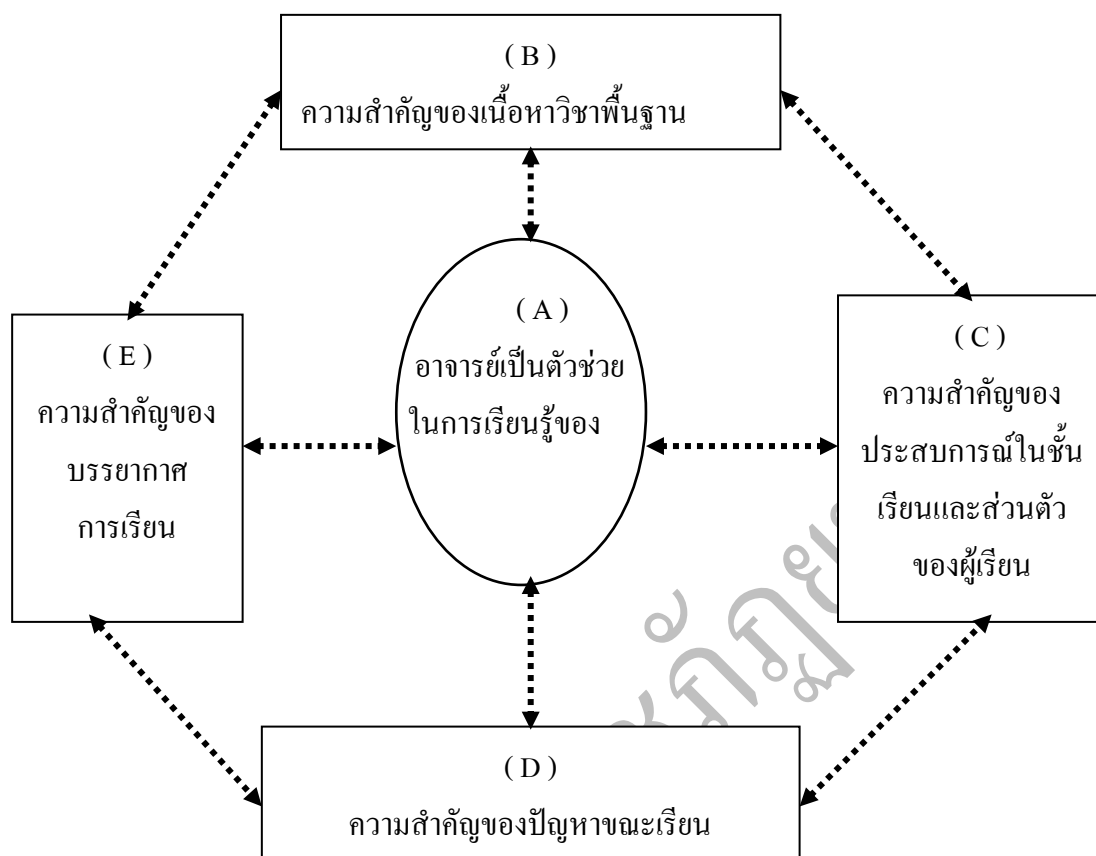
ไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 1) กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรคือ

1. จุดมุ่งหมาย (Education purpose) ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล
2. ประสบการณ์ (Education experience) ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุผล
3. วิธีการจัดประสบการณ์ (Organization of education experience) เพื่อให้การสอนเป็นไป

อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินผล (Determination of what to evaluate) เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
สรุปองค์ประกอบของ หลักสูตรตามแนวคิดของทาบ (Taba,1962: 10) และไทเลอร์ (Tyler,1949: 1) ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันว่าองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญมี 4 ประการ คือ วัตถุประสงค์ (Objectives) เนื้อหาวิชา (Content) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organizing learning experiences) และการประเมินผล(Evaluation)

เจฟฟรีย์ คอเรนท (อ้างในรุจิร ภูสาระ, 2548 : 74 - 76) ได้เสนอรูปแบบหลักสูตรที่เขาให้นิยามคำว่า Practical Theories (pp's) ว่าเป็นความเชื่อหรือทฤษฎีที่เป็นระบบ ซึ่งครูแต่ละคนใช้ประสบการณ์จากกิจกรรมที่ไม่ใช่การสอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบหลักรูปร่างของ เจฟรี่ คอเร็ต Cornett's Practical Theories.

ที่มา (รุจิรุ ภู่อารยะ, 2545:75)

จากภาพที่ 1 ทฤษฎี A บทบาทของครู อาจารย์ จะเป็นศูนย์กลางช่วยให้ผู้เรียนในการเรียนรู้ของนักเรียนและจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน

ทฤษฎี B คือ ความสำคัญของโครงสร้างเนื้อหาสาระ จะช่วยแนะแนวทางในการเลือกและเน้นเนื้อหา โครงสร้างของเนื้อหาเป็นตัวกำหนดลักษณะของหลักสูตรออกมาได้เด่นชัดจากคำนิยามอื่นๆ

ทฤษฎี C ให้ความสำคัญต่อการรับรู้ส่วนตัว และประสบการณ์ของผู้เรียนโดยการนำเสนอความคิดรวบยอด การอภิปรายกลุ่มในชั้นเรียน นักเรียนยกตัวอย่างและอภิปรายตามแนวคิดและประสบการณ์ของตน

ทฤษฎี D ความสำคัญของปัญหาขณะเรียนโดยพิจารณาจากระยะเวลาในการทำความเข้าใจในเนื้อหา ประสบการณ์ของผู้เรียนและการผสมผสานความรู้และประสบการณ์เข้าด้วยกัน

ทฤษฎี E ความสำคัญของบรรยากาศการเรียนรู้ โดยเน้นในด้านการให้ความเชื่อถือผู้สอน การให้ความสำคัญ โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมและพัฒนาการทางด้านวิชาการของผู้สอน จากแนวคิดที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรตามที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักที่สำคัญของหลักสูตร มี 4 ประการคือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

2. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546

กระทรวงศึกษาธิการ(ม.ป.ป.:3-5)ได้กล่าวถึงหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พอสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาอิสลามศึกษา มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้จัดการศึกษานั้นความรู้คู่คุณธรรม จึงกำหนดหลักการของ หลักสูตรอิสลามศึกษาไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเกี่ยวกับอิสลามศึกษาที่มุ่งให้ผู้ muslim ทุกคนได้รับการศึกษาด้านอิสลาม ศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
2. เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนถือปฏิบัติหลักการอิสลามในการดำรงชีวิต
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรจัดการศึกษาทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผล การเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรอิสลามศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อศาสนา อิสลาม โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. มีความศรัทธาต่ออัลลอฮ(ช.บ.)และรอซูล(ช.ล.) ปฏิบัติตามหลักคำสอนของอิสลาม ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

2. สามารถให้ความคิดเห็นและเหตุผลในการวินิจฉัย พิจารณาปัญหาต่างๆ โดยปราศจากความงมงาย มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชนและประเทศชาติ

3. มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในวิชาศาสนา ภาษาอาหรับ ภาษามลายู และวิทยาการต่างๆ สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของสังคมมุสลิมให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

4. มีความภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และเสียสละเพื่อส่วนรวม

5. มีความสามัคคี รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติสุข

6. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักการอิสลาม

7. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

8. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

9. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

โครงสร้าง

กำหนดโครงสร้างหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง พุทธศักราช 2546 มีดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง ปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีที่ 1-3

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 3 กลุ่มดังนี้

2.1 กลุ่มสาระศาสนาอิสลาม

2.2 กลุ่มสาระสังคมศึกษาและจริยธรรม

2.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา

สาระการเรียนรู้ทั้ง 3 กลุ่มนี้ เป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคน โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่มแรก ประกอบด้วยศาสนาและสังคม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สอง

ประกอบด้วยสุขศึกษาพลศึกษา และภาษา เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 3 กลุ่มสาระ การเข้าร่วมและการปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์ของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นคว้าและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในทางพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผลและปรับปรุงการทำงานโดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษากำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3 กลุ่มที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่มเพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะคือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาอิสลามศึกษา

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาอิสลามศึกษา

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

สรุปได้ว่าหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรเฉพาะด้าน เฉพาะทาง โดยอ้างอิงและยึดหลักให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกรม

วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเกี่ยวกับอิสลามศึกษาสามารถนำไปใช้จัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยควบคู่กับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 12 ปี โดยแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น ช่วงชั้นละ 3 ปี หลักสูตรอิสลามศึกษาประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการเรียนรู้ คุณลักษณะและค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม ของผู้เรียน โดยมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีเจตคติที่ดีต่อศาสนาอิสลาม โดยจำแนกสาระการเรียนรู้ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มศาสนาอิสลาม
2. กลุ่มสังคมศึกษาจริยธรรม
3. กลุ่มภาษา (อาหรับ / มลายู)

3. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระศาสนาอิสลาม

กลุ่มศาสนาอิสลามเป็นกลุ่มสาระบังคับที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ระดับ ابتدائيةสู่มุตาวัสซีญะฮ์และชานาวียะฮ์ มีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพผู้เรียนดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในอัลกุรอาน มีความสามารถในการอ่าน เขียน ท่องจำ นำไปปฏิบัติในการประกอบศาสนกิจและยึดเป็นหลักในการดำเนินชีวิต
2. มีทักษะและปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ(อัลฟิกฮ์) ในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ
3. ยึดมั่นและนำหลักการศรัทธาในการดำเนินชีวิต
4. มีความภาคภูมิใจในความเป็นมุสลิม
5. เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
6. รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
7. เป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3.1 สาระ องค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาประกอบด้วย

- 3.1.1 สาระที่ 1 อัล-กุรอานและฮัดดีฟะฮ์
- 3.1.2 สาระที่ 2 อัล-หะดีษ
- 3.1.3 สาระที่ 3 อัลฟิกฮ์
- 3.1.4 สาระที่ 4 อัล-อากีดะฮ์

3.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มศาสนา

- 3.2.1 สาระที่ 1 อัลกุรอาน และฮัดดีฟะฮ์

มาตรฐาน สอ.1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักการอ่าน และหลักการ อรรถาธิบายอัลกุรอาน สามารถท่องจำอรรถาธิบายและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

มาตรฐาน สอ. 1.2 ยึดมั่นในหลักคำสอนอัลกุรอาน และนำมาปฏิบัติในการอยู่ ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุข

3.2.2 สารที่ 2 อัลหะดิส

มาตรฐาน สอ. 2.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักการอัลหะดิส สามารถ ท่องจำอัลหะดิสและนำไปดำเนินชีวิต

มาตรฐาน สอ. 2. 2 ยึดมั่นหลักคำสอนอัลหะดิส และปฏิบัติตามในการดำเนิน ชีวิต

3.2.3 สารที่ 3 อัลฟิคุฮ์

มาตรฐาน สอ.3.1 เข้าใจ กฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอียาดะฮ์ มุ อามาลาต มุนากาฮาตและญินายาต เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจและดำรงชีวิตในสังคม อย่างมีความสุข

มาตรฐาน สอ.3.2 เห็นคุณค่า ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม และสามารถนำ วิเคราะห์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุและผล

3.2.4 สารที่ 4 อัลอากีดะฮ์

มาตรฐาน สอ 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญ และหลักฐานของหลักการ ศรัทธาและโทษของการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.) การสิ้นสภาพของการเป็นมุสลิม เพื่อเป็นบ่าวที่ยำ เกรงและภักดีต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.)

มาตรฐาน สอ 4.2 ยึดมั่นในหลักการศรัทธา นำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและ สามารถแก้ปัญหา สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จะเห็นได้ว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาได้เน้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าจากการปฏิบัติตาม หลักศาสนา ซึ่งเรื่องการสมรสตามหลักอิสลามก็เป็นเรื่องสำคัญที่มุสลิมทุกคนต้องรู้

4. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการ ของท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางยังมีข้อบกพร่องบางประการ เช่น ความไม่สอดคล้องกับ สภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน ชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี อาชีพ และค่านิยม ทำให้ ผู้เรียนไม่สนใจ ที่จะศึกษาเพราะเป็นเรื่องไกลตัว จึงทำให้ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น เพื่อตอบสนอง

ความต้องการของผู้เรียน และชุมชน ซึ่งเป็นความมุ่งหมายในการปฏิรูปการศึกษา มีสาระสำคัญระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

4.1 ความหมายการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ในการศึกษาความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีผู้ให้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ ดังนี้

นิคม ชมภูหลง (2545: 89) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงการที่ท้องถิ่น ปรับปรุงการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม ปรับรายละเอียดของเนื้อหา พัฒนาสื่อการเรียนการสอนและการจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชาขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับ สภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยสัมพันธ์กับหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542: 124) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การ นำหลักสูตรแกนกลางและเอกสารประกอบหลักสูตร ที่พัฒนามาจากส่วนกลาง มาปรับ ขยายหรือ เพิ่ม หรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และการอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545:8) ได้ให้ความหมายของการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า หลักสูตรที่ท้องถิ่นเพิ่มขยาย หรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหาสาระ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะท้องถิ่น โดยยึดหลักสูตร แกนกลางเป็นแม่บท ไม่ขัดต่อเจตนารมณ์และจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ

สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหมายถึงการนำเอาหลักสูตรแม่บทมาใช้ให้ เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัว มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันและพัฒนาไปสู่อาชีพ ในอนาคตได้

ธีรชัย เนตรนอมศักดิ์ และลัดดา ศิลาน้อย (2544:30) ได้อธิบายความหมาย ของ หลักสูตรท้องถิ่นว่า หมายถึง การที่กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆได้เข้ามา มี ส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตร ตามข้อกำหนดในโครงสร้างหลักสูตร ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาส เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่น สภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นของตนเอง

จากความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและปัญหาของผู้เรียน

และชุมชนหรือท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ และพัฒนาชุมชนและสังคมต่อไป

4.2 ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

นักการศึกษาหลายท่าน ได้อธิบายความหมายของการพัฒนาหลักสูตร ไว้คล้ายคลึงกัน ซึ่งสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 เป็นการทำให้หลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และลักษณะที่ 2 เป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน

จากความหมายดังกล่าว พบว่า การพัฒนาหลักสูตรนั้น มีความหมายที่ครอบคลุมในหลายมิติตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร จัดทำหลักสูตรหรือยกร่างหลักสูตร (Curriculum planning) การนำหลักสูตรไปใช้หรือการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ (Curriculum implementation) และการประเมินผลหลักสูตร (Curriculum evaluation) การพัฒนาหลักสูตรให้ดีและมีคุณภาพนั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในแต่ละมิติว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ รายละเอียดของมิติในการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและการพัฒนาการของเด็ก ก

ตามจุดหมายของการจัดการศึกษา

4. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง

5. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าวิธีการดำเนินการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร

7. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่อยู่ร่วมกันในสังคมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

โอลิวา (Oliva,1992 : 14-15) การวางแผนจัดทำหลักสูตรหรือยกร่างหลักสูตร ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนด การวัดและประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้หรือการนำ

หลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การเตรียมบุคลากร การบริหารหลักสูตรและการสอน ตามหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

จากแนวคิด และทัศนะดังกล่าว สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีความสำคัญและจำเป็นที่ต้องมีการดำเนินการ เพราะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับท้องถิ่น เป็นการนำการพัฒนาสู่ชุมชนที่สนองตอบต่อความต้องการและสภาพของชุมชนและผู้เรียน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความภาคภูมิใจในการพัฒนาตนเอง และสามารถนำเอาภูมิปัญญา องค์ความรู้ และทรัพยากรของท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด การพัฒนาหลักสูตร จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณาถึงข้อมูลพื้นฐานในด้านต่างๆ เพื่อให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้น สมบูรณ์ สามารถสนองความต้องการของบุคคล และสังคม พื้นฐานด้านต่างๆ ที่นักพัฒนาหลักสูตรต้องนำมาพิจารณานั้นมีหลายประการ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความคิดเห็นว่าพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรด้านต่างๆที่ควรนำมาพิจารณาในการพัฒนาหลักสูตรมี 5 ด้าน ดังนี้

1. พื้นฐานทางด้านปรัชญาการศึกษา
2. พื้นฐานทางด้านจิตวิทยา
3. พื้นฐานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม
4. พื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง
5. พื้นฐานทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยี

วิชัย ประสิทธิ์วิฑูริเวช (2542 : 135) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญ เพราะหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทที่พัฒนาในระดับชาติ มีการกำหนดองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมในลักษณะกว้าง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน เนื้อหาสาระและประสบการณ์บางอย่าง ไม่สามารถประมวลรายละเอียดตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น บางเนื้อหาสาระไม่อาจสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

กรมวิชาการ (2542 : 26) ได้สรุปถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า การที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น เนื่องมาจากสาเหตุต่อไปนี้

1. การใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศ ย่อมไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงที่เป็นอยู่

2. ทำให้ละเลยต่อมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งอันพึงอนุรักษ์ของท้องถิ่นทำให้มีการ ลืมเลือนสิ่งที่มีค่าของท้องถิ่น

3. ไม่เป็นการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการผลิตอาชีพ บางท้องถิ่นอาจมี ปัญหาแตกต่างกันออกไป เช่น โรคภัยไข้เจ็บแทนที่การศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวกลับจะ ส่งเสริมให้คนได้บันไดเพื่อการศึกษาต่อที่สูงขึ้น

โดยสรุปแล้วหลักสูตรมีความสำคัญเป็นอย่างมากในกระบวนการจัดการเรียนการ สอน เพราะหลักสูตรบอกให้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างไร และจะต้องจัดเนื้อหาสาระ อย่างไร เครื่องมือวัดผลประเมินผลอย่างไร ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการ สอน และเป็นตัวกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมาย ตามแผนการศึกษา แห่งชาติ และเป็นไปตามที่สังคมต้องการ

4.3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรมีรูปแบบหลายรูปแบบ และหลายขั้นตอน การแสวงหารูปแบบใน การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นเพราะรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรเปรียบเสมือนพิมพ์ เหยื่อที่มุ่งชี้ต่อการพัฒนาหลักสูตรให้สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น การนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรมาใช้ จะต้องมีการเลือกหรือปรับใช้ให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงของชีวิตและสังคมของผู้ใช้หลักสูตร ใน การศึกษาขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒน หลักสูตรท้องถิ่นไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2540 : 51-53) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น ดังนี้

1. จัดตั้งคณะทำงาน โดยเลือกบุคคลซึ่งมีความสามารถ และมีความตั้งใจในการ ปฏิบัติงาน
2. ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการเก็บข้อมูลอาจใช้วิธีการวิจัย สัมภาษณ์ ประชุม สัมมนาหรือวิธีการอื่นๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง
3. การกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร โดยกำหนดให้สอดคล้องกับ จุดประสงค์ ของรายวิชา / กลุ่มประสบการณ์ ครอบคลุมกับสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และกระบวนการ
4. จัดทำเอกสารหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ่านเพิ่มเติม และสื่อ ต่างๆ เป็นต้นเพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้หลักสูตร โดยพิจารณาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบต่างๆจากนั้นนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ศึกษาผลการทดลองใช้และ ร่วมกันวิเคราะห์หาข้อบกพร่องปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง

6. เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร โดยนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่เสนอต่อ อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามระเบียบและขั้นตอนที่กำหนด

7. การนำหลักสูตรไปใช้ในระหว่างการใช้หลักสูตร ส่วนที่สำคัญมากในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การนิเทศและติดตามผล

8. การประเมินผลหลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไข เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการใช้หลักสูตร จะเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน(2543 : 13)กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนและความต้องการของผู้เรียน

ขั้นที่ 3 เขียนผังหลักสูตร

ขั้นที่ 4 เขียนหลักสูตร

เพื่อความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะขออธิบายเพิ่มเติมดังนี้

1. สำรวจสภาพปัญหาของชุมชน คือ การศึกษาข้อมูลเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นผู้สำรวจ ได้แก่ ครูการศึกษานอกโรงเรียน ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง โดยสำรวจข้อมูลจากเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ เช่น ข้อมูลจากการวางแผนของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ข้อมูลจาก จปฐ. ข้อมูลจาก กชช.2 ค และจากหน่วยงานอื่นๆที่รวบรวมไว้แล้วและสำรวจข้อมูลปฐมภูมิที่ผู้สำรวจไปรวบรวมข้อมูลจากชุมชน เป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งเป็นข้อมูลที่แท้จริง และเป็นปัจจุบันของผู้เรียนและชุมชน

ประเด็นในการสำรวจข้อมูลเช่น โครงสร้างด้านกายภาพและประวัติชุมชน ข้อมูลประชากร เศรษฐกิจ การศึกษา สังคมและวัฒนธรรม การเมือง การปกครองและข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน

วิธีการสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน อาจใช้หลายๆวิธีการผสมผสานกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์และเป็นรูปธรรม เช่น การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การสังเกตหรือการจัดเวทีประชาคม เป็นต้น

2. การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนเมื่อทำการสำรวจ ชุมชนเสร็จแล้ว ข้อมูลที่ได้จะมีสภาพปัญหาของชุมชนที่หลากหลาย มีทั้งปัญหาที่เป็นระดับความต้องการ (What) และปัญหาความจำเป็น (Need) ดังนั้น จะต้องนำปัญหานั้นมาวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ของปัญหา เช่น แบ่งตามประเภทความรุนแรงของปัญหา ความยากง่ายในการดำเนินการแก้ไข ปัญหา ความเร่งด่วนของปัญหา และข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และนำทรัพยากรใช้ให้เกิดประโยชน์

3. การเขียนผังหลักสูตรการจัดทำผังหลักสูตรท้องถิ่น ผังหลักสูตร หมายถึงกรอบความคิดหัวข้อของหลักสูตรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วยหัวข้อเรื่อง หรือหัวข้อเนื้อหาหลัก และหัวข้อย่อยที่ได้จากความต้องการ (เป็นผลจากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาจากการสำรวจมาจากชุมชน) ให้นำหัวข้อความต้องการมาจัดทำผังหลักสูตรท้องถิ่น โดยโครงสร้างของผังหลักสูตร ประกอบด้วย

หัวข้อหลักหรือหัวข้อเนื้อหาหลักเป็นหัวข้อที่บอกถึงชื่อเรื่องใหญ่ได้จากกลุ่มความต้องการ (ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา) ซึ่งจะคลุมความต้องการย่อยๆ ในขอบข่ายเรื่องเดียวกัน

หัวข้อย่อย เป็นหัวข้อเรื่องที่ดึงจากความต้องการย่อยที่อยู่ในกลุ่มความต้องการใหญ่ ซึ่งอาจมีหลายเรื่อง ในการพิจารณาหัวข้อย่อย ให้พิจารณาความต้องการย่อยที่วิเคราะห์แล้วก่อน ถ้าเรื่องใดเป็นเรื่องกลุ่มเดียวกัน โดยรวมเป็นหัวข้อเดียวกัน

การสร้างกรอบหัวข้อเรื่องย่อย จะต้องจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยากขึ้นตามลำดับ หรือจัดลำดับจากความเร่งด่วน ไปสู่เนื้อหาที่เร่งด่วนน้อยกว่าการสร้างกรอบหัวข้อเรื่องย่อยสามารถสร้างเพิ่มเติมได้ ดังนั้นในแต่ละหัวข้อหลักควรมีกรอบกว้างไว้ด้วยเมื่อพบปัญหาใหม่ในเรื่องเดียวกันก็สามารถมาใส่กรอบเพิ่มเติมได้ ดังตัวอย่าง

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 159-160) เพื่อให้งานการพัฒนาหลักสูตรดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายของการพัฒนาอย่างแท้จริงจึงต้องคำนึงถึงหลักในการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีผู้นำที่เชี่ยวชาญและมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี

2. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ และประสานงานอย่างดีจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ

3. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการดำเนินงานเป็นระเบียบแบบแผนอย่างต่อเนื่องเริ่มจากการกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตร จนถึงการผลิตผลหลักสูตร

4. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องรวมถึงผลงานต่างๆทางด้านหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นมามีใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารหลักสูตร เนื้อหาวิชาการทำการทดสอบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ หรือการจัดการเรียนการสอน

5. การพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการฝึกอบรมครูประจำการให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ ความคิดใหม่ แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่

6. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงประโยชน์ในด้านการพัฒนาจิตใจและทัศนคติของผู้เรียนด้วย

ทาบ (Taba ;อ้างถึงในสุนีย์ ภูพันธ์ 2546 : 167) มีแนวคิดการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. วิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of needs) สำรวจสภาพปัญหา-ความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคมและผู้เรียน

2. กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of objectives) หลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน

3. เลือกเนื้อหาสาระ (Selection of content) จุดมุ่งหมายที่กำหนด แล้วจะช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วย ความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้และสำคัญต่อการเรียนรู้

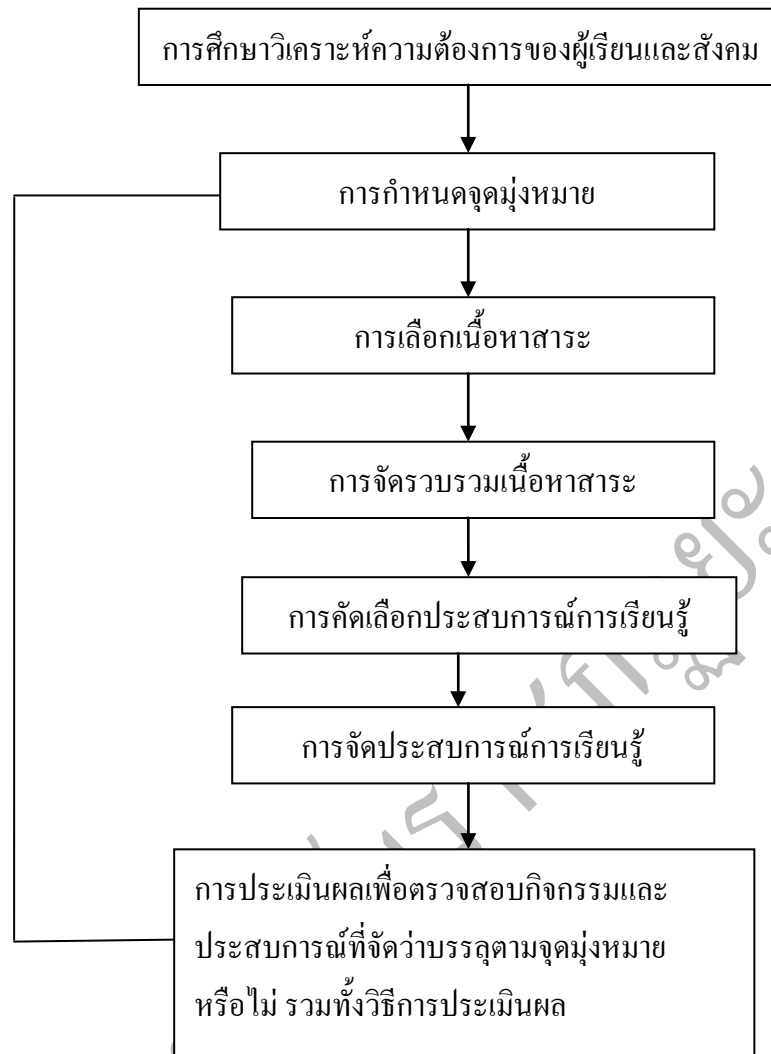
4. จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of content) เนื้อหาสาระที่เลือกได้ ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่อง และความยากง่ายของเนื้อหา วัสดุภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน

5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of learning experiences) ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organization of learning experiences) ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง

7. กำหนดสิ่งที่ประเมินและวิธีการประเมินผล (Determination of what to evaluate and of the ways and means of doing it) ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไรใช้เครื่องมืออะไร

สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามความเชื่อที่ว่าผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยกำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา

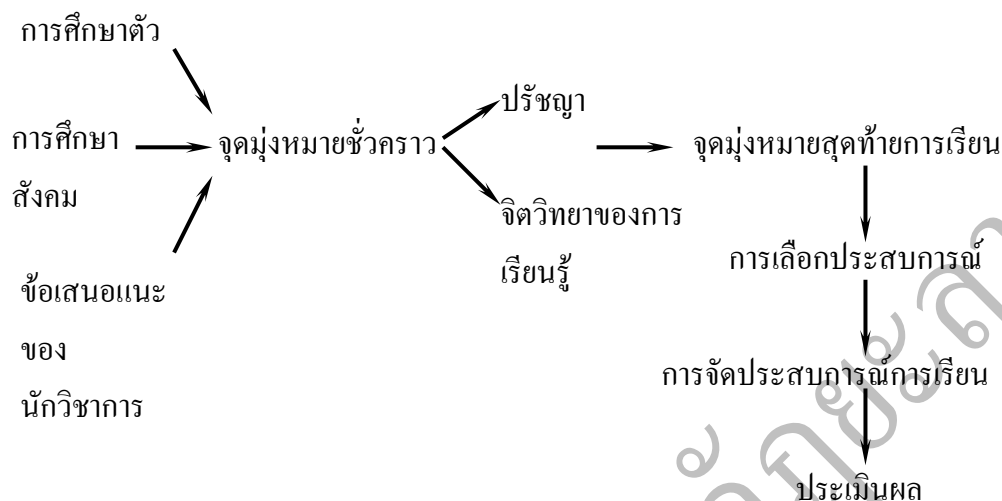
ที่มา : (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546 : 167)

ไทเลอร์ (Tyler, 1949 : 1) ได้ให้แนวคิดในวางแผนโครงสร้างหลักสูตรโดยใช้วิธี Means - Ends Approach เป็นหลักการและเหตุผลในการสร้างหลักสูตรและการสอนที่เน้นการตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการ

1. มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่สถาบันการศึกษาจะต้องกำหนดให้ผู้เรียน
2. มีประสบการณ์การศึกษาอะไรบ้าง ที่สถาบันการศึกษาควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ

4. จะประเมินผลประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการศึกษาอย่างไร จึงจะตัดสินใจได้ว่า บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สรุปขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของ TYLER ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler)

ที่มา : (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546:167)

นิคม ชมภูหลง (2545 : 111-114) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่าในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับโรงเรียน อาจดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย จำนวน 5 - 7 คน อาจประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์นักวิชาการ ราษฎรชาวบ้าน ผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นคณะกรรมการและที่ปรึกษาการพัฒนาหลักสูตร

2. ศึกษาหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางให้เข้าใจในหลักการจุดมุ่งหมาย โครงสร้างของรายวิชาที่จะพัฒนา และศึกษาข้อบกพร่องของหลักสูตรแม่บทในส่วนที่ไม่เอื้อ หรือไม่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

3. สืบหาข้อมูลทั่วไปของท้องถิ่น เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่มนุษย์ สร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์หรือภูมิปัญญาในท้องถิ่น วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น แนวโน้มของการพัฒนาสิ่งที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ศักยภาพของโรงเรียน และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น แล้วรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

4. ศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากผู้บริหารสถานศึกษาครู ผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน โดยการสัมภาษณ์หรือใช้แบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อตัดสินใจเลือกเรื่องที่จะพัฒนา

5. กำหนดเรื่อง/กลุ่มประสบการณ์/วิชา/ระดับชั้นที่จะพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นและศึกษาข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับเรื่องที่จะพัฒนาโดยละเอียด จากภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. กำหนดรูปแบบหรือลักษณะของการพัฒนาหลักสูตร

7. เขียนหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจง เหตุผลความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา อัตราเวลาเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลคำอธิบายรายวิชา ตารางวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และรายละเอียดของเนื้อหาของแต่ละหน่วยโดยละเอียด พร้อมภาพประกอบทุกขั้นตอน และบรรณานุกรม ซึ่งจะต้องปรึกษากับภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องที่จะพัฒนาอย่างจริงจัง แล้วจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม แผนการสอนในรูปแบบต่างๆ โดยเลือกวิธีการสอนและวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้

8. สร้างแบบประเมินหลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วยข้อบ่งชี้ในการประเมินคือ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง อัตราเวลาเรียน สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

9. ประเมินหลักสูตรฉบับร่าง นำหลักสูตรฉบับร่างพร้อมแบบประเมินหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรด้านเนื้อหา ด้านการวัดประเมินผล รวมทั้งผู้ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่นประเมินพร้อมทั้งคำแนะนำต่างๆ

10. ปรับปรุงหลักสูตร ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม

11. จัดทำแผนการสอน โดยเริ่มจาก การวิเคราะห์หลักสูตรจากคำอธิบายรายวิชาของเรื่องที่จะพัฒนา แล้วจัดทำกำหนดการสอน แผนการสอน ใบความรู้ ใบงาน สื่อประกอบ การเรียนการสอน แบบวัดพฤติกรรมระหว่างเรียนและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

12. สร้างแบบประเมินแผนการสอน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญที่จะต้องประเมิน คือ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนสื่อการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผลและความสอดคล้อง

13. ประเมินแผนการสอน นำหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้ว และแผนการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน

14. ปรับปรุงแผนการสอน ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
 15. ทดลองใช้หลักสูตรและแผนการสอน กับนักเรียนกลุ่มเล็กเพื่อทำข้อบกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มใหญ่ โดยบอกให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ รวมทั้งการเชิญวิทยากรซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น จะต้องมีการวางแผนการเชิญให้เรียบร้อย
 16. สร้างแบบประเมินผลการใช้หลักสูตร ทั้งระบบโดยประเมินด้านบริบทด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านการผลิต
 17. ประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน
 18. ปรับปรุงหลักสูตร แผนการสอน สื่อและเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้สมบูรณ์และมีคุณภาพ
 19. เผยแพร่หลักสูตร ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ทั้งระดับโรงเรียนกลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด เขตการศึกษา และกรมที่สังกัด
 20. รายงานผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาสำหรับการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก ตามมาตรา 47 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หรือเพื่อส่งเป็นงานทางวิชาการขอคำแนะนำให้สูงขึ้น
- โอลิวา (Oliva, 1992 : 171- 175) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรโดยเสนอองค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตร 12 องค์ประกอบ และมีการดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้
1. กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา ปรัชญา และหลักจิตวิทยาการศึกษาซึ่งเป้าหมายนี้เป็นความเชื่อที่ได้มาจากการต้องการของสังคม และผู้เรียน
 2. วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน ผู้เรียน และเนื้อหาวิชา
 3. กำหนดจุดหมายของหลักสูตร
 4. กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 5. จัดโครงสร้างของหลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้
 6. กำหนดจุดหมายของการเรียนการสอน
 7. กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
 8. เลือกยุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน
 9. เลือกวิธีการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน
 10. นำยุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนไปใช้
 11. ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน
 12. ประเมินผลหลักสูตร

จากแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่ารูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ โดยในแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมเพื่อการจัดทำหลักสูตร ให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียน สภาพการณ์ของสังคม จากรูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรข้างต้น ในภาพรวมมีความคล้ายคลึงกัน ต่างกันเพียง ในรายละเอียด ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบ และกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเป็นกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีขั้นตอนหลักในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอนได้แก่

1. การศึกษาความต้องการของผู้เรียน สังคมชุมชน เนื้อหาวิชา รวมทั้งปรัชญาทางการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา รวมทั้งกฎเกณฑ์ข้อระเบียบต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนด แนวทางการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพทั่วไปก่อนการพัฒนาหลักสูตร
2. กำหนดหลักการ เป้าหมาย จุดประสงค์ของหลักสูตร การจัดเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การวัดผลและประเมินผล

5. แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ในอิสลาม

5.1 หลักสูตรการสอนในอิสลาม

5.1.1 รูปแบบการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด (ช.ล.)

ยูซุฟนา เกือกุล (2550 : 25) ได้กล่าวว่า รูปแบบการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) หมายถึง รูปแบบการสอนที่ท่านได้ทำการสอนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ณ บ้านของท่าน บ้านของอัครอม บิน อบี อัสอัครอม มัสยิดและสถานที่ทั่วไป เป็นต้น เป็นรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย โดยประกอบไปด้วยรูปแบบการสอนเป็นรายบุคคล และการสอนเป็นรายกลุ่ม ซึ่งการสอนเป็นรายกลุ่มก็ได้แบ่งออกเป็นกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่

อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต (2551:144) ได้อธิบายการศึกษาในสมัยมักกะฮ์และมะดีนะฮ์ ท่านนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลาย โดยรูปแบบการจัดการศึกษาของท่านนบีมุฮัมมัด เปรียบดังการศึกษานอกระบบที่ครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้บรรดาเศาะหาบะฮ์ (สหาย) มีความสมบูรณ์แบบทุกด้านในการ

ดำเนินชีวิต และเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นทั้งโลกคุณาและอาภิระสุข รูปแบบการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด (ซ.ล.) สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ๆ ดังนี้

1. การสอนเป็นรายบุคคล เป็นรูปแบบการสอนที่ท่านนบีมุฮัมมัด(ซ.ล.) ได้สอนบรรดาสะหะหาบะฮฺ เป็นกรณีเฉพาะดังมีเนื้อหาสาระที่หลากหลาย ตามเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นโดยพวกเขาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและสนิทสนมกับท่าน เช่น ผู้ที่มีความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติผู้ที่อยู่ในครอบครัวของท่านนบีมุฮัมมัดและผู้ที่มีบ้านใกล้เคียงกับท่านและครอบคลุมถึงบรรดาสะหะหาบะฮฺที่มีความรู้ทั้งหลาย เช่น ท่านอับดุลลอฮ์ อิบนุ อับบาสและมุอาซ บินญะบัล เป็นต้น

การสอนเป็นรายบุคคลในสมัยท่านนบีมุฮัมมัด(ซ.ล.) เป็นรูปแบบการสอนที่ท่านนบีมุฮัมมัดได้ใช้อบรมสั่งสอนบรรดาสะหะหาบะฮฺ ซึ่งครอบคลุมถึงเนื้อหาที่มีความหลากหลายและท่านนบีมุฮัมมัดได้สอนพวกเขาตามเหตุการณ์และสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป

2. การสอนเป็นรายกลุ่ม เป็นรูปแบบการสอนที่ท่านนบีมุฮัมมัด (ซ.ล.) ได้สอนบรรดาสะหะหาบะฮฺที่มีจำนวนคนหมู่มาก ซึ่งแตกต่างกับการสอนเป็นรายบุคคลที่ท่านได้สอนแบบเน้นเฉพาะบุคคลบางคนเท่านั้น ส่วนสถานที่สอนก็ยังไม่แตกต่างกันมากนักโดยท่านได้ใช้สถานที่สอน ณ ที่บ้านของท่านนบีมุฮัมมัดสถาบันอรัคม บิน อับดุลลอฮ์ อรัคม มัสยิดหรือสถานที่ทั่วไป

สรุปได้ว่า รูปแบบการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด (ซ.ล.) คือรูปแบบการสอนที่ท่านได้ทำการสอนบรรดาสะหะหาบะฮฺ ณ บ้านของท่าน มัสยิดและสถานที่ทั่วไป เป็นต้นเป็นรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยโดยประกอบไปด้วยรูปแบบการสอนเป็นรายบุคคลและการสอนเป็นรายกลุ่ม

5.1.2 หลักสูตร และเทคนิคการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด(ซ.ล.)

การศึกษาในสมัยของท่านนบี นั้นยังไม่มีหลักสูตรที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เราสามารถจะวิเคราะห์จากหะดีษต่างๆหรือแม้กระทั่งบางเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรในสมัยนี้เป็นอย่างไรวิชาต่าง ๆ ที่มีสอนในสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด(ซ.ล.) ได้แก่ วิชากรูอาน หะดีษ ด้ญะฮัด พลศึกษา (การยิงธนูการว่ายน้ำ การขี่ม้า) การอ่าน การเขียน ภาษาอาหรับ เตาฮีด และอัลลากาเป็นต้น

ในสมัยดังกล่าวนี้ นอกจากหลักสูตรทั่วไปแล้ว ยังมีหลักสูตรการศึกษาเฉพาะด้านอีกด้วย (Ashraf, 1985 : 18) ผู้ใดที่ประสงค์จะศึกษาวิชาอัล กรูอาน เขาจะต้องไปเรียนกับครูที่มีความรู้เฉพาะด้าน หากใครที่ต้องการเรียนด้ญะฮัด (หลักการอ่าน) หรือวิชา ซาริอะฮฺ (กฎหมายอิสลาม) เขาก็ต้องไปเรียนกับครูที่มีความถนัดในด้านนี้ โดยเฉพาะวิชาด้ญะฮัดเขาจะต้องไปเรียนกับครูที่มีความรู้และอ่านอัลกรูอานได้ถูกต้อง

5.1.3 หลักสูตร และเทคนิคการสอนของนักปรัชญามุสลิม

1. หลักสูตรในทัศนะของอัล - สรรนุญี

อัล - สรรนุญี (Al Zarnuji ; อ้างถึงใน อิบรอเฮม ฌรงค์รักษาเขต 25 46 : 71) มีทัศนะว่านักเรียนควรที่จะศึกษาอัล กุรอาน อัล หะดีษ และศาสนบัญญัติเป็นอันดับแรก ต่อมาค่อยเรียนวิชาเวชกรรมศาสตร์ แนวความคิดนี้มีความคล้ายกับแนวคิดของอัล ฆ อซาลีและอิบนุ ซีนนา ในทัศนะของท่านนักเรียนควรที่จะเลือกเรียนวิชาที่มีประโยชน์กับตน และเป็นวิชาที่สอดคล้องกับความสนใจของตนเอง เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นและมีประสิทธิภาพหากนักเรียนมีความพร้อม

อัล - ชรรญาบีและอะฮมัด (Al Sharjabi and Hamad, 1991:84) กล่าวว่า ความพร้อมในทัศนะของอัล - สรรนุญีประกอบด้วยความตั้งใจ ความขยัน และมอบหมายต่ออัลลอฮ์(ช. บ.) นอกจากนี้ท่านยังเชื่ออีกว่าครูจะต้องรู้ถึงธรรมชาติของเด็ก และต้องแนะนำให้เด็กเลือกเรียนวิชาที่เป็นพื้นฐานก่อนที่จะไปเรียนวิชาอื่น

อัล - สรรนุญีได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษา และถือว่าเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องแสวงหาความรู้ ซึ่งตรงกับวามะของท่านนบีมุฮัมมัด(ช.ล.) รายงานโดย อิบนุ มาญะฮ์ว่า

طلب العلم فريضة على كل مسلم.

ความว่า “ การศึกษาหาความรู้เป็นฟريضเหื่อนมุสลิม ”

สรุปหลักสูตรในทัศนะของอัลสรรนุญี ว่า ความรู้สามารถที่จะทำให้หัวใจของคนเราสว่าง ส่วนเป้าหมายของการศึกษาในทัศนะของอัล - สรรนุญีคือการได้มาซึ่งความโปรคปรานและความพอพระทัยของเอกองค์อัลลอฮ์

2. หลักสูตรในทัศนะของอิบนุ คอลดูน

อิบนุ คอลดูน (Ibn Khaldun) แสดงทัศนะว่าหลักสูตรควรมีความหลากหลาย และควรมีการผสมผสานวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ในขณะที่เดียวกันต้องกว้างและแคบ (Ashraf, 1985: 125) กว้างในที่นี้หมายถึงการศึกษาที่มุ่งเน้นในการจะผลิตผู้เรียนที่มีความรู้ใน หลาย ๆ สาขาวิชาซึ่งเรียกว่าผู้รอบรู้ แคบในที่นี้หมายถึงการศึกษาที่มุ่งเน้นที่จะผลิตผู้ชำนาญเฉพาะด้านที่เรียกว่าผู้เชี่ยวชาญ

ในทัศนะของอิบนุ คอลดูนแล้วผู้รอบรู้จะมีความสำคัญมากกว่าผู้ชำนาญเฉพาะด้าน โดยท่านให้เหตุผลว่า ผู้ชำนาญเฉพาะด้านนั้นจะรู้เฉพาะสาขาที่ตนได้เรียนรู้เท่านั้น แต่ผู้รอบรู้จะมีความรู้กว้างขวาง บางครั้งอาจจะรู้เฉพาะด้านด้วย

ในเรื่องของการศึกษาอัลกุรอาน อิบน์ คอลดูน มีทัศนะที่ต่างไปจากทัศนะของอัลฆอซาลี (Alghazalee) และอิบน์ ซินา (Ibnu Sina) โดยอิบน์ คอลดูนมีเชื่อว่า เด็ก ๆ ควรเลือกเรียนวิชาการอ่าน การเขียนและเลขคณิตก่อน แล้วค่อยไปเรียนวิชาศาสนา (Malik, 1983 : 76) ท่านมีแนวคิดเช่นนี้มีได้หมายความว่าท่านไม่ให้ความสำคัญต่อวิชาศาสนา เพราะความจริงท่านก็เป็นคนหนึ่ง ที่เชื่อว่าการศึกษอัลกุรอานคือสัญลักษณ์ของความเป็นมุสลิม เพราะการศึกษาอัลกุรอานจะทำให้จิตใจของเรามั่นคงต่อศาสนา ด้วยเหตุดังกล่าวท่านจึงถือว่าวิชาอัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นวิชาพื้นฐานที่ทุกคนต้องศึกษา

อิบน์ คอลดูน (Ibnu Khaldau, 1980 :3) มีความเห็นเกี่ยวกับบทลงโทษ ท่านเชื่อว่าการลงโทษที่รุนแรงนั้นจะนำมาซึ่งผลเสียมากกว่าผลดีแก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็กเล็ก ๆ การลงโทษที่รุนแรงจะทำให้เด็กเกียจคร้าน และจะทำให้เด็กเป็นคนโกง ไม่ซื่อสัตย์ในภายภาคหน้า

สรุป อิบน์ คอลดูนได้ให้ความสำคัญกับการศึกษามากเพราะท่านถือว่าการศึกษามีผลอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม ท่านเชื่ออีกว่ามนุษย์ต่างกับสัตว์ตรงที่ทัศนะคติต่อสังคมซึ่งจะบรรลุได้โดยการใช้สติปัญญา สิ่งเหล่านี้ไม่มีในบรรดาสัตว์ทั้งหลาย

3. หลักสูตรการสอนของอบูหะซัน อัล มาว์รดี

อับรอฮีม ณรงครักยาเซต (2546 : 4) ได้กล่าวว่า อบูหะซัน อัลมาวรีดี (Abu hasan al Mawardi) มีทัศนะว่าเราจะต้องศึกษาวิชาศาสนาก่อนวิชาการอื่น ๆ เพราะการศึกษาวินัยศาสนาเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคน แม้อัลมาวรีดีจะมีทัศนะเช่นนั้นแต่ท่านก็ไม่ได้ปฏิเสธความสำคัญของวิชาสาขาอื่น ๆ และยังถือว่าทุกวิชานั้นมีความสำคัญและมีคุณค่าในตัวเอง

ท่านได้เน้นวิธีการสอนแบบการใช้คำถาม เพราะท่านเชื่อว่าการตั้งคำถามนั้นไม่ได้หมายความว่าเนื้อหาที่กำลังเรียนนั้นไม่ชัดเจน แต่กลับตรงกันข้าม การตั้งคำถามถือเป็นกุญแจดอกสำคัญสำหรับการได้มาซึ่งความรู้ ส่วนเทคนิคในการสอนตามทัศนะของ อัลมาวรีดี พอจะสรุปได้ดังนี้

1. ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ต้องสร้างบรรยากาศของการเรียนการสอนให้เหมาะสม
3. ต้องเรียนจากเรื่องทั่ว ๆ ไปไปสู่เรื่องเฉพาะ
4. ต้องคำนึงถึงความรู้สึของผู้เรียน

สรุปเป้าหมายทางการศึกษาในทัศนะของท่านคือ การเตรียมปัจเจกบุคคลสำหรับโลกนี้และโลกหน้า

4. หลักสูตรการสอนของ อัล บัฆดาดี

อัล บัฆดาดี (Al Baghdadi ; อ้างถึงใน อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต , 2546:61) ได้ชี้ให้เห็นถึงหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน และกล่าวว่าการใช้สื่อการสนั้นจะต้องให้สอดคล้องกับนักเรียน

อัลบัฆดาดีได้เสนอวิธีการสอนแบบ บ “ อภิปราย ” และ “ แบบทบทวน ” อัลบัฆดาดีมักจะทบทวนเนื้อหาที่เรียนแล้ว เพื่อประเมินว่านักเรียนเข้าใจบทเรียนมากน้อยเพียงใด นอกจากนั้นจะเปิดโอกาสให้นักเรียนอภิปรายแม้ว่าจำนวนนักเรียนจะมีน้อยก็ตาม ส่วนเทคนิคการสอนต่าง ๆ ในทัศนะของอัลบัฆดาดีพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ครูต้องยอมรับความแตกต่างของปัจเจกบุคคล และเคารพต่อพวกเขา
2. ครูต้องทำให้เด็กว่าง ปลอดจากเรื่องอื่นๆทั้งหมด แล้วให้ตั้งใจต่อบทเรียน
3. ลงโทษและให้การเสริมแรง
4. ยอมรับบุคลิกภาพของนักเรียนแต่ละคน
5. เลือกสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอน
6. ให้รับประทานอาหารที่ดีมีคุณค่า
7. ครูต้องเตรียมการสอนล่วงหน้า

สรุปได้ว่า หลักสูตรของการศึกษา ในทัศนะนักปรัชญามุสลิม อิสลามต้องมีลักษณะ

1. เกี่ยวข้องกับความเป็นเอกะของอัลลอฮ์(ซ.บ.)
2. เกี่ยวเนื่องกับศาสนา
3. สัมพันธ์กับมนุษย์

6. ความรู้เกี่ยวกับการสมรสในอิสลาม

การสมรส (นิกาย) และการมีครอบครัวเป็นวิถีทางหนึ่งที่อัลลอฮ์(ซ.บ.) ได้กำหนดแก่สรรพสิ่งที่พระองค์สร้างขึ้นมานั้น เป็นสิ่งที่ครอบคลุมทั้งสรรพสัตว์และพืชพรรณต่างๆ ด้วย

มุหัมมัด อิบรอฮีม (2552:1) การ สมรส เป็นการ สนองต่อ อารมณ์ ด้วย ทางที่ถูกต้องและ เพื่อที่จะรักษาเชื้อสายวงศ์ตระกูลให้สามารถดำรงสืบสานต่อไปได้ และปกป้องสตรีเพศจากการเป็นเหยื่อถูกระทำจากใครก็ตามที่ประสงค์ไม่ดีกับนาง

อิสมาแอ อาลี (2547:22) กล่าวว่าการสมรสอิสลามไม่เพียงแต่เป็นธรรมเนียมทางสังคมที่กฎหมายรองรับเท่านั้น แต่อิสลามยังได้กำหนดมาตรการสนับสนุนด้วยบางกรณี นอกจากนั้นกฎหมายอิสลามยังได้กำหนดรายละเอียดต่างๆ เช่น องค์ประกอบของการทำสัญญาสมรส เงื่อนไขต่างๆของแต่ละองค์ประกอบอย่างละเอียดและรัดกุม ทั้งนี้เพราะการสมรสมีความสำคัญยิ่งที่ควรได้รับการกำหนดแนวทางอย่างชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้กำหนดควาสิทธิ์ (ผู้ปกครอง) ในการทำสมรสอันเป็นองค์ประกอบสำคัญ

มะสกีรี กาเจ (2548 :1-2) กล่าวว่าการมีคู่ครองเป็นเรื่องธรรมชาติที่อัลลอฮ์ (ช.บ .) ปลุกฝังในสันดานของมนุษย์เพื่อจะให้มนุษย์ได้สืบวงศ์ตระกูลแพร่พันธุ์ต่อไป ในเรื่องนี้อัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้ตรัสว่า

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً
وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

ความว่า ประการหนึ่งจากสัญลักษณ์ทั้งหลายของพระองค์นั้น คือ ทรงสร้างคู่ครองให้พวกเจ้าให้แก่ตัวของพวกเจ้าเอง เพื่อพวกเจ้านั้นจะได้มีความสุขอยู่ด้วยกัน และได้ทรงให้ความรักใคร่และเมตตาระหว่างกัน แท้จริงแล้วในกรณีนี้ ย่อมเป็นสัญญาณให้แก่หมู่ชนผู้ใคร่ครวญทั้งหลาย (อัลรูม : 21)

เมื่อพิจารณา ถึงหลักเหตุผลของการ สมรสในศาสนาอิสลามเราจะพบว่ามีจุดประสงค์และปรัชญาสำคัญ ที่อิสลามส่งเสริมให้มีการสมรส เพราะการสมรสเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่อัลลอฮ์ กำหนดเป็นแนวทางของการดำรงชีวิตเพื่อให้กำหนดทายาทผู้สืบตระกูลและปฏิบัติต่อกันระหว่างชายหญิงดังที่อัลลอฮ์(ช.บ.) ได้ตรัสไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานกล่าวว่า

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

ความว่า “และจากทุกๆสิ่งนั้นได้สร้าง (มัน) ขึ้นเป็นคู่ๆ เพื่อพวกเจ้าจะได้ใคร่ครวญ ” (อัลซารียาต : 49) (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 2542 : 85)

ศาสนาอิสลามจึงสนับสนุนให้คนมีครอบครัวอย่างเต็มที่ ท่านรซูล(ช.ล.) ได้กล่าวไว้ว่า “การแต่งงานเป็นแนวทางของฉัน ผู้ใดปฏิบัติตามแนวทางของฉันผู้นั้นไม่ใช่จาก (ประชากรของ) ฉัน” (อิบนุ มาญะฮ) ดังนั้น ศาสนาอิสลามจึงสนับสนุนให้คนมีครอบครัวอย่างเต็มที่เพื่อตอบสนอง

ความใคร่ที่เป็นพื้นฐานตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่องค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้กำหนดไว้ความหมายการแต่งงาน

มุหัมมัด อิบรอฮีม (2552 : 2) กล่าวถึงการสมรส (นิกาส์ หรือ ซะวาญัจ์) คือ พันธะสัญญาตามหลักศาสนา ที่จัดให้มีขึ้นเพื่อให้ฝ่ายชายและหญิงนั้นสามารถหาความสุข ซึ่งกันและกัน จากคู่ครองของเขาได้

อิสมาอีล ลุคฟี จะปะเกีย (2553:4) ในอิสลามความเป็นคู่สามีภรรยาจะไม่เกิดขึ้นนอกจากด้วยกาสมรสเท่านั้น ด้วยเหตุนี้อัลลอฮ์(ช.บ.) ทรงชี้แจงด้วยคำตรัสว่า

وَأِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاتٍ وَرُبَاعَ ۚ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَذْنَىٰ ۖ أَلَّا تَعُولُوا

ความว่า “และหากพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรมต่อ (สิทธิต่างๆในการแต่งงานของพวกเจ้ากับ) ภรรยาที่เป็นเด็กกำพร้าได้ ดังนั้นจงแต่งงานกับสตรี (อื่น) ที่พวกเจ้าพึงพอใจ สองคน หรือสามคน หรือสี่คน แต่ถ้าพวกเจ้าเกรงว่าจะไม่สามารถให้ความยุติธรรม (ให้กับบรรดาภรรยาเหล่านั้น) ก็จง (มีภรรยา) แต่เพียงคนเดียวเท่านั้น หรือไม่ก็ (อยู่กินกับ) หญิงทาสที่พวกเจ้าครอบครองอยู่ นั่นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าเพื่อไม่ให้พวกเจ้าปฏิบัติการอยุติธรรม (คือไม่ลำเอียง)” (อันนิซาอฺ: 3)

อิสมาแอ อาลี (2540 : 40) ได้ให้ความหมายของการแต่งงาน การแต่งงานคือ การให้ชายและหญิงมีความผูกพันกันโดยเป็นสามีภรรยากันตามวิธีที่กฎหมายได้กำหนดไว้ การแต่งงานตามกฎหมายอิสลามนั้นจะสมบูรณ์เมื่อองค์ประกอบและเงื่อนไขอย่างครบถ้วน แม้มิได้มีการจัดพิธีแต่งงานก็ตามเพราะการสมรสนั้นมีสถานะ เช่นเดียวกับนิติกรรมสัญญาทั่วไปๆไป จะแตกต่างกันเพียงการทำสัญญาสมรสนั้นจะต้องมีการเปล่งวาจาในการเสนอ (อิญาบ) และสนอง(เกาะบูล) ซึ่งการทำสัญญาในประเภทอื่นๆนั้น การเปล่งวาจาถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นตามทัศนะของนักกฎหมายอิสลามส่วนใหญ่ และอีกอย่างหนึ่งคือ การแต่งงานนั้นจะต้องมีพยานบุคคลที่รู้เห็นการแต่งงาน เพื่อป้องกันมิให้มีการกล่าวหาว่าผิดประเพณีในภายหลัง

กระทรวงยุติธรรม (ม .ป.ป : 22) กล่าวถึงการนิกาส์ (การสมรส) (النِّكَاح) ตามหลักภาษามายังถึง การรวมหรือการมีเพศสัมพันธ์หรือการทำข้อตกลง นิกาส์ ตามหลักกฎหมายอิสลาม หมายถึง การผูกนิติสัมพันธ์สมรสระหว่างชายหญิง เพื่อเป็นสามีภรรยาโดยพิธีสมรส

มุสต่อฟา ฮานาฟี (ม.ป.ป. : 1) ได้ให้ความหมายทางภาษา การรวมเข้าด้วยกัน ทางศาสนา คือ อะกัศ(ข้อตกลง) ที่อนุญาตให้คู่สามีภรรยาแสวงหาความสุขซึ่งกันและกันได้ อย่างถูกต้องตาม ศาสนา และศาสนบัญญัติ

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา (ม.ป.ป. : 3) กล่าวถึงความหมาย ทางภาษา คือ การอยู่ร่วม-ร่วมเพศ ทางนิติบัญญัติ การทำสัญญาสมรสด้วยวาจาโดยมิวัลีย์ (ผู้ปกครองฝ่าย หญิง) และต่อหน้าพยาน คนที่อนุญาตให้สามีภรรยาร่วมประเวณีได้

สรุปการสมรส คือ การผูกความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง โดยมีเป้าหมายที่จะใช้ชีวิตคู่ ร่วมกันอย่างสามีภรรยา ที่สอดคล้องกับหลักการซัรียะฮ์และกฎหมาย อิสลามถือว่าการสมรส เป็นอิบาอะฮ์ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้มีสำหรับผู้ที่มีความสามารถในด้านต่างๆที่กำหนดทั้งนี้ เพราะเป็นแบบอย่างที่ดีงามจากท่านนบีมุฮัมมัด(ซ.ล.) ดังปรากฏในอัลกรุอานว่า

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ

ความว่า “และโดยแน่นอนเราได้ส่งบรรดาอัครทูตมาก่อนหน้าเจ้า และเราได้ให้พวกเขามี ภรรยาและลูกหลาน” (ฮุรเราะฮ์ : 38)

การส่งเสริมการสมรส

สุริยา ปันเจอร์ (2553:1) กล่าวว่า การสมรส คือการผูกความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง โดยมี เป้าหมายที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมอย่างสามีภรรยา ที่สอดคล้องกับหลักการซัรียะฮ์และกฎหมาย อิสลาม ถือว่าการสมรสเป็นอิบาอะฮ์ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้มีสำหรับผู้ที่มีความสามารถในด้านต่างๆที่ ปรากฏในอัลกรุอานว่า

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ

ความว่า “อัลลอฮ์ทรงสร้างคู่ครองที่มาจากหมู่พวกเจ้าให้แก่พวกเจ้าเอง พระองค์ทรงทำให้เกิดหลาน จากภรรยาของพวกเจ้าและทรงประทานปัจจัยยังชีพจากสิ่งดีๆแก่พวกเจ้า” (อันนะหฺลุ : 72)

ครูชีต อะหมัด (2540: 2) กล่าวว่า การส่งเสริมการในอิสลามและห้ามการสัมพันธ์ทางเพศทุกรูปแบบระหว่างชายหญิงที่ไม่ได้แต่งงานกัน(คือก่อนและหลังการแต่งงาน) อิสลามห้ามบัญญัติการแต่งงานความสนุกสนานเนื้อหนังชั่วคราวชั่วครว

มุสต่อฟา ฮานาฟี (ม.ป.ป: 2) กล่าวว่า หุก่ม(กฎบัญญัติ)ของการ สมรสนั้นคือ ฮารุส(อนุญาต) แต่หุก่มสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพความเป็นจริง ภายใตเงื่อนไขต่อไปนี้

1. เป็นสุนัต (ส่งเสริมให้กระทำ) สำหรับผู้ที่มีความต้องการทางเพศและไม่วิตกกังวลถึงตัวเองว่าจะไปชีนา (ผิดประเวณี) เนื่องจากการแต่งงานนั้นมีคุณค่าและประโยชน์มหาศาล สำหรับชายและหญิง และสำหรับปวงชนทั้งหลาย

2. เป็นวาญิบ (สิ่งจำเป็น) สำหรับผู้ที่กลัวว่าตนเองจะตกอยู่ในภาวะการฉีนา(ผิดประเวณี) หรือประพฤติผิดทางเพศ ถ้าเขาไม่ได้แต่งงาน และเป็นสิ่งที่สมควร สำหรับสองสามีภรรยา ที่จะต้องตั้งเจตนาในการแต่งงานของเขทั้งสองนั้น ว่าเพื่อสร้าง ความบริสุทธิ์ใจแก่ตัวเองและเพื่อป้องกันตัวจากการกระทำสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้ห้ามไว้ เมื่อตั้งเจตนาดังกล่าวแล้ว การมีเพศสัมพันธ์ของทั้งสองก็จะถูกบันทึกว่าเป็นเสาะอะเกาะฮ์ประการหนึ่ง

การเลือกคู่ครอง

การเลือกคู่ครองถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับชาวมุสลิม เพราะถ้าบุคคลเลือกคู่ครองที่ผิดแล้ว ก็ทำให้ผู้นั้นเป็นความทุกข์ชั่วชีวิต ซึ่งก็ไม่เพียงแค่นั้น แต่ปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมาอีกอย่างมากด้วย เช่น การทะเลาะวิวาทกัน การแตกความสามัคคี และที่สำคัญก็คือ บุตรที่เกิดมาจะมีปมด้อยไปโดยปริยาย เมื่อเป็นเช่นนี้ การพิจารณาคู่ครองที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญ

สุรียา ปันเจอร์ (2553:4) กล่าวว่า การเลือกคู่ครองเป็นการตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตร่วมกันจนสามภรรยา ซึ่งจะเป็นผู้ร่วมสุขร่วมทุกข์และร่วมสร้างเผ่าพันธุ์ แน่แน่นอนจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการเลือก ทั้งนี้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการใช้ชีวิตคู่ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพจิต ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านศาสนา ท่านรอซูลได้กล่าวเตือนผู้ที่สมรส ท่านนบีมุหัมมัด(ช.ล.)ได้กล่าวว่า “ท่านทั้งหลายจงระมัดระวัง “คืออรออันคิมัน” มีคนถามว่าอะไรคือ คืออรออันคิมัน ท่านนบีมุหัมมัด(ช.ล.)ตอบว่า คือหญิงสาวสวยเติบโตในแหล่งที่ไม่ดี

สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา (ม.ป.ป : 8) บทบัญญัติการเลือกคู่ครอง คือส่งเสริม(สุนัต) วิธีการเลือกคู่ครอง ดังต่อไปนี้

1. มีศาสนา
2. ชาติตระกูลที่ให้บุตรมากและมีความรักความเมตตา
3. บริสุทธิ์
4. วงศ์ตระกูลดี

5. ปราศจากปมด้อยต่างๆที่อาจนำไปสู่การฟุ้งหยา เช่น โรคติดต่อและอื่นๆ
6. ไม่เป็นเครือญาติ
7. ต้องเป็นไทไม่เป็นทาส
8. สถานะเดียวคน
9. ไม่ละเมิดประเพณีหรือชินา

อิสมาแอ อาลี(2540 : 52) ได้กล่าวเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองอิสลามได้กำหนดกฎเกณฑ์แนวทางในการเลือกคู่ครองอันจะนำไปสู่การสร้างครอบครัวที่ดีและประสบความสำเร็จตามทัศนะอิสลาม

สรุปได้ว่าตามหลักศาสนาอิสลาม มีคำสอนที่ชัดเจนในการกำหนดให้ศาสนิกชนของตนทำการเลือกคู่ครอง นั่นคือ ถ้าชายใดมีความชอบพอกับหญิงคนใดแล้ว ประสงค์ที่จะแต่งงานด้วย เขาจำเป็นต้องเลือกหญิงที่ดีที่สุด เพราะหญิงที่ดีที่สุดจะทำให้เขามีความสุขได้ และถ้าหญิงใดปรนนิบัติสามีอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง และเป็นที่รักของสามีแล้ว นางก็จะได้เป็นที่รักและได้อยู่กับอัลลอฮฺ(ช.บ.)

หญิงที่ดีที่สุดตามหลักศาสนาอิสลามนั้นก็คือ

1. นางต้องมีเป็นหญิงที่มีศาสนา กล่าวคือเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นผู้เคร่งครัดในศาสนา หญิงเช่นนี้ถ้อยแม้จะไม่ไซ้คนรูปร่างหน้าสวย แต่ก็นับได้ว่าเป็นหญิงที่น่าปรารถนาที่สุด
2. นางต้องเป็นผู้ที่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ ทั้งนี้ก็เพราะว่า ศาสนาอิสลามมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะสร้างจำนวนของประชากรให้มาก และเป็นการทำให้ความประสงค์ของอัลลอฮฺ (ช.บ.) สำเร็จซึ่งถึงแม้ว่า

ส่วนหญิงที่ห้ามไม่ให้แต่งงานด้วยก็ถือเป็นคนต่างศาสนา (ชาวคัมภีร์ด้วยกัน ไม่นับเป็นคนต่างศาสนา ดังนั้นจึงแต่งงานด้วยได้) ทั้งนี้เพราะว่า จะทำให้ครอบครัวไม่มีความสุข เกิดความ

1. แยกแยกได้ อนึ่งถ้าหญิงเป็นคนต่างศาสนามาก่อน แต่ภายหลังหันมานับถืออิสลามก็สามารถที่จะแต่งงานได้

2. เป็นญาติของตน ซึ่งบุคคลที่องค์อัลลอฮฺ(ช.บ.)ได้ห้ามไว้มีดังนี้

- 2.1 มารดา ย่า ยาย และที่สูงขึ้น
- 2.2 ลูกสาว หลานสาว เหลนสาว และที่ต่ำลงไป
- 2.3 พี่สาว น้องสาว น้าสาว ป้าสาว อาสาว
- 2.4 ลูกสาวของพี่ชายหรือน้องชาย และที่ต่ำลงไป
- 2.5 ลูกสาวของพี่สาวหรือน้องสาว และที่ต่ำลงไป
- 2.6 แม่นม พี่สาวหรือน้องสาวที่ร่วมดื่มนมแม่นมเดียวกัน

2.7 การแต่งงานรวมทั้งพี่สาวน้องสาว

2.8 หลานสาวและอาสาว หลานสาวและน้ำสาว

2.9 หลานสาวและป้าของนาง หรือนาง และหลานสาวนาง

2.10 แม่ยาย ลูกเลี้ยง แม่เลี้ยง

ทั้งนี้ก็เพราะว่า อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงต้องการยกฐานะมนุษย์ให้สูงส่งกว่าสัตว์อื่น ๆ และเป็น การป้องกันการถ่ายทอดพันธุกรรมในลักษณะด้วย ที่ส่วนทำให้ทารกเป็นเด็กพิการหรือสติปัญญา ไม่ปราดเปรื่อง นอกจากนี้ยังทรงต้องการให้มนุษย์ขยายวงศ์ญาติพี่น้องออกไป แทนที่จะเป็นญาติ เกี่ยวดองกันเฉพาะในกลุ่มของตนเท่านั้น

หลักการสมรสในอิสลาม

หลังจากมีการตกลงสู่ขอกันแล้ว ต่อมาก็คือการสมรสหรืออิสลามเรียกว่า การนิกาฮ์ คือการ ผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเพื่อเป็นสามีภรรยา กันโดยพิธีสมรสตามหลักการของศาสนาอิสลาม

เมื่อได้มีการเลือกคู่ที่เหมาะสม และฝ่ายชายหญิงพึงพอใจกันแล้ว ต่อมาก็ทำการตกลงเจรจา กันเรื่อง“มะฮัร” (ค่าสินสอด) ซึ่งก็คือเงินที่มอบให้หญิงที่จะแต่งงานและเป็นสิทธิของเธอโดยเฉพาะ ไม่ใช่ของพ่อแม่ เพราะในอิสลามถือว่า การเลี้ยงดูบุตรเป็นหน้าที่ของพ่อแม่ที่จะต้องกระทำ (เสาวนีย์ จิตต์พินิจ, 2535: 285) สำหรับมะฮัรนี้ ถ้าชายใดมีความยากจน ไม่สามารถหามะฮัร ที่มีค่า ได้ แม้กระทั่งแหวนเหล็กวงหนึ่งก็หาไม่ได้แล้ว ก็ให้ทำการสอนหญิงโดยการกล่าวโอองการใน คัมภีร์อัลกุรอานไม่กี่โอองการก็ได้ และฝ่ายหญิงก็ไม่ควรตำหนิเขา

อิสมาแอ อาลี (2547:16) กล่าวถึงมะฮัร ทรัพย์สินค่าสมรสที่ชายต้องชำระให้แก่สตรีอัน เนื่องมาจากการสมรส

มะสกีร์ กาเจ (2548 : 18) กล่าวถึงมะฮัร หมายถึง ทรัพย์สินค่าสมรสที่ต้องชำระให้แก่ภริยา ด้วยสาเหตุมาจากการสมรส เมื่อได้มีการทำสัญญาสมรสเสร็จสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าจะได้ระบุตอนทำ สัญญาสมรสด้วยทรัพย์สินจำนวนหนึ่งที่แน่นอน เช่น หนึ่งหมื่นบาทเป็นต้นหรือไม่ได้ระบุไว้ตอน ทำสัญญาสมรสก็ตาม แม้จะตกลงกันว่าไม่มีมะฮัรหรือไม่มีการระบุก็ตาม ข้อตกลงนั้นเป็น โฆษะ ส่วนมะฮัรยังเป็นข้อผูกพันที่จำเป็นต้องจ่ายต่อไป

มัสลิน มาหามะ(2552 : 29) กล่าวถึงมะฮัร เป็นของขวัญที่ฝ่ายชายมอบให้ฝ่ายหญิง เป็นสิน นำใจที่ฝ่ายชายมอบให้ด้วยความเต็มใจและเป็นข้อผูกพันที่สามารถสานสายใยแห่งความรักและ ความเข้าใจ

สุริยา ปันเจอร์ (2553: 22) กล่าวถึง มะฮัร หมายถึง ทรัพย์สินเงินทองหรือคุณประโยชน์ อื่นๆที่ฝ่ายชายต้องมอบให้กับฝ่ายหญิงเนื่องจากการสมรส ดังปรากฏในอัลกุรอาน

وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا

ความว่า “ และพวกเจ้าจงให้ทรัพย์สินมะฮัรแก่บรรดาหญิง(ที่พวกเจ้าแต่งงาน)ด้วยความเต็มใจ” (อันนิซาอฺ :4)

สรุปบทบัญญัติของมะฮัรถือว่าเป็นสิ่งที่วาญิบต้องจ่าย ดังวจนะของท่าน นบีมุฮัมมัด (ซ.ล.) มีว่า “มะฮัรที่ประเสริฐที่สุดคือ มะฮัรที่หาได้อย่างสะดวกที่สุด ” (อบูดาวูด) “จงให้มะฮัรเถิด แม้จะเป็นแหวนที่ทำจากเหล็กก็ตาม (บุคอรีและมุสลิม)

มัศลัน มาหามะ(2552 : 27) องค์ประกอบของการ สมรสในอิสลามต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ(รูก่น)ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. คำตอบรับและคำผูกมัด(ฮิญาบและกอบูล)
2. เจ้าบ่าว
3. เจ้าสาว
4. ผู้ปกครองฝ่ายเจ้าสาว(วาเลีย)
5. พยาน 2 คน

สรุปองค์ประกอบของการสมรส(นิกาส) มีดังนี้

1. เจ้าบ่าวและเจ้าสาว ซึ่งทั้งสองพอใจกัน และผู้ปกครองก็เห็นด้วยแล้ว
2. วาเลีย หรือผู้ปกครอง หมายถึงชายผู้มีสิทธิ์ตามศาสนบัญญัติในการประกอบพิธีนิกาฮ ให้แก่หญิง เช่น พ่อ ปู่ พี่ชาย น้องชาย ฯลฯ หรือจะให้ผู้อื่นประกอบพิธีให้แทน ซึ่งส่วนมากก็จะเป็นอิหม่าม แต่ต้องได้รับการยินยอมให้ทำพิธีแทนจากผู้ปกครองของฝ่ายหญิงก่อน
3. พยาน 2 คน ซึ่งเป็นชายมุสลิมที่มีความรู้ และได้รับการยอมรับทั่วไป
4. ผู้กล่าวคุฎบะฮฺ หรือคำอบรม ผู้กล่าวอาจจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่นิกาฮ หรือเชิญผู้ที่มีความรู้ท่านอื่น
5. มะฮัร
6. การกล่าวเสนอและตอบรับนิกาฮ

สำหรับพิธี สมรสนี้จะขาดผู้ปกครองและพยานไม่ได้เป็นอันขาด ถ้าขาดถือว่าการแต่งงานเป็นโมฆะจะทำที่มัสยิดได้เป็นการดีที่สุด และพิธีการสมรสนี้ควรจะทำอย่างเปิดเผย

สิทธิสามีภรรยา

สถาบันครอบครัวนับว่าเป็นสถาบันแห่งแรกที่สำคัญในการสร้างสังคมที่มีความสุข ด้วยเหตุผลข้างต้น อิสลามได้กำหนดหน้าที่ต่างๆของบุคคลในครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสามีภรรยา

สุริยา ปันเจอร์ (2553 : 25) เมื่อชายหญิงได้สมรสกันแล้ว จะเกิดภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อภรรยาที่จะนำไปสู่ความสมบูรณ์ของอิหม่าม ดังรอซุลได้กล่าว ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาที่มีความศรัทธาที่สมบูรณ์ที่สุด คือผู้ที่มิอุปนิสัยที่ดีในหมู่พวกเจ้า และคนที่ดีในหมู่พวกเจ้าคือคนที่ทำดีแก่ภรรยาของพวกเขาในหมู่พวกเจ้า”

มุสต่อฟา ฮานาฟี (ม.ป.ป. : 66) ศาสนาอิสลามได้แบ่งสิทธิ และหน้าที่ของสามีภรรยาออกเป็น 3 ส่วน

1. สิทธิของภรรยาเหนือสามี

1.1 ค่าสินสอด (มะฮัร)

1.2 เลี้ยงดู (นัฟเกาะห์)

2. สิทธิของสามีเหนือภรรยา ดังปรากฏในอัลกรุอานว่า

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاصْرَبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا

ความว่า “บรรดาชายนั้นคือ ผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองเลี้ยงดูบรรดาหญิง (ภรรยา) เนื่องด้วยการที่อัลลอฮฺ(ซ.บ.)ได้ทรงให้บางคนของพวกเขาเหนือกว่าอีกบางคน (ให้ชายแข็งแรง กล้าหาญกว่าหญิง) และด้วยการที่พวกเขาได้จ่ายไปจากทรัพย์สินของพวกเขา (ในการเลี้ยงดูภรรยา) บรรดาภรรยาที่ดีนั้นคือผู้จงรักภักดี ผู้รักษาในทุกสิ่งทุกอย่าง ที่อยู่ลับหลังสามี (ขณะสามีไม่อยู่บ้าน) เนื่องด้วยสิ่งที่อัลลอฮฺทรงรักษาไว้”(หมายถึง สิ่งที่อัลลอฮฺ(ซ.บ.)ทรงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสามีที่จะต้องปฏิบัติ นับตั้งแต่ การให้ค่ามะฮัร และค่าใช้จ่ายในชีวิตความเป็นอยู่ของนางทุกอย่าง (อันนิซาอ์ :34)

สรุปได้ว่าบทบาทและหน้าที่ของสามีภรรยามี 3 ส่วน ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของสามีต่อภรรยา

1.1 มอบค่าสินสอด(มะฮัร)ครบสมบูรณ์

1.2 เลี้ยงดูภรรยา ทั้งเรื่องอาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย

1.3 อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

- 1.4 อบรมสั่งสอน
2. บทบาทและหน้าที่ของภรรยาต่อสามี
 - 2.1 จงรักภักดีต่อสามี ในสิ่งที่ดีงาม
 - 2.2 รักษาเกียรติยศ ศักดิ์ศรีและทรัพย์สินของสามี
 - 2.3 ดูแลรักษาความรู้สึกของสามี
 - 2.4 ดูแลบ้านเรือนและเลี้ยงดูสั่งสอนบุตร
 - 2.5 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อครอบครัวและญาติๆของสามี
3. บทบาทและหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายร่วมกัน
 - 3.1 ร่วมมือกันในการจงรักภักดีต่ออัลลอฮ์ (ซ.บ.) และตักเตือนซึ่งกันและกันในการยำเกรงต่ออัลลอฮ์ (ซ.บ.)
 - 3.2 สร้างความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันในการสร้างครอบครัวที่อบอุ่นมีความสุขและอบรมสั่งสอนบุตรให้อยู่ในแนวทางของอิสลาม
 - 3.3 พยายามปกปิดเรื่องราวที่ไม่ควรเปิดเผย เช่นเดียวกับเรื่องบนเตียง ดังมีหะดีษจากท่านนบีมุหัมมัด(ซ.ล.) ความว่า “ มนุษย์ที่เลวทราม ณ อัลลอฮ์(ซ.บ.) ในวันกิยามะฮ์ คือ ผู้ชายที่นอนกับภรรยา และผู้หญิงที่นอนกับสามี และ ต่างฝ่ายต่างเปิดเผยสิ่งที่ไม่ควรเปิดเผย ” รายงานโดยมุสลิม
 - 3.4 พยายามสร้างความซื่อสัตย์สุจริต ความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวและความห่วงใยซึ่งกันและกัน

วิทย์ปัญญาของการบัญญัติการหย่า

มุหัมมัด อิบรอฮีม (2552) การหย่า ตามหลักภาษาหมายถึง การแก้ ข้อผูกมัดของการแต่งงานออกโดยใช้คำหย่า (ญะลา)

เป้าหมายของการแต่งงาน คือ การดำรงไว้ซึ่งชีวิตคู่อย่างมั่นคง และเป็นปีกแผ่น และเพิ่มความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคู่สามี ภรรยา แต่ข้อกำหนดและระเบียบต่างๆบางครั้งไม่ได้รับการเอาใจใส่ ไม่ให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตร่วมกัน จึงทำให้มีเหตุผลมากมายไม่เข้าใจกัน ไม่อาจปรับความเข้าใจกันได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติกฎเกณฑ์ขึ้น นั่นก็คือการหย่า

หลักฐานจากอัลกรุอาน ได้ดำรัสว่า

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ

ความว่า : โอ้ผู้เป็นนบี เมื่อพวกท่านประสงค์จะหย่าภรรยาพวกท่าน จงหย่าพวกนางให้ได้รับประโยชน์ในการนับระยะการกักตัวของพวกนางด้วย (อัลญะลา : 1)

การหย่า จะมีผลบังคับใช้ถ้าผู้กล่าวคำหย่าเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะมีสติสัมปชัญญะและตัดสินใจด้วยตนเองได้และการหย่าจะไม่มีผลถ้าผู้กล่าวคำหย่าเป็นผู้ที่ถูกบังคับ หรือมีเมมาโดยเจ้าตัวไม่รู้ว่าตัวเองพูดอะไรหรือโกธที่่ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ เช่นเดียวกัน การกล่าวคำหย่าจะไม่มีผลกับผู้ล้่งพูดผิดหรือเินเล่อหรือหลงลืมหรือหรือบ้าและผู้ที่มีลักษณะเดียวกันกับบุคคลเหล่านี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสมรสในอิสลามซึ่งในหลักสูตรจะครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องการส่งเสริมการสมรส การเลือกคู่ครอง หลักการสมรส สิทธิของสามี ภรรยา และการหย่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ปริญญ์ ปานชานา (2545: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยสร้างเอกสารหลักสูตรจากข้อมูลท้องถิ่นสุราษฎร์ธานี และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนรายวิชานี้ ผู้วิจัยได้นำแผนการสอนที่สร้าง ขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เลือกเรียนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนเกาะพะงันศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 27 คน ใช้เวลาในการทดลอง 32 คาบ รวม 16 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น 2) แบบประเมินกิจกรรมระหว่างเรียน 3) แบบทดสอบ หลังเรียน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น 5) แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียน ต่อการสอน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ (%) สำหรับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียน รายวิชา ท 035 วรรณกรรม ท้องถิ่นและการตรวจสอบคุณภาพของเอกสารหลักสูตร ใช้เกณฑ์การหาประสิทธิภาพ 80/80 ผลการวิจัยพบว่า 1.เอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น มีความเหมาะสม ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจาก

หลังการทดลองใช้เอกสาร หลักสูตรแล้ว นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ค่าเฉลี่ยร้อยละ 78.77 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70) 2.เอกสารหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น มีประสิทธิภาพ 78.57 / 79.25 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 3. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการสอนรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับสูง

จรรยา กิรินิตยา (2550: บทคัดย่อ) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการทอผ้าไหมด้วยกี่กระตุก สารการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี วิชางานอาชีพ 30207 สารการทอผ้าไหมด้วยกี่กระตุก โรงเรียนบ้านหนองใหญ่ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ครูผู้สอนเห็นว่าหลักสูตรขาดการพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่นและขาดความรู้ความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้เรียนเห็นว่าหลักสูตรไม่สอดคล้องกับความต้องการ หลักสูตรควรยึดถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามศักยภาพและความสนใจ

2. โครงสร้างของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมายโครงสร้างเนื้อหา (ประกอบด้วย ผ้าไหมกับวิถีชีวิต อุปกรณ์และการใช้อย่างถูกวิธี การเตรียมเส้นไหมและการมัดลาย การทอผ้าไหมและการแก้ปัญหาในการทอ คุณค่าของผ้าไหมและการจัดการเชิงการค้า และการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน) กิจกรรม สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนทางด้านความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีทักษะกระบวนการและเจตคติต่อการเรียนสูงขึ้นจากก่อนเรียน

4. หลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู และผู้เรียนมีความพึงพอใจกิจกรรม การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรท้องถิ่น

สุภารัตน์ ปาละลี (2551: บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องผ้าข้อมคราม ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเดื่อศรีไพรวัลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 3 การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายคือ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องผ้าข้อมคราม ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเดื่อศรีไพรวัลย์ สำนักงานขึ้นโดยศึกษาด้านต่าง ๆ ดังนี้ 2.1) ศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องผ้าข้อมคราม ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 2.2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนและหลัง ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องผ้าข้อมคราม ที่พัฒนาขึ้น 2.3) ศึกษาทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน ที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องผ้าข้อมคราม ที่

พัฒนาขึ้นและ 2.4) เปรียบเทียบเจตคติต่อผ้าซิ่นครามของนักเรียน ระหว่างก่อนและหลังได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น การพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนาหลักสูตร 3) ทดลองใช้หลักสูตร 4) ประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องผ้าซิ่นคราม ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเคอศรีไพรวัลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องผ้าซิ่นคราม ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเคอศรีไพรวัลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง และประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น พบว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

2. ผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นพบว่า 2.1) หลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพ 83.42 / 81.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 2.2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ผ่านการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2.3) ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียน ที่ได้เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับร้อยละ 83.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือร้อยละ 70 และ 2.4) เจตคติต่อผ้าซิ่นครามของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สากล รัตนพันธุ์ (2552 : บทคัดย่อ) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การปลูกหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นี้ขึ้น โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 40 ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน ครูผู้สอนสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนศรีสมเด็จพัฒนาวิทยา จำนวน 8 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 คน โดยใช้อัตราส่วนร้อยละ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามี 5 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยแบบเลือกตอบ และแบบสอบถามความคิดเห็นที่ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านตัวป้อน ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต จำนวน 25 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยผลการศึกษาค้นคว้า ปรากฏดังนี้

1. ความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การปลูกหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่าชุมชนให้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่อง การปลูกหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ อยู่ในระดับสูง

2. ผลการประเมินร่างหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การปลูกหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การประเมินรูปแบบซิปหรือซิปโมเดล (CIPP Model) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน พบว่าร่างหลักสูตรท้องถิ่นหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การปลูกหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้นมีคุณค่าและเหมาะสมกับท้องถิ่นมากที่สุด

3. ผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ผ่านแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่องการปลูกหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ โดยประเมินการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของแผนจากผู้เชี่ยวชาญ ครอบคลุมสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ สื่อ เอกสารประกอบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้และการประเมินผล โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

4. ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ที่มีต่อการใช้หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การปลูกหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้น โดยสอบถามจากผู้เกี่ยวข้องในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 คน ครอบคลุมปัจจัย 3 ด้าน คือด้านตัวป้อน (Input) ด้านกระบวนการ (Processes) และด้านผลผลิต (Product) เมื่อรวมทุกด้านมีความเหมาะสมระดับมาก

เกษรรินทร์ ปัญญาคำ (2553: บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องหนึ่งประโมทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นที่ทดลองสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นที่ทดลองสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนและได้รับการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องหนึ่งประโมทัย และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น ผลการวิจัยปรากฏว่าหลักสูตรท้องถิ่นที่ทดลองสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.79/84.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นที่ทดลองสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีค่าเท่ากับ 0.74 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนร้อยละ 74 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องหนึ่งประโมทัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 05 และนักเรียนมีความ

พึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก และต้องการให้มีการสอนอย่างต่อเนื่องในโรงเรียน

ปิ่นอนงค์ พะนิรัมย์(2554: บทคัดย่อ)ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของ หลักสูตรท้องถิ่นที่ทดลองสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามเกณฑ์ 80/80 3) เพื่อหา ดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นที่ทดลองสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ 4) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองและ 5) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนหนองหัวคู่วงประชาอนุเคราะห์ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แนวคำถามการสนทนากลุ่ม หลักสูตรท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบค่าที (t -test Dependent Samples.) ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่ครบถ้วนซึ่งมีความสอดคล้องกัน ประกอบด้วย คำชี้แจงในการใช้หลักสูตร ความนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ เนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนการสอน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$)

2. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีคุณภาพดังนี้ 2.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เท่ากับ 84.03/85.00 2.2 ผลการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นที่สอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.7065 2.3 นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.4 ความความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของ หลักสูตรท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$)

2. งานวิจัยต่างประเทศ

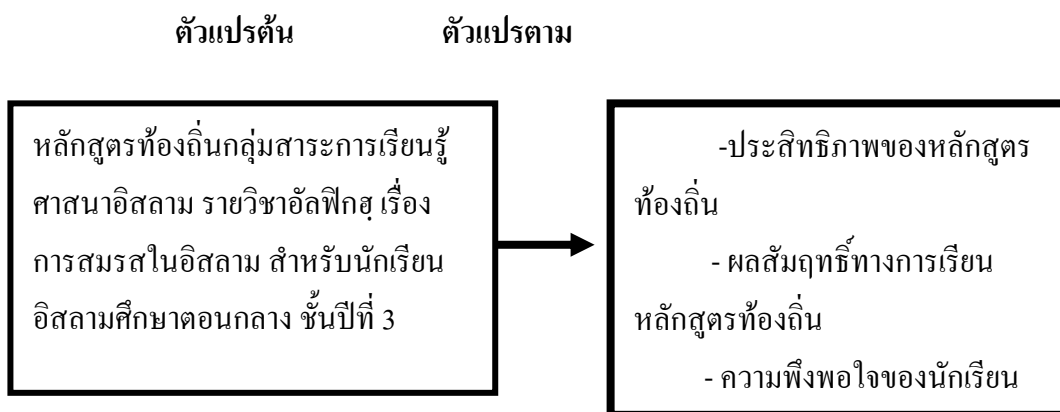
ยวงวาน (Yonghwan, 1995: 2125-A ;อ้างถึงใน นุชลิ คล้ายวันเพ็ญ 2553) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นอิสระจากส่วนกลางโดยให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการการศึกษาท้องถิ่นและโรงเรียนของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ พบว่าหลักสูตรแห่งชาติที่กำหนดมาจากส่วนกลางนั้นมีข้อจำกัดต่อความสำเร็จของการสอนไม่สามารถนำมาใช้ได้จริงในการที่จะสนับสนุนให้โรงเรียนได้อิสระต่อนักเรียนในการเรียนรู้ แนวคิดใหม่ๆของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นมาจากพื้นเดิมของท้องถิ่นและปรัชญาของท้องถิ่นนั้นๆ โดยยึดหลักการที่ว่าทำให้ความรู้ทั้งหมดจะถูกกำหนดโดยผู้มีส่วนร่วมในท้องถิ่น โดยบทบาทของครูในชั้นเรียนควรที่จะกำหนดให้มีความแตกต่างจากการใช้หลักสูตรแห่งชาติ

วิทเทอร์ (Wither, 2000: 2176 ;อ้างถึงใน ปิ่นอนงค์ พะนิจรัมย์ 2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการศึกษาพื้นฐานการศึกษาเพื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขอสถาบันการศึกษา YVLEI พบว่าโรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตรให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้เด็กเกิดความคิดใช้ประสาทสัมผัสทุกส่วนของเด็กกับสิ่งแวดล้อมให้โอกาสนักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนซึ่งหลักสูตรได้พัฒนาทุกระดับชั้น โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เน้นในเรื่องระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยร่วมมือกันระหว่าง ครู ชุมชน นักเรียน และผู้นำชุมชนจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมา หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น แต่ส่วนใหญ่จะเน้นที่การพัฒนาหลักสูตรเพียงอย่างเดียว ยังไม่ค่อยเน้นในการพัฒนาด้านรูปแบบการสอนที่แปลกใหม่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นมากนัก เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน การสอนแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชา อัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม

สมมติฐานการวิจัย

1. หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา เรื่องการสมรสในอิสลาม มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา เรื่องการสมรสในอิสลาม หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา เรื่องการสมรสในอิสลาม เรื่อง การสมรสในอิสลาม อยู่ในระดับมาก

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลางชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามหัวข้อ ดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และแผนปฏิบัติงานวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 114 คน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียน อิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 30 คน เลือกโดยแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 5 ชนิด คือ

1.1 หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลามรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3

1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 จำนวน 50 ข้อ

1.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 2 เป็นคำถาม ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้และด้านการวัดประเมินผล จำนวน 10 ข้อ

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียน
อิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3

1. หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชา อัลฟิกฮ์ เรื่อง การ
สมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ
เครื่องมือ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา
อิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม และศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน دارุลอุศูลาวิทยา
อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

1.2 ศึกษาเอกสารและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่น ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้อง

1.3 สร้างหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชา อัลฟิกฮ์
เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โดยหลักสูตรมี
องค์ประกอบ ดังนี้ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน แนวการจัดการเรียนรู้
กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.4 นำหลักสูตรท้องถิ่นให้อาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณา ตรวจสอบและปรับปรุง
แก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.5 นำหลักสูตรที่แก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ประเมิน
จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาคุณภาพของ หลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้แบบประเมิน แบบประเมินโครง
ร่างหลักสูตรท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมี 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด
สำหรับการแปลผลของแบบประเมิน โครงร่างของหลักสูตรท้องถิ่น ของผู้เชี่ยวชาญเป็น รายชื่อใน
การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 :103)

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51 – 5.00	มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.6 นำหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญประเมิน หาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้

1.7 นำหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง นำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการสมรสในอิสลาม ที่ได้ปรับปรุงแล้ว ไปจัดทำเป็นรูปเล่ม ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย คือ นักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียน دارุลศุदाวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 30 คน ในขั้นตอนที่ 2

1.8 ทำการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น โดยหาได้จากร้อยละของคะแนนระหว่างเรียนของนักเรียนกับร้อยละของคะแนนหลังการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชา อัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ได้ดำเนินการสร้างในขั้นตอนที่ 1

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการสมรสในอิสลาม ได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์จากหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 62-66)

2.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับเรื่อง การสมรสในอิสลาม ศึกษาความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการสมรสในอิสลามแบบปรนัย จำนวน 50 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหาการสมรสในอิสลามที่สอดคล้องตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการสมรสในอิสลาม ให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการสมรสในอิสลามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความสอดคล้อง(IOC)ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและข้อบกพร่องต่างๆโดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 64)

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่วัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

จากนั้นนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งค่าที่ได้เท่ากับ 0.6 -1 ถือว่าใช้ได้

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 50 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียน อิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่ห้องกลุ่มทดลอง

2.7 นำกระดาษคำตอบที่ได้มา ไปวิเคราะห์หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อซึ่งค่าความยากง่ายมีค่าเท่ากับ 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.37 - 0.73

2.8 นำข้อสอบ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.87 และจัดพิมพ์แบบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนหลังเรียน

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

3.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม จำนวน 15 ข้อ (ต้องการใช้จริง 10 ข้อ) โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

การตรวจให้คะแนน

ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ตรวจให้ 5 คะแนน

ระดับความพึงพอใจมาก ตรวจให้ 4 คะแนน

ระดับความพึงพอใจปานกลาง ตรวจให้ 3 คะแนน

ระดับความพึงพอใจน้อย ตรวจให้ 2 คะแนน

ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด ตรวจให้ 1 คะแนน

การแปลความหมาย จากค่าเฉลี่ยของกลุ่มดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แปลความว่า ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 แปลความว่า ระดับความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 แปลความว่า ระดับความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 แปลความว่า ระดับความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 แปลความว่า ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นเสนอที่อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาขอบเขตของเนื้อหา และครอบคลุมเรื่องที่จะศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาคำความความเที่ยงตรง

3.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมส่วนที่บกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากร
2. ติดต่อกับทางโรงเรียนคารุลสุดา วิทยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา นัดวัน เวลา เพื่อดำเนินการทดลอง
3. เตรียมความพร้อมของเครื่องมือที่จะไปทำการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล
4. อธิบายให้นักเรียนชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 30 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าใจในวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการทดลองในครั้งนี้
5. อธิบายวิธีการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสมรสในอิสลามก่อนที่นักเรียนจะลงมือทำ
6. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 4 มิถุนายน 2555 ถึงวันที่ 8 มิถุนายน 2555
7. นำผลที่ได้จากการทดลองและวัดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ แล้วจึงนำไปตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์และวิธีการให้คะแนนตามที่ได้อธิบายไว้ในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นจึงไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮฺ เรื่องการสมรสในอิสลามโดยการหาดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 วิเคราะห์ ข้อมูลจาก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮฺ เรื่องการสมรสในอิสลาม ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ใช้สถิติ ดังนี้

1.2.1 วิเคราะห์หาความเที่ยงตรง (IOC)

1.2.2 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก

1.2.3 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้น ปีที่ 3ต่อการเรียนด้วย หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮฺ เรื่องการสมรสในอิสลามโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1.1 ร้อยละ (Percentage)

2.1.2 ค่าเฉลี่ยของข้อมูล $\bar{x}$ (Arithmetic Mean)

2.1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation)

2.1.4 สูตรหาประสิทธิภาพของหลักสูตร ท้องถิ่น เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80

2.1.5 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สูตร t- test (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

2.2 สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์ ใช้การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) และ ในการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จากการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในทุกข้อ คำถามนั้น มีค่า > 0.5 แสดงว่าข้อคำถามที่สร้างขึ้นมีความ

ตรงกับเนื้อหาที่จะใช้วัด และสามารถ นำไปใช้ทดสอบ กับกลุ่มตัวอย่างได้ และสามารถ นำไปใช้ทดสอบ กับกลุ่มตัวอย่างได้ ดังแสดงไว้ในภาคผนวก ข

2.2.2 ค่าความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.3 ค่าอำนาจจำแนก (r) รายชื่อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.4 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR – 20 (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551: 240)

3. การแปลผลข้อมูล

3.1 เกณฑ์การแปลผลประสิทธิภาพของ หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลามรายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม ดังนี้

คะแนนร้อยละ	การแปลผลประสิทธิภาพ
0 - 79.49	มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
79.50 - 80.49	มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด
80.50 – 100	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

3.2 เกณฑ์ในการแปลผลระดับความพึงพอใจ

ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.51 - 5.00	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีความพึงพอใจในระดับมาก
2.51 – 3.50	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
1.00 – 1.50	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

แผนปฏิบัติการวิจัย

[illegible]

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุ เรืองการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลางชั้นปีที่ 3 โรงเรียน คารุณัฐดาวิทยาผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ขั้นตอนในการการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียน
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
E_1	แทน	ค่าประสิทธิภาพตัวแรก คิดได้จากคะแนนร้อยละของคะแนนระหว่างเรียน
E_2	แทน	ค่าประสิทธิภาพตัวที่สอง คิดได้จากคะแนนร้อยละของคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน
t	แทน	การทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
D	แทน	ความแตกต่างระหว่างคะแนนสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของนักเรียนแต่ละคน
D^2	แทน	ความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนแต่ละคน ยกกำลังสอง

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยซึ่งมี 3 ข้อ ดังนี้

1. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3
3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 วิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วน คือ

1.1 ลักษณะของหลักสูตร

ลักษณะของพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา มีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. ที่มา/ความสำคัญ
2. วิสัยทัศน์
3. หลักการ
4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
5. โครงสร้างของหลักสูตร
6. คำอธิบายรายวิชา/เรื่อง
7. แนวทางการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสมรสในอิสลาม ประกอบด้วยเนื้อหาเรื่อง 5 เรื่องและแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผนการเรียนรู้ ดังนี้

1. เรื่อง การสมรสในอิสลาม
2. เรื่อง องค์ประกอบและเงื่อนไข
3. เรื่อง วิธีการ / ขั้นตอนการแต่งงาน

4. เรื่อง สิทธิและหน้าที่ของสามีภรรยา

5. เรื่อง การหย่า

ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. สื่อและแหล่งการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนรู้
5. การวัดและประเมินผล
6. การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตร
7. การประเมินหลักสูตร

1.2 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิ ภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสมรสในอิสลาม มปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิฮฺ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา

แผนที่	เรื่อง	E ₁	E ₂	E ₁ / E ₂	การแปลผล
1	การสมรสในอิสลาม	86.00	85.00	86.00/ 85.00	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
2	องค์ประกอบและเงื่อนไข	82.67	82.67	86.00/86.33	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
3	วิธีการ/ขั้นตอนการแต่งงาน	82.92	86.67	82.670/85.33	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
4	สิทธิและหน้าที่ของสามีภรรยา	82.00	86.33	82.00/86.33	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
5	การหย่าร้าง	83.33	85.33	83.33/85.33	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์
เฉลี่ย		84.00	85.33	84.00/ 85.33	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าประสิทธิภาพหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้อัลฟิฮฺ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โดยรวม มีประสิทธิภาพ 84.00/ 85.33 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณารายแผน พบว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ทุกแผนโดยแผนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด 3 แผนแรกได้แก่ การสมรสในอิสลาม มีประสิทธิภาพ 86.00/ 85.00 การหย่าร้าง มีประสิทธิภาพ 83.33/85.33และวิธีการ /ขั้นตอนการแต่งงาน มีประสิทธิภาพ 82.670/85.33

1.3 ผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของ หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮฺ เรื่อง การสมรสในอิสลามโดยผู้เชี่ยวชาญ แสดงดัง ตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 คุณภาพของโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮฺ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปล
1	ครบถ้วนขององค์ประกอบของหลักสูตร	4.70	0.57	ดีมากที่สุด
2	สอดคล้องแต่ละองค์ประกอบ	4.10	0.79	ดีมาก
3	สอดคล้องกับกรอบหลักสูตรท้องถิ่น	4.50	0.61	ดีมาก
4	สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4.50	0.70	ดีมาก
5	สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	4.30	0.66	ดีมาก
6	ความเหมาะสมของแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	4.60	0.50	ดีมากที่สุด
7	ความเหมาะสมของวิธีการวัด ประเมินผล	4.50	0.80	ดีมาก
8	ด้านเอกสารประกอบหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.50	0.70	ดีมาก
รวม		4.47	0.66	ดีมาก

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่า คุณภาพของโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮฺ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ผลรวมเฉลี่ยของมีค่าเท่ากับ 4.47 ซึ่งมีคุณภาพระดับดีมาก

เมื่อพิจารณาเป็นระดับคุณภาพของโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่นมากที่สุด 2 ลำดับ คือ คุณภาพของโครงร่างหลักสูตร ครบถ้วนขององค์ประกอบของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 และความเหมาะสมของแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮฺ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนความแตกต่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสมรสในอิสลาม

คนที่	ก่อนเรียน (50)	หลังเรียน (50)	D	D ²
1	35	42	7	49
2	32	43	11	121
3	34	46	12	144
4	37	45	8	64
5	33	40	7	49
6	37	48	11	121
7	37	43	6	36
8	34	42	8	64
9	36	40	4	16
10	37	41	4	16
11	39	46	7	49
12	36	43	7	49
13	38	42	4	16
14	36	42	6	36
15	36	41	5	25
16	39	47	8	64
17	35	41	6	36
18	38	45	7	49
19	36	41	5	25
20	37	40	3	9
21	34	42	8	64
22	38	41	3	9
23	39	47	8	64
24	37	42	5	25
25	36	45	9	81
26	35	40	5	25
27	38	44	6	36
28	36	43	7	49
29	34	42	8	64
30	38	45	7	49
รวม			193	1311

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสมรสในอิสลาม

ระยะการพัฒนา	N	$\bar{x}$	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	30	36.23	193	1311	16.59*
หลังเรียน	30	42.97			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 และ 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา รายวิชาอัลฟิฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเพิ่มขึ้นจากการเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา รายวิชาอัลฟิฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ปรากฏผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา
 ราชวิทยาลัยพิกุล เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3

ลำดับที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา				
1	เนื้อหาของเรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ	4.32	0.65	มาก
2	เนื้อหาที่เรียนเข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน	4.55	0.60	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน				
3	กิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ผู้เรียนมีความ สนุกสนานที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.60	มาก
4	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับ เนื้อหาและเวลา	4.20	0.70	มาก
5	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเข้าใจและ สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.30	0.66	มาก
ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้				
6	ความเพียงพอของสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้	4.10	0.79	มาก
7	ความน่าสนใจของสื่ออุปกรณ์ที่ครูใช้มีความ สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา	4.40	0.60	มาก
การวัดและการประเมินผล				
8	เครื่องมือที่ใช้วัดมีความสอดคล้องกับเนื้อหา การเรียนรู้	4.55	0.60	มากที่สุด
9	เครื่องมือที่ใช้วัดมีความหลากหลายและ เหมาะสมกับผู้เรียน	4.37	0.65	มาก
10	เกณฑ์การวัดการประเมินผลมีความเหมาะสม	4.50	0.70	มาก
รวม		4.36	0.65	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับ ความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียน เรียนรู้หลักสูตร ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับ นักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 ซึ่งหมายความว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก

เมื่อพิจารณาประเด็นต่างๆ ที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดสามารถเรียงจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ เนื้อหาที่เรียนเข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 และเครื่องมือที่ใช้วัดมีความสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลามรายวิชาศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา ผู้วิจัยขอสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะต่างๆโดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสมรสในอิสลาม
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลางชั้นปีที่ 3ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียน อิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 3 ห้อง รวม 114 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน อิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 30 คน เลือกโดยแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชา อัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย
3. แบบประเมินคุณภาพโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการทดลองเองในการศึกษาครั้งนี้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลคะแนนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียน แล้วนำมาคำนวณหาค่าประสิทธิภาพตามสูตรการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนและหลังการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นรูปแบบปรนัย ทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปทำการวิเคราะห์หาค่า t -test
3. ความพึงพอใจของนักเรียน ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชา ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุ เรื่อง การสมรสในอิสลาม ให้นักเรียนทำแบบวัดความพึงพอใจ จากนั้นรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ และแปลผลระดับความพึงพอใจของนักเรียน

สรุปผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุ เรื่อง การสมรสในอิสลามมีประสิทธิภาพที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) โดยมีค่าเท่ากับ 80.35/81.08 และมีคุณภาพในระดับดีมาก
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนมีคะแนนที่สูงกว่าก่อนเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนมากกว่าก่อนการเรียน ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลามรายวิชาอัลฟิคุ เรื่อง การสมรสในอิสลามอยู่ในระดับมาก

จากผลการศึกษาทั้ง 3 ข้อ ข้างต้นสามารถสรุปโดยรวมได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา เป็นนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมสำหรับที่จะใช้ป็นสื่อการเรียนการสอนรายวิชาอัลฟิคุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีประสิทธิภาพและมีผลการตอบรับทางบวกของนักเรียน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษา ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม ม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม มีประสิทธิภาพที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 84.00/ 85.33 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สัดส่วนร้อยละของคะแนนระหว่างเรียนและคะแนนหลังเรียน มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 แสดงว่าระหว่างเรียนผู้เรียนสามารถรู้และเข้าใจ เนื้อหาและทำกิจกรรมได้บรรลุจุดประสงค์ของแต่ละแผนได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะ การพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลามรายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีกระบวนการ คือ มีการวางแผนการสอน วิเคราะห์หลักสูตร กิจกรรมเนื้อหา วิเคราะห์ผู้เรียน และขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร มีการจัดการเรียนการสอน การสร้าง การใช้หลักสูตร และขึ้นการประเมินปรับปรุงและพัฒนา และมียอดประกอบของหลักสูตรที่ครบสมบูรณ์ เมื่อประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ปรากฏว่าโครงสร้างของหลักสูตรมียอดประกอบที่ครบถ้วนคะแนนเฉลี่ย 4.47 อยู่ในระดับดีมากทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบ (Tabá,1962 : 10) และไทเลอร์ (Tyler,1949: 1) ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันว่าองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญมี 4 ประการ คือ จุดประสงค์ (Objectives)เนื้อหาวิชา (Content) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Organizing learning experiences)และการประเมินผล(Evaluation)และผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรท้องถิ่นตาม กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนและความต้องการของผู้เรียน ขั้นที่ 3 เขียนผังหลักสูตร และขั้นที่ 4 เขียนหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้มีการสร้างหลักสูตรโดยมียอดประกอบครบถ้วนสมบูรณ์ จึงส่งผลให้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม ม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม มีประสิทธิภาพที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษชรินทร์ ปัญญาคำ (2553 : 143-144) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องหนังสือประโมทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้เท่ากับ 85.79/84.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.73 และผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา ปานชานา

(2545: บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานีการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 80 ผลการวิจัยพบว่า เอกสารหลักสูตร รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น มีความเหมาะสม ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจากหลังการทดลองใช้เอกสาร หลักสูตรแล้ว นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ค่าเฉลี่ยร้อยละ 78.77 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70) 2.เอกสารหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น มีประสิทธิภาพ 78.57/79.25 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นอนงค์ พะนิจรัมย์ (2554: บทคัดย่อ) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและ เทคโนโลยีมีประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เท่ากับ 84.03/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนมีคะแนนที่สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะผู้วิจัย สร้างขึ้นโดยมีความสอดคล้องกับความสนใจ พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและหลักสูตรท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับรุจิร ภูสาระ (2545 :8) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร หมายถึงส่วนที่อยู่ภายในและประกอบกันเข้าเป็นหลักสูตร เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรไปด้วย และสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของปริญญา ปานชานา (2545 : บทคัดย่อ) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานีการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นที่ สอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.7065 2.3 นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อมรศรี ศรีอินทร์(2551: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะชีวิตเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะชีวิตเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานีพบว่าคะแนน

เฉลี่ยทักษะชีวิตหลังฝึกอบรมของกลุ่มทดลองสูงกว่าหลังการเรียนรู้ตามปกติจากวิชาต่างๆของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนูฟิส อัคพิน (2553:7) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องผ้าฝ้าย ย้อมสีเปลือกไม้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการ สมรสใน อิสลาม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ในระดับความพึงพอใจมา ก การจัดเนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรม การเรียนการสอน ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับ วัยของ ผู้เรียน ผู้วิจัยได้เปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้นักเรียนมีความรู้สึก โน้มเอียงในทางบวกคือรู้สึกชื่นชอบ พอใจที่ดีในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน จึงดำเนินกิจกรรม นั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดหวังอย่างยิ่ง เนื่องจากนักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติ จริง ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสมรสในอิสลาม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับนิคม ชมภูหลง (2545: 89) มีความเห็นว่า เพื่อ พัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในกระบวนการเรียนการสอน และผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรการสอนตามนักปรัชญามุสลิม ทำให้นักเรียนที่เรียนศาสนาชั้นอิสลาม ศึกษาตอนกลางมีความสนใจ เป็นหลักสูตรที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับนักปรัชญาอิสลามที่ได้ให้ ทศนะเกี่ยวกับหลักสูตรของ อิบน์ คอลดูน (Ibn Khaldun, 1985 : 125) แสดงทัศนะว่าหลักสูตรควรมี ความหลากหลาย และควรมีการผสมผสานวิชาต่างๆเข้าด้วยกัน ในขณะเดียวกันต้องกว้างและแคบ กว้างในที่นี้หมายถึงการศึกษาที่มุ่งเน้นในการแสดงทัศนะว่าหลักสูตรควรมีความหลากหลาย จะผลิต ผู้เรียนที่มีความรู้ในหลายๆ สาขาวิชาซึ่งเรียกว่าผู้รอบรู้ แคบในที่นี้หมายถึงการศึกษาที่มุ่งเน้นที่จะผลิต ผู้ชำนาญเฉพาะด้านที่เรียกว่าผู้เชี่ยวชาญและสามารถอธิบายได้ว่าการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นการจัดการ เรียนการสอนในลักษณะนี้ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจเพราะ ถ้าศึกษาหลักเหตุผลของการ สมรสใน ศาสนาอิสลามจะพบว่ามิใช่จุดประสงค์และปรัชญาสำคัญ ที่อิสลามส่งเสริมให้มีการแต่งงาน เพราะการ สมรสเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่อัลลอฮฺ(ช.บ.)กำหนดเป็นแนวทางของการดำรงชีวิตเพื่อให้กำหนดทายาท ผู้สืบตระกูลและปฏิบัติต่อกันระหว่างชายหญิงดังที่อัลลอฮฺ(ช.บ.)ได้ตรัสไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานกล่าวว่า

ومن كل شيء خلقنا زوجين لعلكم تذكرون

ความว่า “และจากทุกๆ สิ่งนั้น ได้สร้าง (มัน) ขึ้นเป็นคู่ๆ เพื่อพวกเขาจะได้ใคร่ครวญ ” (อัสซารียาต : 49)

ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร รท้องถิ่น เรื่องการสมรสในอิสลาม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษขรินทร์ ปัญญาคำ (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องหนึ่งประโมทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยแบบผสานและป้อนองค์ พะนิจรัมย์ (2554: บทคัดย่อ) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วิจัยพบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ตามหลักสูตร มีความพึงพอใจในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสใน อิสลาม ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะ ออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ครูหรือผู้ใช้หลักสูตรควรศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งหากสถานศึกษา และครูที่สอนจะได้ทำความเข้าใจให้ดีก่อนที่จะนำเอาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสมรสในอิสลาม ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด

1.2 ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาควรให้การสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นอย่างแพร่หลายและหน่วยงานการศึกษา ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในส่วนการสร้างหลักสูตรและควรสนับสนุนให้มีการจัดอบรมความรู้แก่ครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม มีคุณภาพระดับดีแต่ในด้านความสอดคล้อง

ของแต่ละองค์ประกอบยังอยู่ในระดับน้อย ควรเพิ่มขอบเขตด้านเนื้อหาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบ

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม นักเรียนมีความคิดเห็นในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและเวลาไม่ควรมากหรือน้อยเกินไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ ให้หลากหลาย ในหน่วยความรู้ที่เป็นความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น เพราะจะเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตามบริบทที่เป็นจริงได้

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอื่นๆ เช่น อัลอะดิบ อัลอาากิละฮ์ เป็นต้น เพราะจะสามารถใช้ประโยชน์จากหลักสูตรท้องถิ่นในหลากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. (2541). **คู่มือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
การสอนการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กิ่งแก้ว อาริรักษ์ และคณะ. (2548). **การจัดการความรู้โดยใช้รูปแบบหลากหลาย**. กรุงเทพฯ :
เมธีทิปส์.

เกษรรินทร์ ปัญญาคำ. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องหนังประโมทัย กลุ่มสาระการเรียนรู้**
ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน.(2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา,สำนักงาน. (ม.ป.ป.). **คู่มือเตรียมความพร้อมก่อนสมรส.**
ยะลา : ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

ครุฑี๊ด อะหมัด. (2540). **ชีวิตครอบครัวในอิสลาม**. กรุงเทพฯ : อิสลามิกอะเคเดมี.

จรรยา กิรดินิตยา. (2550). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการ**
ทอผ้าไหมด้วยกี่กระตุก สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนบ้านหนองใหญ่. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย
การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชมพันธุ์ ภูษธร ณ อุรุยา. (2540). **การพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข้าวทวารอากาศ.

ชวลิต ชูกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ทิสนา แวมมณี. (2548). **รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย**. พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.

ธีรชัย เนตรนอมศักดิ์ และลัดดา ศิลาน้อย. (2544). **การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตามแนว**
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ธีรารัง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์.

นิคม ชมพูลง. (2545). **วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตร**
สถานศึกษา. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- นุชลี คล้ายวันเพ็ญ. (2553). การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพระนคร. สารนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นุพิศ อักพิน. (2553). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
เรื่องผ้าฝ้ายย้อมสีเปลือกไม้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่4 โรงเรียนชาตุนารายณ์วิทยา : การวิจัยแบบ
ผลงานวิธี. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นรุณดิน สารมิ่ง. (2538). การศึกษาเปรียบเทียบ ประเพณีการแต่งงานกับหลักการแต่งงานตาม
ศาสนาอิสลามของชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- บรรจง บินกาชัน. (2550). การแต่งงานในอิสลาม. กรุงเทพฯ : อัลฮามีน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปฤถะ นันทวงศ์ และ ไพโรจน์ คิ้ววิเศษ. (2543). หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา.
- ปิ่นอนงค์ พะนิรัมย์. (2554). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.
วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต การวิจัยการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปริญญ์ ปานขานนา. (2545). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น ระดับ
มัธยมศึกษา ตอนปลาย จังหวัดสุราษฎร์ธานี . วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญญ์ กิจระการ. (2544). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (E_1 / E_2).
การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม : 7 (กรกฎาคม) : 44-52 : 254
- พรหมพิสิฐ พันธุ์จันทร์. (ม.ป.ป.). ศาสนาอิสลามกับการเสริมสร้างสถาบันครอบครัว. ภาคปรัชญา
และศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- มะสักรี กาเจ. (2548). ศึกษาเปรียบเทียบมะฮัรในกฎหมายอิสลามตามทัศนะมัซฮับทั้งสี่ . ปัตตานี :
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

บรรณานุกรม(ต่อ)

มุหัมมัด อิบรอฮีม อัศ-ศุวัยญีรียฺ. (2552). *มุคตะศ็อร อัล-ฟิโกฮิล อิสลามียฺ*. *الفقه الواضح من الكتاب*

الرابعة والسنة على المذاهب الأربعة ๒โคโร : دارুল อัลมานาร์

มุสต่อฟา ฮานาฟี. (ม.ป.ป.). *การแต่งงานและการมีเพศสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ มานพ
วงศ์เสงี่ยม.

มัสลัน มาหามะ. (2552). *แต่งงานง่าย ชินายาก*. มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา: มูลนิธิเพื่อการศึกษาและ
การพัฒนา.

ยุทธนา เกื้อกูล. (2550). *วิทยาการสอนของท่านนบีมุฮัมมัด*. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาศิลป

ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ยุติธรรม, กระทรวง. (ม.ป.ป.). *กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก*. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์ส.วงศ์เสงี่ยม.

รุจีร์ ภู่อาระ. (2548). *การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บู้ค พอยท์.

วิชาการ กรม, กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา*. กรุงเทพฯ :

คุรุสภาลาดพร้าว.

วิชาการ, กรม. (2542). *การพัฒนารายวิชาสังคมศาสตร์ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นในหลักสูตร*

มัธยมศึกษา

ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อที่ ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : บริษัทเซนเตอร์
ดิสคัฟเวอรี.

วัฒนา ก้อนเชื้อรัตน์. (2547). *ทบทวนแนวการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. นครราชสีมา :

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1.

ศึกษาธิการ,กรมวิชาการ. (2545). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.

กรุงเทพฯ. ม.ป.พ.

ศึกษาธิการ,กระทรวง. (2546). *หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546*. (ม.ป.พ).

สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับแห่งประเทศไทย. (2542). *พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็น*

ภาษาไทย. มะดีนะฮฺ : ศูนย์กษัตริย์ฟาฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- สากล รัตนพันธุ์. (2552). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องการปลูกหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุภารัตน์ ปาละลี. (2550). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องผ้าเย็บมกรรม ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนเตือศรีไพรวัลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุมิตร คุณานุกร. (2548). หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุริยา ปันเจอร์. (2553). คู่มือการสมรส(นิกะหุ). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อติพานิชย์.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์แสงศิลป์ .
- เสาวนีย์ จิตต์หามา. (2535). วัฒนธรรมอิสลาม. กรุงเทพฯ : ทางนำ.
- อับรอเฮม ณรงค์รักษาเขต. (2546). ประวัติการศึกษาอิสลาม. ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา : ปัตตานี
- อิมรอม มะลูลีม. (2538). วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อิสลามิกอะเคเดมี.
- อิสมาอีล ลุดฟี จะปะกียา. (2553). ภรรยาที่ซอละฮะฮ. อิกเราะฮ์ฟอรัม.
- อิสมาแอ อาลี. (2540). กฎหมายอิสลามครอบครัวอิสลาม. โครงการแปลและเรียงตำราอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- _____ (2547). กฎหมายมรดกและพินัยกรรมอิสลาม. ปัตตานี : โรงพิมพ์มิตรภาพ.

บรรณานุกรม(ต่อ)

ภาษาต่างประเทศ

Ahsraf, Ali. (1985). **New Horizon in Muslim Education**. Great Britain : Antony Rowe Ltd.

Al Sharjabi, Abdul-Ghani Qassim, Hamad, Amatul-Razzag Ali. (1991). **The Education Conference Book, Planning , Implementation, Recommendations and Abstracts of Presented Papers**. Jordan : Islamic Studies and Research Association,

Beane , James A , Toepler , Jr. Conrad F. and Alessi , Jr. Samuel J. (1986). **Curriculum Planning and Development**. Massachusette : Allyn and Bacon

Ibn Khaldun. (1980). **Muqaddimah ibn Khaldun (Muqaddimah and Introduction of History)**. 2 nd ed. Rosenthal, Franck Trans. New Jersey : Princetin University Press.

Oliva , Peter F. (1992). **Developing the Curriculum**. 3 rd ed. New York : Harper Collins Publisher.

Saylor , J.Galen , Alexander , William M. and Lewis , Arthur J. (1981). **Curriculum Planing for Better Teaching and Learning**. New York : Holt Rinehart and Winston.

Taba , Hilda . (1962). **Curriculum Development : Theory and Practice** . New York : Harcourt Brace and World.

Tyler, Ralph W. (1949). **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago : University of Chicago Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรง(Validity) ของเครื่องมือตามวิธีการของโรวินลลี (Rovinelli) และแฮมเบิลตัน (Hambleton) คำนวณจากสูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 63-65)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับเนื้อหา

$$\frac{\sum R}{N} \quad \text{แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด}$$

$$N \quad \text{แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด}$$

1.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR – 20 โดยคำนวณจากสูตรดังนี้ (วาโร พึ่งสวัสดิ์, 2551:240)

$$r_{tt} = \frac{K}{k-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

k แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

p แทน สัดส่วนของ คนตอบถูกในแต่ละข้อ

q แทน สัดส่วนของผู้ ตอบผิดในแต่ละข้อ

s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของ คะแนนทั้งฉบับ

1.3 หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามวิธีการของเบรนนาน (Brennan) โดยคำนวณจากสูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 90)

$$B = \frac{U}{n_1} \frac{L}{n_2}$$

เมื่อ B แทน ค่าอำนาจจำแนก

U แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูก

L แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูก

n_1 แทน จำนวนนักเรียน

n_2 แทน จำนวนนักเรียน

2. ค่าสถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 101)

$$P = \frac{f \times 100}{N}$$

เมื่อ	P	แทน ร้อยละ
	F	แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 102-103)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	N	แทน จำนวนคนในกลุ่ม

2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 103)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน คะแนนแต่ละตัว
	n	แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม
	$\sum X$	แทน ผลรวม

2.4 หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 80/80 (เพชัญ กิจระการ, 2544 : 49)

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100$$

E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนที่ได้จากการวัดระหว่างเรียน
N	แทน	จำนวนผู้เรียน
A	แทน	คะแนนเต็มจากการวัดระหว่างเรียน

$$E_2 = \frac{\frac{\sum Y}{N}}{B} \times 100$$

E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ได้จากคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด
$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน
N	แทน	จำนวนผู้เรียน
B	แทน	คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียน

2.5 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สูตร

t - test (Dependent Samples)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

t	แทน	การทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
D	แทน	ความแตกต่าง ของ คะแนนสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของนักเรียนแต่ละคน

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก ข

ค่าIOC ในการวิจัย

ตารางที่ 6 ค่า IOC คุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม เรื่องการสมรสในอิสลาม

ข้อที่	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	$\sum R$	IOC
1	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางที่ 7 ค่า IOC ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	$\sum R$	IOC
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2	+1	+1	+1	+1	+1	3	0.6
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
11	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.6
12	+1	0	+1	+1	0	3	0.6
13	+1	-1	+1	+1	+1	3	0.6
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
19	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
23	+1	+1	+1	-1	+1	3	0.6
24	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อที่	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	$\sum R$	IOC
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
29	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8
30	1	+1	+1	+1	+1	5	1
31	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8
32	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
33	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
34	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
35	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
36	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
37	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
38	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
39	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
40	1	+1	+1	+1	+1	5	1
41	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8
42	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8
43	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
44	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
45	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
46	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
47	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
48	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
49	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ข้อที่	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	$\sum R$	IOC
50	+1	+1	+1	+1	+1	5	1

ตารางที่ 8 ค่า IOC แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

ข้อที่	คะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	$\sum R$	IOC
1	+1	0	+1	+1	0	3	0.6
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3	+1	+1	0	+1	+1	4	0.8
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5	+1	0	+1	0	+1	3	0.6
6	+1	1	+1	1	+1	5	1
7	+1	0	+1	1	+1	4	0.8
8	+1	+1	+1	1	+1	5	1
9	+1	+1	0	1	+1	4	0.8
10	+1	+1	1	1	+1	5	1

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คู่มือการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกะฮ์
เรื่อง การสมรสในอิสลาม

มูฮัมหมัดรุตี ยูโซะ

ครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

คำนำ

อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานว่าไม่มีการบังคับในการนับถือศาสนา เมื่อสังขรณ์มาถึง การตัดสินใจย่อมเป็นของผู้แสวงหา

คู่มือการพัฒนาหลักสูตรการสมรสในอิสลาม ฉบับนี้เป็น คู่มือในการใช้หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม ของผู้จัดทำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัยระดับครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา รายละเอียดของคู่มือจะกล่าวถึง ความเป็นมาของการพัฒนาหลักสูตร

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรเล่มนี้จักเป็นประโยชน์กับผู้จัดทำเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรและต่อผู้ที่สนใจในหลักสูตรท้องถิ่นอิสลาม เรื่องการสมรสในอิสลาม อินชาอัลลอฮ์

มูหัมมัดรุดี ยูโซะ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	92
สารบัญ.....	93
บทที่ 1 บทนำ.....	95
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี หลักการและกรอบแนวคิด	98
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	110
บทที่ 4 หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสมรสในอิสลาม	116
วิสัยทัศน์	121
หลักการ	121
จุดมุ่งหมาย	121
โครงสร้างของหลักสูตร	122
มโนทัศน์สำคัญ	122
ผังมโนทัศน์ของหลักสูตร	122
โครงสร้าง	123
คำอธิบายรายวิชา	123
แนวทางการจัดการเรียนรู้.....	124
การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตร	126
ภาคผนวก.....	127
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	128
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	132
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	136
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	140
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	144
เอกสารประกอบการสอน	149
บรรณานุกรม.....	168

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 เครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร	169
แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	169
แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน	176
แบบประเมินหลักสูตร	178
บรรณานุกรม	179

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางยังมีข้อบกพร่องบางประการ เช่นความไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียนชุมชนวัฒนธรรมประเพณี อาชีพ และค่านิยม ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจที่จะศึกษาเพราะเป็นเรื่องไกลตัว จึงทำให้ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และ ชุมชน ซึ่งเป็นความมุ่งหมายในการปฏิรูปการศึกษา มีสาระสำคัญระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 12-16) ในมาตรา 27 ที่มีสาระสำคัญ สรุปได้ว่า “ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สอดคล้องกับขวลิต ชูกำแพง (2551: 49) ได้กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จึงต้องจำเป็นต้องใช้ลักษณะกระบวนการเทคนิควิธีการทั้งหมดในการจัดทำหลักสูตรและการจัดเนื้อหาสาระ และประมวลประสบการณ์ในหลักสูตรที่จัดทำขึ้นมา เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของ นักเรียน โรงเรียนและชุมชน

หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม มีเป้าหมายสำคัญของการเรียนหลักคำสอนที่ว่าด้วย อัลกุรอาน และดีฟซีร์ อัลฮะดีษ อัลฟิกฮ์ และอัล อากีดะฮ์ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาและสามารถนำหลักคำสอนมาพัฒนาตน สังคม และสิ่งแวดล้อม มีคุณลักษณะต่างๆ อันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีเป้าหมาย คือ การพัฒนาความเป็นบ่าวที่ดี มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเจริญงอกงามในด้านความรู้ ความคิด ทักษะในการแสวงหาความรู้ และสามารถปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประชาคมโลก(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 16) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ กฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลาม ซึ่งประกอบด้วย 5

กลุ่มสาระ แต่ละสาระจึงมีความแตกต่างกันไป โดยเฉพาะในด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ฝึกศ
 ศาสนบัญญัติ ดังนั้นลักษณะการสอนย่อมแตกต่างกันออกไป บางวิชาอาจใช้วิธีการท่องจำ การ
 ปฏิบัติ ความเข้าใจ วิเคราะห์ เป็นต้น ส่วนสาระการเรียนรู้รายวิชาศาสนบัญญัตินั้นจะเน้นในเรื่อง
 การประกอบศาสนกิจในกิจวัตรประจำวัน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ
 ในเรื่องศาสนาอย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันตลอดไป

กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 ได้ประกาศให้บรรจุหลักสูตร ‘เพศศึกษา’ ในโรงเรียนระดับชั้น
 พื้นฐาน โดยสอดแทรกอยู่ในส่วนของวิชาสุขศึกษา ด้วยเหตุผลที่ว่าเยาวชนไทย ขาดความรู้ความ
 เข้าใจต่อเรื่องเพศและฟุ่มเฟือยในเรื่องเพศ นอกจากนั้นยังใช้เพศในการแสวงหาปัจจัยทางเศรษฐกิจ
 ความหรรษาของชีวิต โดยไม่สนใจใยดีต่อวัฒนธรรมหรือจรรยาบรรณทางเพศที่บรรพบุรุษได้
 ปลุกฝังมา หลักสูตร ‘เพศศึกษา’ ควรจะเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ที่ต้องใช้การมีส่วนร่วมในการจัดทำ
 หลักสูตรร่วมกัน ระหว่างบ้าน ศาสนสถาน โรงเรียน และท้องถิ่นชุมชน เพื่อให้หลักสูตร เพศศึกษา
 มีความสอดคล้องเหมาะสมกับท้องถิ่น โดยไม่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในท้องถิ่น
 และมีการควบคุมดูแลโดยท้องถิ่น เพื่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาพร้อมกันไป
 กับการพัฒนาท้องถิ่นในเรื่องเพศศึกษา

รูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ
 โดยในแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมเพื่อการจัดทำหลักสูตร ให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียน
 สภาพการณ์ของสังคม การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้นส่วนสำคัญของหลักสูตร
 ท้องถิ่นคือความเป็นท้องถิ่น การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและความสนใจเห็นคุณค่า ใน
 การเรียนของผู้เรียน การพัฒนาและการใช้หลักสูตรโดยการจัดทำแผนการสอนและสื่อการเรียนที่
 ปรับจากหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรส่วนกลางให้ตรงกับสภาพท้องถิ่นย่อมถือได้ว่าเป็นหลักสูตร
 ท้องถิ่นทั้งนี้โดยจะต้องคำนึงถึงแนวจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสมรส
 ในอิสลาม ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้การพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนและครูในโรงเรียน เอกชน
 สอนศาสนา ให้มีประสิทธิภาพและเป็นหลักสูตรการสอนที่เกิดจากชุมชนได้มีส่วนร่วมในการ
 พัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนในชุมชน

1.2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษา ตอนกลางชั้นปีที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1.2.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสมรสในอิสลาม
- 1.2.2 เห็นคุณค่าของการการสมรสในอิสลามที่ถูกต้องตามแบบอย่างของอิสลาม
- 1.2.3 ปฏิบัติตนเป็นเป็นคนดีตามแบบอย่างของสุนนะฮ์ในอิสลาม

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระอัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 มีดังนี้

- 1.3.1 ได้หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระอัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3
- 1.3.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและเป็นนวัตกรรมใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอิสลาม

ก

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี หลักการและกรอบแนวคิด

2.1 สารสำคัญของหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546

กระทรวงศึกษาธิการ(ม .ป.ป.:3-5) หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พอสรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาอิสลามศึกษามีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้จัดการศึกษานั่นความรู้คู่คุณธรรม จึงกำหนดหลักการของ หลักสูตรอิสลามศึกษาไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเกี่ยวกับอิสลามศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาด้านอิสลาม ศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
2. เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนถือปฏิบัติหลักการอิสลามในการดำรงชีวิต
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรจัดการศึกษาทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผล การเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรอิสลามศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อ ศาสนาอิสลาม โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. มีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์และรอซูล ปฏิบัติตามหลักคำสอนของอิสลามตลอดจนมี คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
2. สามารถให้ความคิดเห็นและเหตุผลในการวินิจฉัย พิจารณาปัญหาต่างๆ โดยปราศจาก ความงมงาย มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชนและ ประเทศชาติ
3. มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในวิชาศาสนา ภาษาอาหรับ ภาษามลายู และวิทยาการ ต่างๆ สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของสังคมมุสลิมให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

4. มีความภูมิใจในความเป็นมุสลิมที่ดี มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และเสียสละเพื่อส่วนรวม

5. มีความสามัคคี รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสันติสุข

6. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักการอิสลาม

7. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

8. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

9. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

โครงสร้าง

กำหนดโครงสร้างหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง พุทธศักราช 2546 มีดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

ช่วงชั้นที่ 1 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 2 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 4 - 6

ช่วงชั้นที่ 3 ระดับอิสลามศึกษาตอนกลาง ปีที่ 1 - 3

ช่วงชั้นที่ 4 ระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย ปีที่ 1 - 3

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 3 กลุ่มดังนี้

2.1 กลุ่มสาระศาสนาอิสลาม

2.2 กลุ่มสาระสังคมศึกษาและจริยธรรม

2.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา

สาระการเรียนรู้ทั้ง 3 กลุ่มนี้ เป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคน โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่มแรก ประกอบด้วยศาสนาและสังคม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธิ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สองประกอบด้วยสุขศึกษาพลศึกษา และภาษา เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 3 กลุ่มสาระ การเข้าร่วมและการ

ปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์ของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นคว้าและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในทางพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจรตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผลและปรับปรุงการทำงานโดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษากำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3 กลุ่มที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของแต่ละกลุ่มเพื่อให้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะคือ

1. มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาอิสลามศึกษา

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาอิสลามศึกษา

2. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

สรุปได้ว่าหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรเฉพาะด้าน เฉพาะทาง โดยอ้างอิงและยึดหลักให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเกี่ยวกับอิสลามศึกษาสามารถนำไปใช้จัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยควบคู่กับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 12 ปี โดยแบ่งเป็น 4 ช่วงชั้น ช่วงชั้นละ 3 ปี หลักสูตรอิสลามศึกษาประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการเรียนรู้ คุณลักษณะและค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม ของ

ผู้เรียน โดยมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีเจตคติที่ดีต่อศาสนาอิสลาม โดยจำแนกสาระการเรียนรู้ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มศาสนาอิสลาม
2. กลุ่มสังคมศึกษาจริยธรรม
3. กลุ่มภาษา (อาหรับ / มลายู)

2.2 สาระการเรียนรู้กลุ่มศาสนาอิสลาม

กลุ่มศาสนาอิสลามเป็นกลุ่มสาระบังคับที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ระดับอิมดาอียะฮ์ มุตาวัซซียะฮ์และชานาอียะฮ์ มีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพผู้เรียนดังต่อไปนี้

- 1) มีความรู้ความเข้าใจในอัลกุรอาน มีความสามารถในการอ่าน เขียน ท่องจำ นำไปปฏิบัติในการประกอบศาสนกิจและยึดเป็นหลักในการดำเนินชีวิต
- 2) มีทักษะและปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ(ฟิกฮ์) ในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ
- 3) ยึดมั่นและนำหลักการศรัทธาในการดำเนินชีวิต
- 4) มีความภาคภูมิใจในความเป็นมุสลิม
- 5) เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
- 6) รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น
- 7) เป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.2.1 สาระ องค์ความรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาประกอบด้วย

2.2.1.1 สาระที่ 1 อัล-กุรอานและฮาดิษ

2.2.1.2 สาระที่ 2 อัล-หะดีษ

2.2.1.3 สาระที่ 3 อัลฟิกฮ์

2.2.1.4 สาระที่ 4 อัล-อากีดะฮ์

2.2.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มศาสนา

2.2.2.1 สาระที่ 1 อัลกุรอาน และฮาดิษ

มาตรฐาน ศอ.1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักการอ่าน และหลักการอธิบายอัลกุรอาน สามารถท่องจำอธิบายและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

มาตรฐาน ศอ. 1.2 ยึดมั่นในหลักคำสอนอัลกุรอาน และนำมาปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุข

2.2.2.2 สารที่ 2 อัลหะดีษ

มาตรฐาน คอ. 2.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักการอัลหะดีษ สามารถท่องจำอัลหะดีษและนำไปดำเนินชีวิต

มาตรฐาน คอ. 2. 2 ยึดมั่นหลักคำสอนอัลหะดีษ และปฏิบัติตามในการดำเนินชีวิต

2.2.2.3 สารที่ 3 อัลฟิถุ

มาตรฐาน คอ.3.1 เข้าใจ กฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอิบาอะดะฮ์ มูอามาลาต มูนากาฮาตและญินายาต เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจและดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

มาตรฐาน คอ.3.2 เห็นคุณค่า ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม และสามารถนำวิเคราะห์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุและผล

2.2.2.4 สารที่ 4 อัลอากิอะฮ์

มาตรฐาน คอ 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญ และหลักฐานของหลักการศรัทธาและโทษของการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.) การสิ้นสภาพของการเป็นมุสลิม เพื่อเป็นบ่าวที่ยำเกรงและภักดีต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.)

มาตรฐาน คอ 4.2 ยึดมั่นในหลักการศรัทธา นำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและสามารถแก้ปัญหา สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จะเห็นได้ว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาได้เน้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าจากการปฏิบัติตามหลักศาสนา ซึ่งเรื่องการสมรสตามหลักอิสลามก็เป็นเรื่องสำคัญที่มุสลิมทุกคนต้องรู้

2.3 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ คล้ายคลึงกัน ดังนี้

นิคม ชมภูหลง (2544 : 89) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง ประสิทธิภาพทั้งมวลที่โรงเรียนจัดขึ้นในโรงเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่แท้จริง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน(2541 : 2)ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่าหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนหรือสร้างจากหลักสูตรแกนกลาง ที่ปรับให้เข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน ตามท้องถิ่นต่างๆ หรือสร้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ที่มีผลกระทบต่อผู้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นนั้นๆเน้นการเรียนรู้ชีวิตของตนเองเพื่อการปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ การใช้เทคโนโลยีและข่าวสารข้อมูลในการเรียนรู้ต่างๆ ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพชีวิตจริงของตนเอง สามารถนำเอาความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัวและท้องถิ่นได้

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่ท้องถิ่นสร้างขึ้นเองหรือการพัฒนาจากหลักสูตรแกนกลางโดยการปรับขยาย เพิ่ม หรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นใหม่โดยมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของตน เรียนรู้อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อนำไปแก้ปัญหา พัฒนาชีวิตของตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่นได้

2.4 ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กรมวิชาการ (2542 : 26)ได้สรุปถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่าการที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น เนื่องมาจากสาเหตุต่อไปนี้

1. การใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศ ย่อมไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงที่เป็นอยู่
2. ทำให้ละเลยต่อมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งอันพึงอนุรักษ์ของท้องถิ่นทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีค่าของท้องถิ่น
3. ไม่เป็นการสนับสนุนการ พัฒนาท้องถิ่นด้านการผลิตอาชีพ บางท้องถิ่นอาจมีปัญหาแตกต่างกันออกไป เช่น โรคภัยไข้เจ็บ แทนที่การศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวกลับจะส่งเสริมให้คนได้บัณฑิตเพื่อการศึกษาต่อที่สูงขึ้น

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542 : 135) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญ เพราะหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทที่พัฒนาในระดับชาติ มีการกำหนดองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมในลักษณะกว้าง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน เนื้อหาสาระและประสบการณ์บางอย่าง ไม่สามารถประมวลรายละเอียดตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น บางเนื้อหาสาระไม่อาจสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตาม

จุดหมายของการจัดการศึกษา

4. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะ
ได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง

5. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคม
อย่างราบรื่นเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าวิธีการดำเนินการดำเนินชีวิตของเด็กให้ดำเนินไปด้วยความ
ราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร

7. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติทักษะและเจตคติของ
ผู้เรียนในอันที่อยู่ร่วมกันในสังคมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

2.5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ให้สอดคล้องต่อความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริงและ
เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น การดำเนินงานต้องมีระบบ
และเป็นขั้นตอน ซึ่งนักการศึกษาได้เสนอแนวทางกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2540 : 51 - 53) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1. จัดตั้งคณะทำงาน โดยเลือกบุคคลซึ่งมีความสามารถ และมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน
2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการเก็บข้อมูลอาจใช้วิธีการวิจัยสัมภาษณ์ ประชุม
สัมมนาหรือวิธีการอื่นๆที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง

3. การกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร โดยกำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของ
รายวิชา / กลุ่มประสบการณ์ ครอบคลุมกับสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ความรู้
ทักษะ เจตคติ และกระบวนการ

4. จัดทำเอกสารหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ่านเพิ่มเติม และสื่อต่างๆ
เป็นต้นเพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้หลักสูตรโดยพิจารณาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ
องค์ประกอบต่างๆ จากนั้นนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ศึกษาผลการทดลองใช้และร่วมกันวิเคราะห์หา
ข้อบกพร่อง ปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง

6. เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตรโดยนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามระเบียบและขั้นตอนที่กำหนด

7. การนำหลักสูตรไปใช้ในระหว่างการใช้หลักสูตร ส่วนที่สำคัญมากในขั้นตอนนี้ได้แก่การนิเทศและติดตามผล

8. การประเมินผลหลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไขเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการใช้หลักสูตรจะเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ทาบ (Taba, 1962:12 อ้างถึงใน ฌนัท ธาตุทอง, 2550:47) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน คือ

1. การวินิจฉัยความต้องการและความจำเป็นของสังคม
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การเลือกเนื้อหาสาระ
4. การจัดเนื้อหาสาระ
5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
7. การกำหนดวิธีการประเมินผล

ไทเลอร์ (Tyler, 1949: 3) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า ต้องศึกษาข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ สังคม ผู้เรียน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชา หลังจากนั้นนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายชั่วคราว จุดมุ่งหมายชั่วคราว ที่ได้จาก 3 แหล่งข้อมูล จะถูกกลั่นกรองโดยทฤษฎีการเรียนรู้และปรัชญา เพื่อคัดทอนจุดมุ่งหมาย ที่สำคัญน้อยไม่จำเป็นออกไป ซึ่งจะได้จุดมุ่งหมายที่แท้จริงจึงกำหนดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้าย

จากหลักการ แนวคิด เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนกระบวนการของทาบและไทเลอร์ เป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตร จากระดับล่างสู่บน (bottom - up) มีลักษณะเป็นแบบนิรนัย (deductive) ซึ่งเริ่มต้นด้วยการลงมือพัฒนาหลักสูตร นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบบนพื้นฐานความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากองค์ประกอบหลักของแหล่งข้อมูลได้แก่ สังคม ชุมชน ผู้เรียน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชา

ธีรารัตน์ บัวศรี (2542: 152) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร

ขั้นที่ 4 การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา

ขั้นที่ 5 การเลือกเนื้อหา

ขั้นที่ 6 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นที่ 7 การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้

ขั้นที่ 8 การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน

ขั้นที่ 9 การประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 10 การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

จากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น พบว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและปัญหาของผู้เรียนและชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อให้สามารถนำความรู้ ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง เศรษฐกิจ อาชีพ และสังคมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นและสำคัญที่ต้องมีการดำเนินการ เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจ ในการพัฒนาตนเองและสามารถนำเอา ภูมิปัญญา องค์ความรู้และทรัพยากรของท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด ทั้งนี้ กระบวนการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยสรุป 4 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจ และศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การปรับปรุงหลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธัญวิษณุ ไตรรัตน์ (2544 : 120-129) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แขนงงานเลือก เรื่องพืชสมุนไพรในชุมชนสระคูณ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรและประเมินหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แขนงงานเลือก เรื่องพืชสมุนไพรในชุมชนสระคูณกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ จำนวน 2 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่น แผนการสอน แบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินหลักสูตรโดยใช้การประเมินตามรูปแบบซีป (CIPP Model) ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านสภาวะแวดล้อมของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีจุดมุ่งหมายส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน การแบ่งเนื้อหาสอดคล้องกับแผนการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาหลักสูตรสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน และอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน แต่อัตราเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น บริเวณ อาคารสถานที่ มีพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน เอกสารประกอบการสอน มีเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีผู้รู้ในชุมชนที่พร้อมจะร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ครูและนักเรียนพร้อมและมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร แต่มีเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับให้นักเรียนปฏิบัติงานไม่เพียงพอ

3. ด้านกระบวนการ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ปลูกฝังให้นักเรียนรัก ห่วงเห่น และภูมิใจในท้องถิ่น นักเรียนได้ปฏิบัติงานในสถานที่จริง ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ รู้จักวางแผนในการทำงาน มีการเชิญผู้รู้ในชุมชนมาร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลเน้นกระบวนการเท่ากับผลงาน

4. ด้านผลผลิต นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพรอยู่ในระดับมาก นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดความรักและห่วงเห่นท้องถิ่นของตน เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทักษะในการใช้มือและเครื่องมือในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ปรับปรุงการทำงานของตนเองอยู่เสมอ รู้จักวางแผนและแก้ปัญหาในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าของการทำงาน

สุทธรา มั่นคง (2549 : 150-151) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการสอนเพศศึกษาตามความสนใจของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำไวน์ผลหม่อน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มรวมทั้งหาประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนตามรูปแบบการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำไวน์ผลหม่อน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสตรีศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 67 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คู่มือการสนทนากลุ่ม แผนการสอนเพศศึกษา และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.83/90.40 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนตามความสนใจที่ได้จากการสนทนากลุ่มมีความพึงพอใจต่อการสอนรูปแบบนี้อยู่ในระดับดี ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบการสอนไปใช้ในการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดี

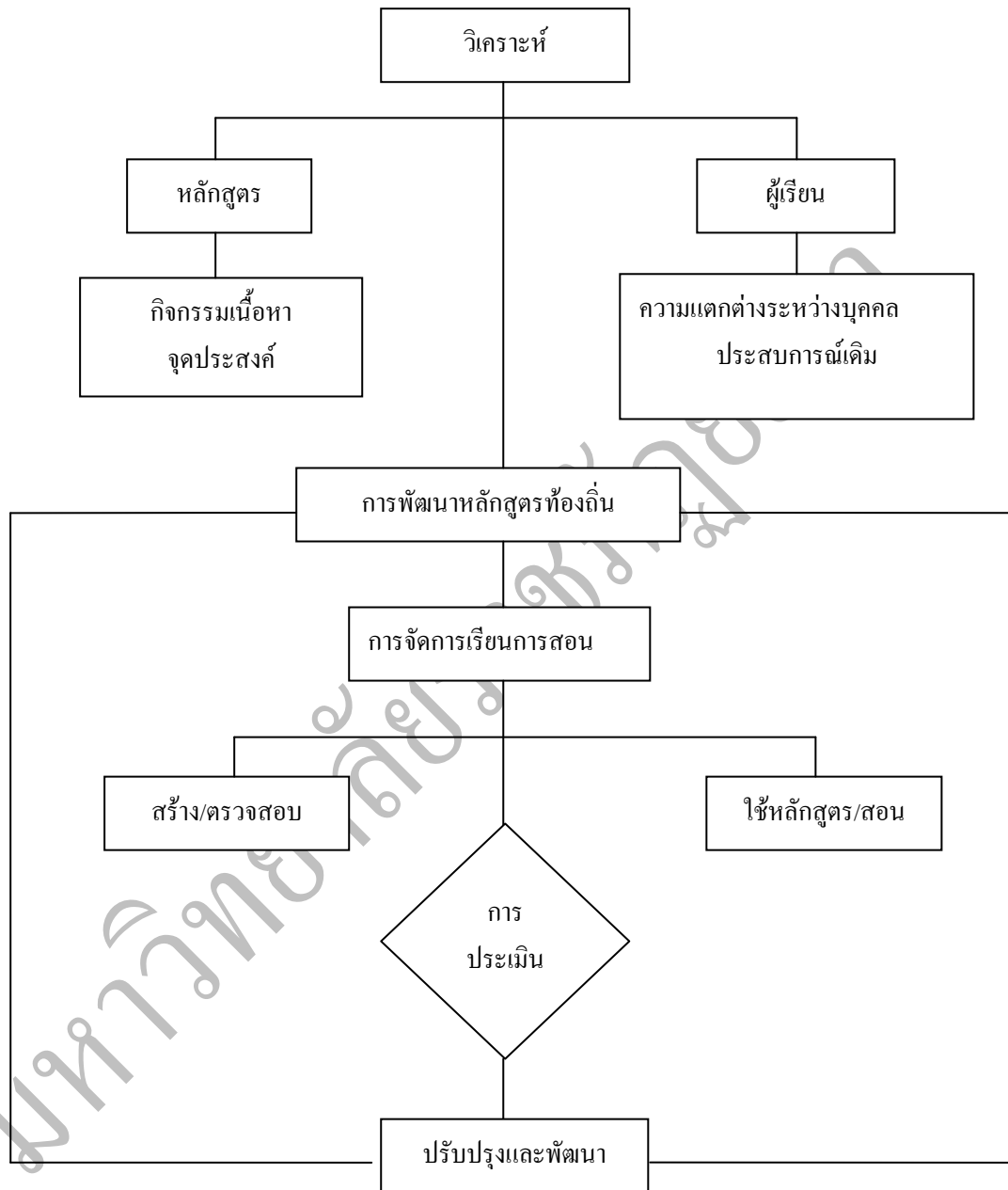
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมา การสอนหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับความ

ต้องการของท้องถิ่น แต่ส่วนใหญ่จะเน้นที่การพัฒนาหลักสูตรเพียงอย่างเดียว ยังไม่ค่อยเน้นในการพัฒนาด้านรูปแบบการสอนที่แปลกใหม่เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นมากนัก เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน การสอนแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

จากแนวคิด ทฤษฎี หลักการข้างต้น ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระอัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ดังภาพที่ 3

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการ

3.1 วิธีการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระอัลฟิกฮฺ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 มีขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

วิเคราะห์หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 โดยปกติ หลักสูตรจะมีจุดประสงค์ปลายทางของหลักสูตรแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยในหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 เรียกว่า ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังการวิเคราะห์ผู้เรียน เป็นการศึกษากลุ่มเป้าหมายที่จะใช้บทเรียนว่ามีคุณลักษณะอย่างไร เช่นความสามารถทางการเรียนรู้ พื้นฐานความรู้ของผู้เรียนทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ความชอบเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ ความกระตือรือร้นในการเรียนกิจกรรม เนื้อหาเมื่อทำการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เราจะได้สาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กัน หน่วยการเรียนรู้ เรื่องการสมรส มีเนื้อหาย่อยๆ ให้นักเรียนศึกษา 5 เรื่อง ขึ้นต่อไป จะต้องทำการวิเคราะห์เนื้อหาย่อยๆ จัดทำเป็นผังมโนทัศน์ (Concept Mapping) ของผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและของสาระการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการนำผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นจากขั้นตอนที่ 1 มาเขียนเป็นโครงร่างหลักสูตร โครงร่างหลักสูตรที่เขียนขึ้นประกอบด้วยสภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ และการประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตร

ดำเนินการโดยนำแบบประเมินโครงร่างหลักสูตร ท้องถิ่น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้าน หลักสูตร และอิสลามศึกษา จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร จากนั้นนำมาวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษา ตอนกลาง ชั้นปีที่ 3

4.1.1 ศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 เกี่ยวกับ หลักการจุดหมาย โครงสร้าง การจัดหลักสูตร การจัดเวลาเรียน สารและมาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อ การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การจัดหลักสูตรสถานศึกษา (กรมวิชาการ, 2544 : 1)

4.1.2 ศึกษาคู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาเกี่ยวกับหลักสูตรกลุ่ม
สาระการเรียนรู้อัลฟิกฮ์และแนวทางหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา (กรมวิชาการ, 2545)

4.1.3 ศึกษาขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จากคู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่ม
สาระการเรียนรู้ศาสนา (กรมวิชาการ, 2545 : 53-63)

4.1.4 ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการสมรสในอิสลามจากเอกสาร หนังสือต่างๆในเรื่อง
ความเป็นมา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสมรสในอิสลาม

4.1.5 กำหนดรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดในการ
พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของกรมวิชาการ โดยใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำ
รายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่

4.1.6 นำรูปแบบจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระอัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสใน
อิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ประกอบด้วย

คำอธิบายรายวิชา

ความคิดรวบยอด

หลักการ

จุดมุ่งหมาย

โครงสร้าง

เวลาเรียน

จุดประสงค์การเรียนรู้ (ปลายทางและนำทาง)

แนวการจัดการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เนื้อหา

หน่วยการเรียนรู้

4.1.7 นำมาเขียนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผนการเรียนรู้ ดังนี้

แผนที่ 1 เรื่อง	การส่งเสริมการสมรสในอิสลาม
แผนที่ 2 เรื่อง	องค์ประกอบและเงื่อนไขการสมรส
แผนที่ 3 เรื่อง	ขั้นตอน/วิธีการสมรส
แผนที่ 4 เรื่อง การ	ปฏิบัติตนหลังการสมรส
แผนที่ 5 เรื่อง การ	หย่าร้าง

4.1.8 นำหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมถูกต้องของหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้และนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.1.9 นำหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินด้วยแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ Likert คือ ระดับความเหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

การตรวจให้คะแนน

ระดับความเหมาะสมมากที่สุด ตรวจให้ 5 คะแนน

ระดับความเหมาะสมมาก ตรวจให้ 4 คะแนน

ระดับความเหมาะสมปานกลาง ตรวจให้ 3 คะแนน

ระดับความเหมาะสมน้อย ตรวจให้ 2 คะแนน

ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด ตรวจให้ 1 คะแนน

การแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แปลความว่า ระดับความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แปลความว่า ระดับความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แปลความว่า ระดับความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แปลความว่า ระดับความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แปลความว่า ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

4.1.10 นำหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญประเมิน หากค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้

4.1.11 นำหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ และจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้

4.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระอัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3

4.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์จากหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 62-66)

4.2.2 วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา กำหนดพฤติกรรมย่อยที่จะออกข้อสอบจากหลักสูตร

4.2.3 สร้างแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

4.2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อประเมินความสอดคล้อง (IOC) ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 64)

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่วัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

4.2.5 คัดเลือกข้อที่มีค่าIOC ระหว่าง 0.8 ถึง 1.00 จำนวน 50 ข้อจัดพิมพ์แบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเป็นแบบทดสอบฉบับจริงเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือ

4.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการสอนตามรูปแบบการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3

4.3.1 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ ซึ่งมีกรอบโครงสร้างในด้านเนื้อหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และด้านการวัดประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

การตรวจให้คะแนน

ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ตรวจให้ 5 คะแนน

ระดับความพึงพอใจมาก ตรวจให้ 4 คะแนน

ระดับความพึงพอใจปานกลาง ตรวจให้ 3 คะแนน

ระดับความพึงพอใจน้อย ตรวจให้ 2 คะแนน

ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด ตรวจให้ 1 คะแนน

การแปลความหมาย จากค่าเฉลี่ยของกลุ่มดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 แปลความว่า ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 แปลความว่า ระดับความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 แปลความว่า ระดับความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 แปลความว่า ระดับความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 แปลความว่า ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

4.2.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 ข้อ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง และเนื้อหาตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ของข้อคำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4.2.3 ปรับปรุง แก้ไขตามผู้ที่เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง ก่อนที่จะนำไปใช้

4.2.4 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้การทดสอบค่าที (t -test)(บุญชม ศรีสะอาด, 2545:97) และหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99) ของแบบสอบถามความพึงพอใจ ต่อรูปแบบการสอนหลังจากที่ได้นำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างแล้ว

3.2 วิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

1. ประชากรที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา จำนวน 3 ห้อง จำนวนนักเรียน 114 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คืออิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3 โรงเรียนคารุลสุดาวิทยา อำเภอรามัน จังหวัดยะลาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1 ห้องมีนักเรียนจำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วดำเนินการดังนี้

2. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ โดยทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.70 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

3. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 10 ชั่วโมง

4. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิมและให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประเมินหลักสูตรโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยการ

ทดสอบค่าที (t -test dependent samples)

4. วิเคราะห์ความพึงพอใจโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทที่ 4

หลักสูตรท้องถิ่นอิสลามศึกษา เรื่อง การสมรสในอิสลาม

หลักสูตรท้องถิ่น การสมรสในอิสลาม

มูหัมมัดรุดี ยูโซะ

ครูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน
อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

20/06/55

คำนำ

มวลดการสรรเสริญเป็นเอกสิทธิ์ของพระองค์อัลลอฮ์ ประสาทพร และความสันติสุขขอ
ประสบแด่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) วงศ์เครือญาติ และบรรดาสาวกของท่าน

หลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา ศาระฮ์อัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม
สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ผู้จัดทำได้พัฒนาขึ้นตามเกณฑ์การพัฒนา
หลักสูตรของกรมวิชาการโดยการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่ (วิชาเลือก) โดยอาศัยหลักสูตร
อิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 เป็นแนวทางในการพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางใน
การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความสามารถ
ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้
ผู้เรียนนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

เนื้อหาภายในหลักสูตร ประกอบด้วยเนื้อเรื่อง 5 แผนการเรียนรู้ ดังนี้ เรื่องความรู้ทั่วไป
เรื่องการสมรสในอิสลาม องค์ประกอบและเงื่อนไขวิธีการ / ขั้นตอนการสมรส รวมถึงสิทธิและ
หน้าที่ของสามีภรรยา และการหย่าร้าง

ขอขอบคุณ ดร.ซัมซุ สาอุ ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการจัดทำหลักสูตรเล่มนี้ขึ้นมา
และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุไรรัตน์ ยามาเร้ง ที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องของ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง
การสมรสในอิสลามเล่มนี้ รวมทั้งได้ชี้แนะรูปแบบและแนวทางในการจัดทำให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หลักสูตรท้องถิ่นเล่ม นี้ หวังว่าคงเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียน รู้สำหรับครูผู้สอน
นักเรียนและผู้สนใจทั่วไป หากครูผู้สอนหรือผู้อ่านมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และชี้แนะในการจัดทำ
หลักสูตรท้องถิ่น ผู้เขียนยินดีรับฟังทุกประการ

นายมุหัมมัดรุคียู โษะ
ผู้จัดทำหลักสูตร

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	117
สารบัญ	118
1.ที่มาและความสำคัญ	119
2.วิสัยทัศน์	121
3.หลักการ	121
4.จุดหมาย	121
5.โครงสร้างของหลักสูตร	122
5.1 มโนทัศน์สำคัญ	122
5.2 ผังมโนทัศน์ของหลักสูตร	122
5.3 โครงสร้าง	123
6.คำอธิบายรายวิชา	123
7.แนวทางการจัดการเรียนรู้	124
8.การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตร.....	125
8.1 การวัด	125
8.2 เกณฑ์การประเมิน	125
9.การประเมินหลักสูตร	125
9.1 การวัด	125
9.2 เกณฑ์การประเมิน	125
10.วัสดุหลักสูตร/สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้.....	126
10.1 สื่อการเรียนรู้.....	126
10.2 แหล่งการเรียนรู้.....	126
ภาคผนวก	
เอกสารประกอบการสอน	149
บรรณานุกรม	168

หลักสูตรท้องถิ่นอิสลามศึกษา

เรื่อง การสมรสในอิสลาม

1. ที่มาและความสำคัญ

เนื่องจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีความแตกต่างจากภูมิภาคอื่นของประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างของสังคมในพื้นที่ดังกล่าว มีลักษณะพิเศษ คือ ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลามและใช้ภาษามลายูในการใช้ชีวิตประจำวัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณี เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามนั้นคือวิถีชีวิตของมนุษย์ที่อัลลอฮ(ช.บ.)ประทานลงมา ดังที่อัลลอฮ(ช.บ.)ได้กล่าวในคัมภีร์อัล-กุรอาน ซูเราะฮ์ อัลอิมีรอน อายะฮ์ที่19 ความว่า “แท้จริงศาสนา ณ อัลลอฮ์นั้นคือศาสนาอิสลาม” อัล-กุรอาน (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ 2542 : 96) อัคดินุลอิสลามเรียกตามภาษาไทยว่า วิถีชีวิตแห่งอิสลามนั้นประกอบด้วยหลักการต่างๆ เช่น หลักอากิละฮ์ หมายถึงหลักความเชื่อหรือหลักการศรัทธา อันประกอบไปด้วย 6 ประการคือ ศรัทธาต่ออัลลอฮ(ช.บ .) ศรัทธาต่อมลาอิกะฮ์ ศรัทธาต่อกิตาบ ศรัทธาต่อรอซูล ศรัทธาต่อการกำหนดกฎศภาวะของอัลลอฮ(ช.บ .) ศรัทธาต่อวันกิยามัต (อัปดุลรอซิด เจมะมะ, 2542 : 1)

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ผูกวิถีชีวิตของมนุษย์กับคำสอนของพระเจ้าและการศรัทธาต่อพระองค์ในทุกๆ เรื่อง ตั้งแต่เรื่องเล็กๆ อย่างการดื่ม การกิน การขับถ่าย การนั่งการนอน ตลอดจนถึงการสมรสมีครอบครัว การเลี้ยงดูบุตร การหย่าร้าง และเรื่องอื่นๆ ที่ใหญ่กว่า กิจกรรมทั้งหมดในชีวิตของมุสลิมล้วนผูกพันกับความเชื่อในพระเจ้าทั้งสิ้น อาจจะพูดได้อย่างถูกต้องว่าทุกกระเปาะนิ้วของผู้นับถือ ศาสนาอิสลามจะเกี่ยวข้องกับบาปบุญคุณโทษที่พระเจ้าเตรียมไว้เป็นผลตอบแทนในโลกหน้า (อากีรัต) หากมองดูถึงหลักเหตุผลของการ สมรสในศาสนาอิสลามเราจะพบว่ามิใช่จุดประสงค์และปรัชญาสำคัญ ที่อิสลามส่งเสริมให้มีการสมรส เพราะการสมรสเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่อัลลอฮ(ช.บ .)กำหนดเป็นแนวทางของการดำรงชีวิตเพื่อให้กำหนดทายาทผู้สืบตระกูลและปฏิบัติต่อกันระหว่างชายหญิงดังที่อัลลอฮ(ช.บ.)ได้ตรัสไว้ในคัมภีร์ อัลกุรอานว่า

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

ความว่า “และจากทุกๆ สิ่งนั้นได้สร้าง (มน) ขึ้นเป็นคู่ๆ เพื่อพวกเจ้าจะได้ใคร่ครวญ”

(อัลซารียาต :49) (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ 2542 : 85) และซอและหุ อิบน์ุเฟาซาน,ม.ป.ป : 107)

จากอัลกุรอาน กล่าวว่า

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ ۚ إِنَّ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

ความว่า “และจงให้พวกเจ้าสมรสกับผู้เป็นโสดในหมู่พวกเจ้า และกับคนดีๆ จากบ่าวผู้ขายของพวกเจ้า และบ่าวผู้หญิงของพวกเจ้า หากพวกเขาอาจจนอัลลอฮ์ทรงให้เจ้าร่ำรวยขึ้นจากความโปรดปรานของพระองค์ และอัลลอฮ์นั้นเป็นทรงไพบูลย์ ผู้ทรงรอบรู้” (อัลนุร :49)

إِنَّ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

ความว่า “ หากพวกเขาอาจจน อัลลอฮ์ทรงให้ เจ้าร่ำรวยขึ้นจากความโปรดปรานของพระองค์ และ อัลลอฮ์ นั้นเป็นทรงไพบูลย์ ผู้ทรงรอบรู้ ” (อัลนุร :32) (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ,2542: 85)

แต่ปัจจุบันจากการสังเกตพบว่า การสมรสในอิสลามเป็นสิ่งที่ยากและไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม เนื่องจากสภาพการสมรสในปัจจุบันนั้นต้องพบกับอุปสรรคมากมายที่เป็นกำแพงคอยขวางกั้นอยู่ อาทิ การตั้งมาตรฐานที่สูง การไม่ยอมรับในวงตระกูล การไม่ยอมรับในฐานะซึ่งกันและกัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะสร้างปัญหาแก่สังคม และทำลายระบบคุณภาพชีวิตทางด้านจริยธรรมของมนุษย์ในสังคม ในขณะที่เดียวกันสังคมมุสลิมในปัจจุบันก็กำลังถูกรบงการจากสิ่งเหล่านี้โดยเฉพาะ กระแสตะวันตก ที่เข้ามาอย่างแพร่หลายทางด้านเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้สังคมมุสลิมรับกระแสไปด้วย อาทิเช่น การอยู่กินนอนก่อนการสมรส กางล่องใจ การมีแฟน เป็นต้น ส่งผลให้สังคมเกิดปัญหาตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส (การทำซินา) การตั้งครภัก์ในวัยเรียน ก่อนการสมรส การคิดโรคเอดส์ การทำแท้ง จนกระทั่งการฆ่าตัวตาย และอื่นๆ สิ่งเหล่านี้โดยส่วนใหญ่แล้วจะเกิดขึ้น กับเยาวชน นักศึกษา เพราะเยาวชนได้อยู่ในสถาบันการศึกษาแล้ว เยาวชนหรือนักเรียนจะมีความเป็นอิสระมีชีวิตเป็นของตัวเอง สามารถตัดสินใจได้เองทำให้สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การกระทำความผิด และก่อให้เกิดปัญหากับนักเรียน นักศึกษา อย่างมากในสังคมปัจจุบันและนำไปสู่การเป็นแบบอย่างในสังคมวงกว้างต่อไป

ดังนั้นจึงได้มีการพัฒนาหลักสูตร การสมรสในอิสลาม เป็นหลักสูตรที่ให้เยาวชนมีความรู้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการสมรสในอิสลามและได้รู้ความสำคัญของการสมรส เพราะศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษในกรณีนี้และเพื่อให้สอดคล้อง พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 6 ให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. วิสัยทัศน์

เป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนมีความรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการสมรสในอิสลามและได้รู้ความสำคัญของการสมรส เพราะศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษในกรณีนี้ เพราะการสมรสนั้นจะได้หลีกเลี่ยงจากการทำในสิ่งที่ศาสนาต้องห้าม เช่น การทำซินา (การมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส) และสามารถปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามได้อย่างถูกต้อง และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

3. หลักการ

เพื่อให้การจัดการ เรียนการสอนอิสลามศึกษาตาม หลักสูตรมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้จัดการศึกษาเน้นความรู้คู่คุณธรรม จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการสมรสในอิสลาม ยึดหลักการ ดังนี้

- 3.1 เป็นหลักสูตรสำหรับเยาวชนที่เป็นมุสลิมทุกคน และยังสามารถที่จะจัดให้มีการสัมมนาหรือจัดการอบรมก่อนที่จะสมรส
- 3.2 เป็นหลักสูตรที่เน้นความสำคัญของการสมรสในศาสนาอิสลามและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวตามแนวทางของท่านนบีมุหัมมัด(ซ.ล.)
- 3.3 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนตระหนักถึงประโยชน์ตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม
- 3.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างสามารถยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา การจัดกระบวนการเรียนรู้

4. จุดมุ่งหมาย

การจัดการอบรมตามหลักสูตรอบรมปฏิบัติการเรื่องการแต่งงานในอิสลามเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ดังนี้

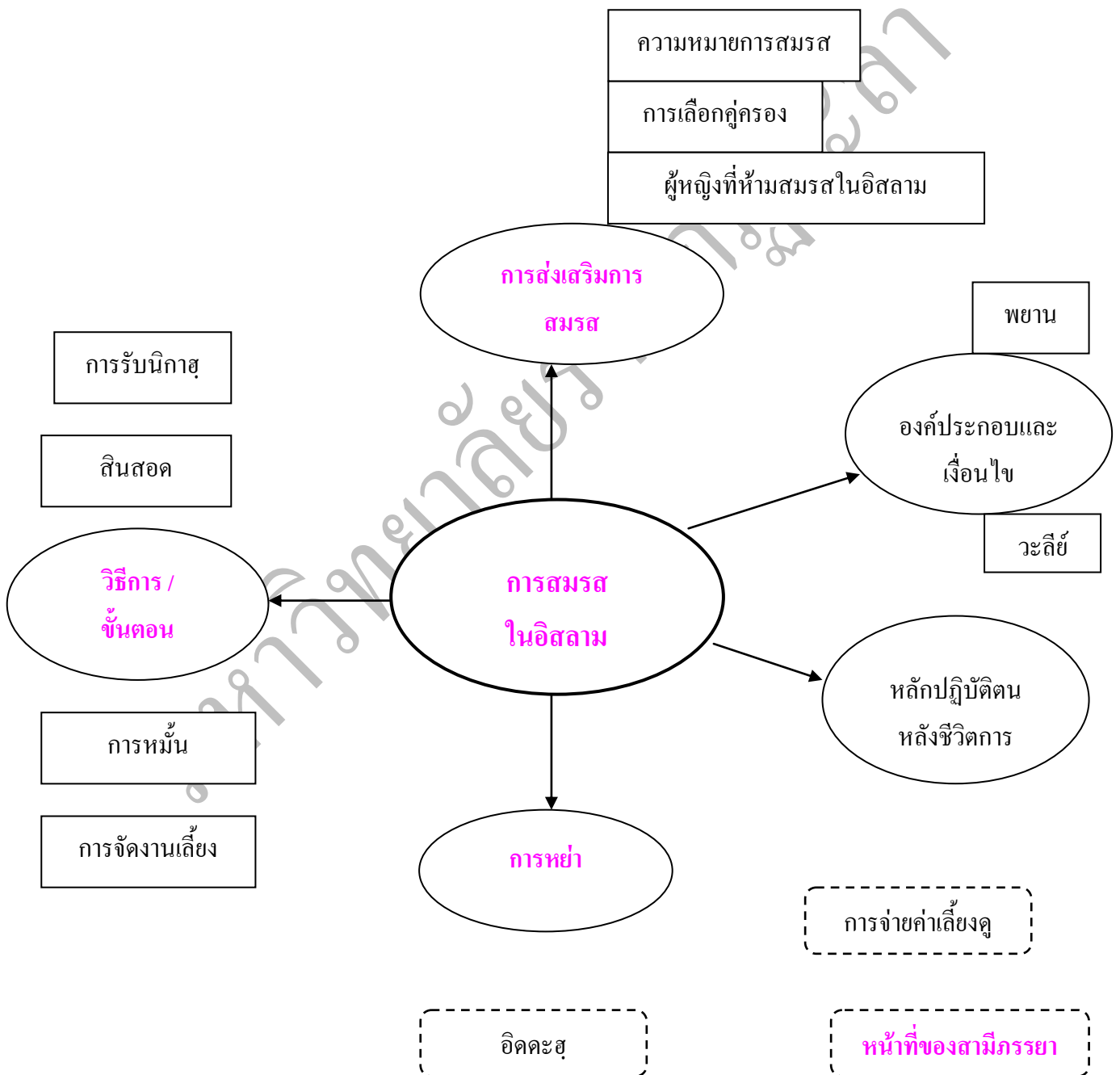
- 4.1 เพื่อให้เยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสมรสตามหลักการอิสลาม
- 4.2 เพื่อให้เยาวชน อธิบายถึงปัญหาและตระหนักถึงผลที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันโดยไม่มี การสมรสตามหลักการอิสลาม
- 4.3 เพื่อให้เยาวชน ปฏิบัติพิธีสมรสตามรูปแบบอิสลามได้อย่างถูกต้อง

5. โครงสร้างของหลักสูตร

5.1 มโนทัศน์สำคัญ

การจัดการ อบรมหลักสูตรปฏิบัติการ การสมรสในอิสลาม เพื่อให้แก่นักเรียนมีองค์ความรู้ ด้านทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยมผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม โดยมี โครงสร้างดังนี้

5.2 ผังมโนทัศน์ของหลักสูตร

5.3 โครงสร้างหลักสูตรการสมรสในอิสลาม

เรื่องที่	เรื่อง-เนื้อหา	จำนวนเวลา		รวมเวลา
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ	
1	การส่งเสริมการสมรสในอิสลาม			
	ความหมายของการสมรส	1	-	1
	การเลือกคู่ครอง	1	-	1
	ผู้หญิงที่ห้ามสมรสในอิสลาม			
2	องค์ประกอบและเงื่อนไข	1	1	2
3	วิธีการ / ขั้นตอนการสมรส	1	1	2
4	หลักปฏิบัติตนหลังชีวิตการสมรส สิทธิและหน้าที่ของสามีภรรยา	1	-	1
5	การหย่าร้าง	1	-	1
รวม				8

6. คำอธิบายรายวิชา

เรื่องที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ และอภิปรายการเลือกคู่ครองผู้หญิงที่ห้ามสมรสในอิสลาม,ความหมายของการสมรสในอิสลาม,ความสำคัญของการสมรสในอิสลาม

เรื่องที่ 2 ศึกษา วิเคราะห์ และอภิปราย องค์ประกอบและเงื่อนไขในการสมรสในอิสลาม

เรื่องที่ 3 ศึกษา วิเคราะห์ และอภิปราย วิธีการ / ขั้นตอนการเลือกคู่ครองในอิสลาม การสู่ขอในอิสลาม และพิธีสมรสในอิสลาม

เรื่องที่ 4 ศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับ หลักปฏิบัติตนหลังชีวิตการสมรส สิทธิของสามีภรรยาในอิสลาม

เรื่องที่ 5 ศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับการหย่า อิดอะฮ์

7. แนวทางการจัดการเรียนรู้

แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบ หลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัล ฟิถุ เรื่องการสมรสในอิสลาม จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ ดังปรากฏในภาคผนวก

8. การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตร

8.1 การวัด

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	วิธีการ	เครื่องมือ	คะแนน
1.เพื่อให้เยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการสมรสตามหลักการอิสลาม	ทดสอบ	แบบทดสอบ	20
2.เพื่อให้เยาวชน อธิบายถึงปัญหาและ ตระหนักถึงผลที่เกิดจากการอยู่ร่วมกัน โดย ไม่มีการสมรสตามหลักการอิสลาม	ทดสอบ	แบบทดสอบ	20
3.เพื่อให้เยาวชน ปฏิบัติตนในการใช้ชีวิต สมรส กำหนดขั้นตอนการสมรสตาม หลักการอิสลามได้อย่างถูกต้อง	ทดสอบ	แบบทดสอบ	10
รวม			50

8.2 เกณฑ์การประเมิน

ผู้เรียนได้คะแนน	ร้อยละ 80 -100 หมายถึง มีผลการเรียน ระดับ ดีมาก
ผู้เรียนได้คะแนน	ร้อยละ 70 — 79 หมายถึง มีผลการเรียน ระดับ ดี
ผู้เรียนได้คะแนน	ร้อยละ 50 - 59 หมายถึง มีผลการเรียน ระดับ พอใช้
ผู้เรียนได้คะแนน	ร้อยละ 50 - 59 หมายถึง มีผลการเรียน ระดับ พอใช้
ผู้เรียนได้คะแนน	ร้อยละ 1 - 49 หมายถึง มีผลการเรียน ระดับ ต้องปรับปรุง

8.3 เกณฑ์การสำเร็จหลักสูตร

ผลสัมฤทธิ์หลักสูตร

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่ำกว่าระดับพอใช้

มีเวลาเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหลักสูตร

9. การประเมินหลักสูตร

9.1 การวัด

ประเด็นการประเมิน	วิธีการ	เครื่องมือ	คะแนน
ด้านปัจจัย(เอกสาร) 1. องค์ประกอบของหลักสูตร 2. ความถูกต้องของเนื้อหา 3. ความสอดคล้องของเนื้อหาในหลักสูตร	ตรวจเอกสาร	แบบตรวจสอบ	10
ด้านกระบวนการ 1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ 2. กระบวนการบริหาร 3. กระบวนการนิเทศติดตามผล	สอบถาม/สอบ สัมภาษณ์	แบบสอบถาม/ แบบสัมภาษณ์	10
ด้านผลผลิต 1. จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 2. มีการนำไปปฏิบัติ	ทดสอบ/ สอบถาม	แบบทดสอบ/ แบบสอบถาม	10
ความพึงพอใจ 1. ผู้ใช้หลักสูตร 2. ผู้เรียน 3. ชุมชน	สอบถาม/สอบ สัมภาษณ์	แบบสอบถาม/ แบบสัมภาษณ์	10
รวม			40

9.2 เกณฑ์การประเมิน

ร้อยละ 80-100 หมายถึง ผลการประเมินหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ ดีมาก

ร้อยละ 70-79 หมายถึง ผลการประเมินหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ ดี

ร้อยละ 60-69 หมายถึง ผลการประเมินหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

ร้อยละ 50-59 หมายถึง ผลการประเมินหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ พอใช้

ต่ำกว่า 50 หมายถึง ผลการประเมินหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง

10. วัสดุหลักสูตร/สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

10.1 สื่อการเรียนรู้

- วัสดุประกอบการเรียนการสอน
- ใบความรู้
- หนังสือเรียนหลักการอิสลาม

10.2 แหล่งการเรียนรู้

- งานนิทรรศการ
- บอร์ดการเรียนรู้

ภาคผนวก

แผนการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรท้องถิ่น
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การส่งเสริมการสมรสในอิสลาม
 ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนา
 เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

- 1.1 รู้เข้าใจ อธิบาย หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอิดาฮัต มูอามาละต มูนาฟา กาท และญินาญาต
- 1.2 เข้าใจและสามารถนำกฎหลักการและบทบัญญัติอิสลามไปปฏิบัติศาสนกิจและการดำรงชีวิตในสังคม

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

อธิบายความหมาย ความสำคัญ และปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการสมรสในอิสลาม
 ผู้หญิงที่ห้ามการสมรสในอิสลาม

3. สาระสำคัญ

ความหมายของการสมรส ผู้หญิงที่ห้ามการสมรสในอิสลาม

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 4.1 บอกความหมาย การสมรส การเลือกคู่ครองในอิสลามได้
- 4.2 บอกความสำคัญผู้หญิงที่ห้ามสมรสในอิสลาม ได้

5. สาระการเรียนรู้

- 5.1 การบอกความหมาย การเลือกคู่ครองในอิสลาม
- 5.2 บอกความสำคัญผู้หญิงที่ห้ามสมรสในอิสลามได้

6. ผลงานหรือภาระงานของผู้เรียน

- 6.1 ผลงาน
 - 6.1.1 เขียนแผนผังความคิด
- 6.2 ภาระงาน
 - 6.2.1 การอภิปรายกลุ่ม

7. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

7.1 สื่อการเรียนรู้

7.1.1 ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง การส่งเสริมสมรสในอิสลาม

7.1.2 แบบฝึกหัดท้ายแผน

7.2 แหล่งการเรียนรู้

7.2.1 ครูผู้สอน เอกสารประกอบการสอน

8. การวัดและประเมินผล

8.1 การวัด

จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัด	เครื่องมือ	คะแนน
1. บอกความหมาย การสมรส การเลือกคู่ครองในอิสลาม	การตรวจใบงาน	แบบประเมินผลงาน	10
2. บอกความสำคัญผู้หญิงที่ห้ามสมรสในอิสลามได้	การสังเกต	แบบสังเกต	10
รวม			20

8.2 เกณฑ์การประเมินผลงาน

คะแนน 27-30 คะแนน หมายถึงมีผลการเรียนรู้ ระดับดีมาก

คะแนน 24-26 คะแนน หมายถึงมีผลการเรียนรู้ ระดับดี

คะแนน 21-23 คะแนน หมายถึงมีผลการเรียนรู้ ระดับปานกลาง

คะแนน 18-20 คะแนน หมายถึงมีผลการเรียนรู้ ระดับพอใช้

คะแนนต่ำกว่า 18 คะแนน หมายถึงมีผลการเรียนรู้ ระดับปรับปรุง

9. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

- อ่านซูเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣﴾
 مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾
 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

และดูอาก่อนเรียน อบรมจริยธรรมก่อนเข้าสู่บทเรียน

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

- ผู้สอนสนทนาเกี่ยวกับ การดำเนินชีวิตในสภาพสังคมในปัจจุบัน
- แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 6-8 คน โดยในแต่ละกลุ่มนักเรียนจะคละกัน
ทั้งนักเรียนเก่ง ปานกลาง และนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ สมาชิกในกลุ่มเลือก ประธาน
รองประธาน และเลขานุการแล้วตั้งชื่อกลุ่ม

ขั้นที่ 2 ขั้นสอน

- ผู้สอนอธิบายความหมายของการสมรสทั่วไป ความหมายของการสมรสในอิสลาม,ความสำคัญของการสมรสและวัตถุประสงค์ของการสมรสในอิสลาม
- ผู้วิจัยแจกใบความรู้ที่ 1 เรื่อง “ผู้หญิงที่ห้ามสมรสในอิสลาม”และให้นักเรียน
แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาอภิปราย สรุปเป็นแผนผังความคิด (Mind Mapping) ของแต่ละกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

- ขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการทำงาน ความ
สนใจการมีส่วนร่วมในกลุ่มและให้คำแนะนำเมื่อกลุ่มมีปัญหา
- ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานที่เสร็จแล้วมาติดแสดงในห้องเรียน
- ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มเสนอผลการอภิปรายที่หน้าชั้นกลุ่มนำเสนอผลงานที่
ละกลุ่มกลุ่มอื่น ๆ จากนั้นก็ประเด็นที่แตกต่าง เพื่อขยายแนวความคิดของ ตัวเองให้กว้างไกล ผู้วิจัย
ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในระหว่างการนำเสนอ โดยเปิดโอกาสให้ นักเรียนทุกคนร่วม
ประเมินและแสดงความคิดเห็นที่มีต่อผลงานทุกชิ้น
- นักเรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปแต่ละกลุ่มร่วมกันประเมินผลงานและผลการ
อภิปรายกลุ่มของเพื่อนสมาชิกกลุ่มอื่น

ลงชื่อ.....ผู้สอน

ความคิดเห็นของผู้บริหาร.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้บริหาร

10. ผลการจัดการเรียนรู้

.....
.....

11. การปรับปรุงและพัฒนา

.....
.....

ความคิดเห็นของผู้บริหาร.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

แบบฝึกหัดท้ายแผน
เรื่อง การส่งเสริมการสมรสในอิสลาม

ضع العلامة (✓) أمام العبارات الصحيحة وإشارة (✕) أمام العبارات الخاطئة فيما يأتي: ☐ 1. المرجو من المجتمع الإسلامي نسل صالح مهذب .

☐ 2. المحرمات بالمصاهرة هي زوجة الأب وإن علت وزوجة الابن وإن سفلت وأم الزوجة وإن علت وبنت الزوجة .

☐ 3. المحرمات بالقربة سبع

☐ 4. المحرمات بالرضاع تسع .

☐ 5. المحرمات المؤبد أسبابها أربعة.

คำชี้แจง จงขีดเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ถูกต้อง และขีดเครื่องหมาย (✕) หน้าข้อความที่ผิด

- ☐ 1. การส่งเสริมการสมรสเพื่อให้เยาวชนมุสลิมอยู่ในความโปรคปราน
- ☐ 2. ห้ามสมรสคนที่เป็นภรรยาของพ่อและป้าตายายและภรรยาของบุตรชายและแม่ของภรรยา และป้าตายายและภรรยาสาว
- ☐ 3. ผู้ที่ต้องห้ามสมรสเพราะสืบสกุลมี 7 คน
- ☐ 4. ผู้ที่ต้องห้ามสมรสเพราะการดื่มนมมี 9 คน
- ☐ 5. ห้ามสมรสมีสาเหตุ 4 ประการ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง

องค์ประกอบและเงื่อนไข

ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้

ศาสนา

เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

1.1 รู้เข้าใจ อธิบาย หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอียาดัต มูอามาละต มูนาฟา กาท และญินาญัต

1.2 เข้าใจและสามารถนำกฎหลักการและบทบัญญัติอิสลามไปปฏิบัติศาสนกิจและการดำรงชีวิตในสังคม

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

อธิบายความหมาย ความสำคัญ และปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการสมรสในอิสลาม องค์ประกอบและเงื่อนไข

3. สาระสำคัญ

องค์ประกอบและเงื่อนไขของการสมรส

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

4.1 รู้และเข้าใจ องค์ประกอบของการสมรสในอิสลาม

4.2 ผู้เรียนสามารถ แบ่งเงื่อนไขในการสมรสในอิสลามได้

5. สาระการเรียนรู้

5.1 การบอก ความสำคัญของ พยานและวาલી(ผู้ปกครอง)

5.2 ปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับ องค์ประกอบและเงื่อนไข

6. ผลงานหรือภาระงานของผู้เรียน

6.1 ผลงาน

ทดสอบก่อนเรียน แบบฝึกหัดท้ายแผน

6.2 ภาระงาน

การอภิปรายกลุ่ม

7. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

7.1 สื่อการเรียนรู้

7.1.1 ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง องค์ประกอบและเงื่อนไข

7.1.2 ใบงานที่ 2

7.2 แหล่งการเรียนรู้

7. 2.1 ผู้เรียน/ผู้สอน

7. 2.2 เอกสารประกอบการเรียน

8. การวัดและประเมินผล

8.1 การวัด

จุดประสงค์ของหลักสูตร	วิธีการ	เครื่องมือ	คะแนน
1. ผู้เรียนรู้และเข้าใจ องค์ประกอบของการสมรสในอิสลาม	แบบฝึกหัด	แบบสังเกต	10
2. ผู้เรียนเรียนสามารถแยกเงื่อนไขในการสมรสในอิสลามได้	แบบฝึกหัด	แบบคำถาม	10
รวม			20

9. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

- อ่านซูเราะฮ์อัลฟาตีหะฮ์

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣﴾
 مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾
 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

และคู่ออก่อนเรียน อบรมจริยธรรมก่อนเข้าสู่บทเรียน

اللَّهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَأَنْشُرْ عَلَيْنَا مِنْ خَزَائِنِ رَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

- อบรมจริยธรรมก่อนเข้าสู่บทเรียน พร้อมทบทวนความรู้เดิม

- ผู้สอนอธิบายองค์ประกอบและกระบวนการของเงื่อนไขการสมรสในอิสลาม

ขั้นที่ 2 ขั้นสอน

- ขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการทำงาน ความสนใจการมีส่วนร่วมในกลุ่มและให้คำแนะนำเมื่อกลุ่มมีปัญหา
- ตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มเสนอผลการอภิปรายที่หน้าชั้นกลุ่มนำเสนอผลงานที่ละกลุ่มกลุ่มอื่น ๆ จดบันทึกประเด็นที่แตกต่าง เพื่อขยายแนวความคิดของตัวเองให้กว้างไกล ผู้วิจัยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในระหว่างการนำเสนอโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนร่วมประเมินและแสดงความคิดเห็นที่มีต่อผลงานทุกชิ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

นักเรียนสรุปบทเรียนองค์ประกอบและแบ่งเงื่อนไขการสมรสในอิสลาม

ลงชื่อ.....ผู้สอน

ความคิดเห็นของผู้บริหาร.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บริหาร

10.ผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

แบบฝึกหัดท้ายแผน

เรื่อง องค์ประกอบและเงื่อนไขการสมรส

ضع العلامة (✓) أمام العبارات الصحيحة وإشارة (✕) أمام العبارات الخاطئة فيما

يأتي: ☐ 1. المرجو من المجتمع الإسلامي نسل صالح مهذب

☐ 2. شروط الزوج أربعة :-

1- عدم الإحرام 2- التعيين 3- العدالة 4- كونه جميلاً .

☐ 3. شروط الولي أربعة :-

1- الإختيار 2- الكفاءة 3- الصغير 4- عدم العلم بالسفه .

☐ 4. شروط صيغة النكاح هي نفس الشروط في صيغة البيع .

☐ 5. شروط شاهدي النكاح إثنان :

1- أهلية الشهادة 2- عدم تعيين الولاية .

คำชี้แจง จงขีดเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ถูกต้อง และขีดเครื่องหมาย (✕) หน้าข้อความที่ผิด

- ☐ 1 การส่งเสริมการสมรสเพื่อให้เยาวชนมุสลิมอยู่ในความโปรคปราน
- ☐ 2 เงื่อนไขของคู่สมรสมี 4 เงื่อนไข
- ☐ 3 เงื่อนไขของวาลีมี 4 เงื่อนไข
- ☐ 4 เงื่อนไขการสมรสเป็นแบบเดียวกับเงื่อนไขของการซื้อขาย
- ☐ 5 พยานในการสมรสมีสองประเภท

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง

วิธีการ / ขั้นตอนการสมรส

ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้

ศาสนา

เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

1.1 รู้เข้าใจ อธิบาย หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอิดาฮัต มูอามาลาต มูนาฟา กาท และญินาฮัต

1.2 เข้าใจและสามารถนำกฎหลักการและบทบัญญัติอิสลามไปปฏิบัติศาสนกิจและการดำรงชีวิตในสังคม

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

อธิบายความหมาย ความสำคัญ และปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการสมรสในอิสลาม
วิธีการ / ขั้นตอนการเลือกขั้นตอนการสมรสในอิสลาม

3. สาระสำคัญ

วิธีการ / ขั้นตอนการเลือกขั้นตอนการสมรสในอิสลาม

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

4.1 รู้และเข้าใจ วิธีการ / ขั้นตอนขั้นตอนการสมรสในอิสลาม

4.2 ผู้เรียนเข้าใจถึงหลักเกณฑ์ ขั้นตอนการสมรสในอิสลาม

5. สาระการเรียนรู้

5.1 ศึกษาวิธีการ / ขั้นตอน การสมรสในอิสลาม และพิธีสมรสในอิสลาม

5.2 บอกการหมั้น คำสินสอด การจัดงาน

6. ผลงานหรือภาระงานของผู้เรียน

6.1 ผลงาน

ใบงานที่ 3

6.2 ภาระงาน

การอภิปรายกลุ่ม

7. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

7.1 สื่อการเรียนรู้

7.1.1 ใบความรู้ที่ 3 เรื่อง วิธีการ / ขั้นตอนการสมรส

7.1.2 แบบฝึกหัดท้ายแผน

7.2 แหล่งการเรียนรู้

7.2.1 นักเรียน/ผู้สอน

7.2. 2 เอกสรประกอบการสอน

8. การวัดและประเมินผล

8.1 การวัด

จุดประสงค์ของหลักสูตร	วิธีการ	เครื่องมือ	คะแนน
1. นักเรียนรู้และเข้าใจ วิธีการ / ขั้นตอนการ สมรสในอิสลาม	แบบฝึกหัด	แบบสังเกต	10
2. ผู้เรียนเข้าใจถึงหลักเกณฑ์ ขั้นตอนการ สมรสในอิสลาม และประกอบพิธีสมรส	แบบคำถาม	แบบคำถาม	10
รวม			20

8.2 เกณฑ์การประเมิน

ร้อยละ 80	- 100 หมายถึง ดีมาก
ร้อยละ 70	- 79 หมายถึง ดี
ร้อยละ 60	- 69 หมายถึง ปานกลาง
ร้อยละ 50	- 59 หมายถึง พอใช้
ร้อยละ 1	- 49 หมายถึง ต้องปรับปรุง

9. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

1. อ่านซูเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣﴾
 مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾
 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

และดูอาก่อนเข้าเรียน

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

2. ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนร่วมกันอภิปรายถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ที่มีความจำเป็นต้องมีคู่ครอง

ขั้นที่ 2 ขั้นสอน

3. ผู้สอนอธิบายขั้นตอนการสมรสในอิสลาม. ผู้สอนควรให้ผู้เรียนจับคู่ แล้วให้ผู้เรียนคนหนึ่งกล่าวคำถาม และอีกคนกล่าวคำตอบรับคำถามดังกล่าว

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

4. นักเรียนสรุป อภิปรายเกี่ยวกับการประกอบพิธีการสมรสในอิสลาม

ลงชื่อ.....ผู้สอน

ความคิดเห็นของผู้บริหาร.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้บริหาร

10.ผลการจัดการเรียนรู้

.....
.....

แบบฝึกหัดท้ายแผน
เรื่อง วิธีการ / ขั้นตอนการสมรส

ضع العلامة (✓) على الأجوبة الصحيحة وإشارة (X) على الأجابات الخاطئة فيما يأتي:-

- 1- ☐ الصداق والمهر بمعنى واحد .
- 2- ☐ من أسماء الصداق ، النحلة ومعناها الهبة.
- 3- ☐ أقل الوليمة شاتان للفقراء.
- 4- ☐ الصداق ركن في صحة النكاح .
- 5- ☐ الوليمة لغة الاجتماع.

คำชี้แจง จงขีดเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ถูกต้อง และขีดเครื่องหมาย (X) หน้าข้อความที่ผิด

- ☐ 1 อัส เสาะดากและมะฮัรมีความหมายเดียวกัน
- ☐ 2 ข้อสินสอดทองหมั้นหมายถึงของขวัญ
- ☐ 3 งานจัดงานเลี้ยงต้องเชิญคนยากจนไม่น้อยกว่าสองคน
- ☐ 4 สินสอดทองหมั้นเป็นเงื่อนไขของการสมรสที่ถูกต้อง
- ☐ 5 งานเลี้ยงในทางภาษามายังถึงการชุมนุม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง

หลักปฏิบัติตนหลังชีวิตการสมรส

ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้

ศาสนา

เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

1.1 รู้เข้าใจ อธิบาย หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอิดาฮัต มูอามาลัต มูนาฟาการ และญินาฮัต

1.2 เข้าใจและสามารถนำกฎหลักการและบทบัญญัติอิสลามไปปฏิบัติศาสนกิจและการดำรงชีวิตในสังคม

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

อธิบายความหมาย ความสำคัญ และปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการสมรสในอิสลาม หลักปฏิบัติตนหลังชีวิตการสมรส

3. สาระสำคัญ

สิทธิและหน้าที่ของสามีภรรยา

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

4.1 มีความรู้และเข้าใจถึงหน้าที่และสิทธิของสามีภรรยา

4.2 นำไปใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

5. สาระการเรียนรู้

5.1 การบอกหน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยา และหน้าที่ของภรรยาต่อสามี

5.2 บอกความสำคัญหน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยา และหน้าที่ของภรรยาต่อสามีได้

6. ผลงานหรือภาระงานของผู้เรียน

6.1 ผลงาน

ใบงานที่ 4

6.2 ภาระงาน

การอภิปรายกลุ่ม

7. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

7.1 สื่อการเรียนรู้

7.1.1 ใบความรู้ที่ 4 เรื่อง หลักปฏิบัติตนหลังชีวิตการสมรส

7.1.2 ใบงานที่ 4

7.2 แหล่งการเรียนรู้

นักเรียน

8. การวัดและประเมินผล

8.1 การวัด

จุดประสงค์ของหลักสูตร	วิธีการ	เครื่องมือ	คะแนน
1. ผู้เรียนมีความรู้และเข้าใจถึงหน้าที่และสิทธิของสามัคคีธรรม	แบบคำถาม	แบบสังเกต	10
2. ผู้เรียนนำไปใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม	ความสนใจ	แบบคำถาม	10
รวม			20

8.2 เกณฑ์การประเมิน

ร้อยละ 80	— 100 หมายถึง ดีมาก
ร้อยละ 70	— 79 หมายถึง ดี
ร้อยละ 60	— 69 หมายถึง ปานกลาง
ร้อยละ 50	— 59 หมายถึง พอใช้
ร้อยละ 1	— 49 หมายถึง ต้องปรับปรุง

9. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. อ่านซูเราะฮ์อัลฟาตีหะฮ์

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٣﴾
 مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾
 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

และดูอาุก่อนเข้าเรียน

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

2. ผู้สอนอภิปราย ชีวิตคู่ เมื่อชายและหญิงได้สมรสกันแล้ว ก็จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามสิทธิของทั้งสองที่ถูกต้อง

ขั้นสอน

3. ผู้สอนสอนหน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยา และหน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามี
4. ผู้สอน หน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยา ต่อบุตร การจ่ายค่าเลี้ยงดู

ขั้นสรุป

5. ผู้เรียนสรุปบทเรียนสิทธิและหน้าที่ของสามีที่มีต่อภรรยา และหน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามี

ลงชื่อ.....ผู้สอน
ความคิดเห็นของผู้บริหาร.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้บริหาร
10.ผลการจัดการเรียนรู้
.....
.....

แบบฝึกหัดท้ายแผน
เรื่อง หลักปฏิบัติตนหลังชีวิตการสมรส

ضع إشارة (✓) أمام العبارات الصحيحة وإشارة (x) أمام العبارات الخاطئة.

- 1..... - نفقة ما يجب الزوجة أن يوفر على الزوج .
- 2..... - دليل وجوب على النفقة : لينفق ذو سعة من سعته ومن قدر عليه رزقه.
- 3..... - حكم النفقة مباح .
- 4..... - شروط النفقة ستة أشياء.
- 5..... - مقدار نفقة بما يكفي الزوجة .

คำชี้แจง จงขีดเครื่องหมาย (✓) หน้าข้อความที่ถูกต้อง และขีดเครื่องหมาย (x) หน้าข้อความที่ผิด

- ☐ 1สามีควรจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่ภรรยา
- ☐ 2หลักฐานในบังคับจ่ายค่าเลี้ยงดู คือ : **لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ**
- ☐ 3การจ่ายค่าเลี้ยงดูเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น
- ☐ 4เงื่อนไขการจ่ายค่าการรยอย่างเพียงพอเลี้ยงดูหกประการ
- ☐ 5ควรจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่ภรรยาให้เพียงพอ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง

การหย่าร้าง

ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้

ศาสนา

เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

1.1 รู้เข้าใจ อธิบาย หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอิดาต มูอามาลาต มูนาฟาการ และญินาญาต

1.2 เข้าใจและสามารถนำกฎหลักการและบทบัญญัติอิสลามไปปฏิบัติศาสนกิจและการดำรงชีวิตในสังคม

2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

อธิบายความหมาย ความสำคัญ และปฏิบัติตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการสมรสในอิสลาม การหย่าร้าง

3. สาระสำคัญ

สิทธิในการหย่าร้าง ในอิสลาม (ต่อลัก)

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

4.1 มีความรู้และเข้าใจ ประเภทและสิทธิในการหย่าร้างในอิสลาม

4.2 ผู้เรียนประพจน์ ตนเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

5. สาระการเรียนรู้

5.1 การบอกประเภทและสิทธิของการหย่าร้างในอิสลาม

5.2 บอกความสำคัญประเภทและสิทธิของการหย่าร้างในอิสลาม

6. ผลงานหรือภาระงานของผู้เรียน

6.1 ผลงาน

ใบงานที่ 5

6.2 ภาระงาน

การอภิปรายกลุ่ม

7. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

7.1 สื่อการเรียนรู้

7.1.1 ใบความรู้ที่ 5 เรื่องการหย่าร้าง

7.1.2 แบบฝึกหัดท้ายแผน

7.2 แหล่งการเรียนรู้

7.2.1 นักเรียน/ผู้สอน

7.2. 2 เอกสารประกอบการสอน

8. การวัดและประเมินผล

8.1 การวัด

จุดประสงค์ของหลักสูตร	วิธีการ	เครื่องมือ	คะแนน
1. ผู้เรียนรู้และเข้าใจ สิทธิในการหย่าร้างในอิสลาม	แบบคำถาม	แบบคำถาม	10
2. ผู้เรียนประพจน์ ตนเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	แบบสังเกต	แบบสังเกต	10
รวม			20

8.2 เกณฑ์การประเมิน

ร้อยละ 80	— 100 หมายถึง ดีมาก
ร้อยละ 70	— 79 หมายถึง ดี
ร้อยละ 60	— 69 หมายถึง ปานกลาง
ร้อยละ 50	— 59 หมายถึง พอใช้
ร้อยละ 1	— 49 หมายถึง ต้องปรับปรุง

9. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. อ่านซูเราะฮ์อัลฟาตะฮ์

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٢﴾ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿٣﴾
 مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾
 صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٧﴾

และคู่ออกก่อนเข้าเรียน

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

2. อบรมจริยธรรมก่อนเข้าสู่บทเรียน

ชั้นสอน

3. ผู้สอนสนทนาเกี่ยว การดำเนินชีวิตในสภาพสังคมในปัจจุบัน
4. อภิปรายเกี่ยวกับความหมาย การหย่าร้างในอิสลาม ประเภทและสิทธิในการหย่าร้าง (ต่อลัก)

ชั้นสรุป

5. ผู้เรียนร่วมกันสรุปบทเรียนสิทธิในการหย่าร้าง ในอิสลาม (ต่อลัก)

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นายหม่อมมัครูดี ยูโซะ)

ความคิดเห็นของผู้บริหาร.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บริหาร

(ดร. มุหะมัดนาเซร์ โช๊ะซูบ๊ะ)

10. ผลการจัดการเรียนรู้

.....

.....

11. การปรับปรุงและพัฒนา

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

ความคิดเห็นของผู้บริหาร.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บริหาร

แบบฝึกหัดท้ายแผน
เรื่อง การหย่าร้าง

أجب عما يأتي :-

1 - ماهو الطلاق ؟

.....

.....

.....

2 - كم الفاظ الطلاق اذكرها ؟ وماهي ألفاظ الصريح ؟

.....

.....

.....

3 - إذا قال الناس " أنت عليّ حرام " ففي إلحاقه بالصريح أوجه ، تحدث
عن ذلك ؟

.....

.....

.....

4 - ماهو الطلاق السني والبدعي ؟

.....

.....

.....

5 - ماهو الخلع ؟

.....

.....

.....

เรื่อง การหย่าร้าง

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ตอลาก (การหย่าร้าง) หมายถึงอะไร

ตอบ

.....

.....

.....

2. คำกล่าวในการหย่าร้างมีกี่ประเภท อะไรบ้าง

ตอบ

.....

.....

.....

3. ถ้ามีคนกล่าวว่า “ตัวคุณหะรอม” คำกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับการหย่าร้างหรือไม่ จงอธิบาย

ตอบ

.....

.....

.....

4. ตอลาก (การหย่าร้าง) ชุณนีและบัคอีคืออะไร

ตอบ

.....

.....

.....

5. คุลฮคือ

ตอบ

.....

.....

.....

เอกสารประกอบการสอนหลักสูตรท้องถิ่น

ใบความรู้ที่ 1 การส่งเสริมการสมรสในอิสลาม

ความหมายและวัตถุประสงค์ ของการสมรสในอิสลาม

การสมรส ในทางภาษา หมายถึง การรวมเข้าด้วยกันทางศาสนา คือ อะกิด(ข้อตกลง)
การสมรส คือการผูกความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงโดยมีเป้าหมายที่จะใช้ชีวิตคู่
ร่วมกันอย่างสามัคคีปรองดองกับหลักการชารีอะฮ์และกฎหมาย อิสลามถือว่าการสมรสเป็นอิ
บาดะฮ์ประเภทหนึ่งที่จะส่งเสริมให้มีสำหรับผู้ที่มีความสามารถในด้านต่างๆที่กำหนด ทั้งนี้เพราะเป็น
แบบอย่างที่ดีงามจากท่านรอซูล (ซ.ล.)

ดังปรากฏในอัลกรุอานว่า

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ
أَنْ يَأْتِيَ بِبَيِّنَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾

ความว่า “และโดยแน่นอนเราได้ส่งบรรดารอซูลมาก่อนหน้าเจ้า และเราได้ให้พวกเขามีภรรยาและ
ลูกหลาน” (อัลเราะฮุด : 38)

และอัลลอฮ์ (ซ.บ.) ได้กล่าวว่า

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِّنْ
أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ
وَبِالْعَمَتِ اللَّهُ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٧٢﴾

ความว่า “อัลลอฮ์ทรงสร้างคู่ครองที่มาจากหมู่พวกเจ้าให้แก่พวกเจ้าเอง พระองค์ทรงทำให้ภรรยาจากภรรยาของพวกเจ้า และทรงประทานปัจจัยยังชีพจากสิ่งดีๆแก่พวกเจ้า” (อันนะหฺลุ : 72)

วัตถุประสงค์ของการสมรสในอิสลาม

1. เพื่อสืบสกุลและวงศ์ตระกูลที่ดี

ด้วยวิธีการสมรสที่ถูกต้องตามหลักการศาสนาเท่านั้น ที่บ่าวสาวจะสามารถให้กำเนิดลูกหลานที่ดีมีคุณธรรม พร้อมทั้งเป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์ (ซ.บ.) และเป็นผู้แทนของพระองค์สู่การจรโลงสังคมและการพัฒนา เป็นไปได้ยากที่สิ่งที่ดีจะกำเนิดจากแหล่งที่สกปรก สายน้ำที่ใสสะอาดจะต้องมาจากต้นน้ำลำธารที่ใสสะอาดเช่นกัน

ดังนั้นลูกที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์แบบต้องห้าม ย่อมไม่สามารถที่จะเป็นบ่าวที่ดีของอัลลอฮ์(ซ.บ.) ได้อย่างสมบูรณ์ และไม่สามารถเป็นกำลังในการค้ำจุนอิสลามที่บริสุทธิ์ได้ ดังที่เกิดขึ้นมากมายซึ่งได้กลายเป็นปัญหาสังคมในปัจจุบัน เพราะลูกนอกสมรสจะกลายเป็นเชื้อพันธุ์ที่แพร่ความชั่วร้ายในสังคมต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด (ขออัลลอฮ์ทรงคุ้มครองให้ลูกหลานเราห่างไกลจากสิ่งเหล่านี้ด้วยเถิด)

2. เพื่อสร้างความอึดอ้อมทางร่างกายและจิตใจ

ธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดมาพร้อมกับกิเลสตัณหาและอารมณ์ใคร่ ความต้องการที่จะอยู่เป็นคู่ ถือเป็นพื้นฐานของมนุษย์ทั่วไป ดังนั้นตรบาใดที่มนุษย์ไม่สามารถสร้างชีวิตคู่ตามความพึงพอใจ ชีวิตมนุษย์จะไม่เป็นปกติสุข จิตใจจะว้าวุ่นและกระวนกระวาย แม้กระทั่งร่างกายอาจเกิดอาการเจ็บป่วยได้ อิสลามจึงอนุมัติให้มีการสมรส เพื่อสร้างความร่มเย็นเป็นสุขในชีวิตมนุษย์ ดังที่อัลลอฮ์(ซ.บ.) ได้กล่าวว่า

وَمِنْ عَآيَتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ

بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿๓๑﴾

ความว่า “และหนึ่งจากสัญญาณทั้งหลายของพระองค์คือ ทรงสร้างคู่ครองให้แก่พวกเจ้าจากตัวของพวกเขา เพื่อให้พวกเจ้าจะได้มีความสุขอยู่กับนาง และ ทรงมีความรักใคร่และความเมตตาระหว่างพวกเจ้า แท้จริงในการนี้ แน่นนอน ย่อมเป็นสัญญาณแก่หมู่ชนผู้ใคร่ครวญ” (อิรฺรูม : 21)

ดังนั้นความต้องการที่จะสร้างความอึดอ้อมทางร่างกายและจิตใจ ถือเป็นสามัญสำนึกของมนุษย์ทุกคน ซึ่งอิสลามได้เสนอทางออกด้วยประตูล้ำที่ชื่อว่า “การสมรส”

จากหลักฐานที่ปรากฏทั้งในอัลกุรอาน และอัลหะดีษข้างต้นได้ข้อสรุปว่าอิสลามส่งเสริมให้มีการสมรสด้วยเหตุผลดังที่กล่าวแล้ว

การเลือกคู่ครองในอิสลาม

การตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตร่วมกันนั้นสามิกรรยา ซึ่งจะเป็นผู้ร่วมสุขร่วมทุกข์และร่วมสร้างเผ่าพันธุ์ แน่นอนจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการเลือกสรร ทั้งนี้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการใช้ชีวิตคู่ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพจิต ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านศาสนา ท่านรอซูลได้กล่าวเตือนผู้ที่สมรสว่า

ความว่า ท่านนบีได้กล่าวว่า “ ท่านทั้งหลายจงระมัดระวัง “สื่ออรออดคิมัน” มีคนถามว่าอะไรคือ สื่ออรออดคิมัน ท่านรอซูลตอบว่า คือหญิงสาวสวยเติบโตในแหล่งที่ไม่ดี ”
(รายงานโดย อบีสะอีด)

ผู้หญิงที่ห้ามสมรสในอิสลาม

المحرمات من النساء

ในการสมรสตามหลักการอิสลามนั้น ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของฝ่ายชาย และฝ่ายหญิงไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังได้กำหนดรายละเอียดผู้ที่อิสลามห้ามทำการสมรสไว้ด้วยเช่นกัน

ชายหญิงจะสมรสกันไม่ได้เนื่องจากเหตุ 3 ประการ ได้แก่

1. ต้องห้ามเพราะสืบสกุล คือ

- แม่ แม่ของแม่ และสูงขึ้นไป
- ลูกสาว ลูกของลูกสาว และระดับต่ำลงไป
- พี่สาว น้องสาว
- อาหญิง
- ป้าหญิง
- ลูกสาวของพี่ชายหรือน้องชาย

- ลูกสาวของพี่ชายหรือน้องสาว

2. ต้องห้ามด้วยสาเหตุการสมรส คือ

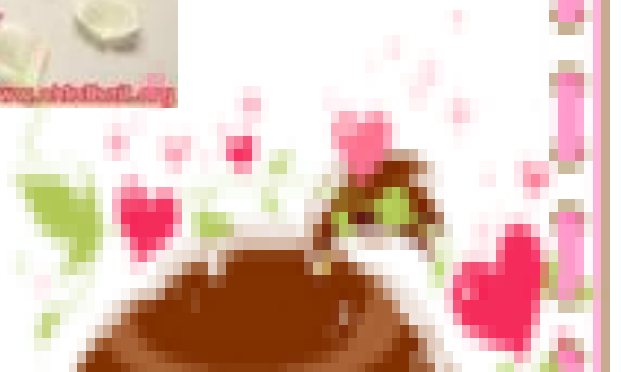
- แม่ของภรรยา แม่ของภรรยา แม่ของพ่อของภรรยา และระดับสูงขึ้นไป
- ลูกสาวภรรยาของเข่าที่เขามีเพศสัมพันธ์กับนางแล้วและลูกสาวของลูกชายของนาง และระดับต่ำลงไป

- ภรรยาของลูกชาย ลูกสาวของลูกชาย ลูกสาวของลูกสาว และระดับต่ำลงไป
- ภรรยาของพ่อ

3. ต้องห้ามเพราะการดื่มนม คือ

- หญิงที่เป็นแม่นม เพราะนางถือเป็นแม่ของเด็ก
- แม่ของสามีแม่นม เพราะนางถือเป็นย่าของเด็ก
- พี่สาว น้องสาวของแม่นม เพราะเป็นน้ำสาวของเด็ก
- พี่สาวน้องสาวของสามีแม่นม เพราะถือเป็นป้าของเด็ก
- ลูกสาวของลูกชาย และลูกสาวของแม่นม เพราะพวกนางเป็นลูกสาวของพี่น้องชายหญิงของเขา

ทั้งนี้การดื่มนมต้องมีเงื่อนไขว่าดื่มนมจริงๆ จากเต้านมของผู้ให้นมดังกล่าว โดยได้ดื่มนมจนอิ่มไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง และอายุของเด็กไม่เกิน 2 ขวบ

ใบความรู้ที่ 2

องค์ประกอบและเงื่อนไขการสมรสในอิสลาม

พยานในการสมรส

أركان

การสมรสจะมีผลตามหลักของศาสนาอิสลามจะต้องมีพยานการสมรสรู้เห็นไม่น้อยกว่า 2 คน ดังรายงานจากท่านหญิงอาชีซะฮฺว่า แท้จริงท่านรอซูล (ซ.ล.) กล่าวว่า

ความว่า “ไม่ถือเป็นการสมรสนอกจากจะต้องมีวาલી(ผู้ปกครอง)และมีพยานที่เที่ยงธรรม 2 คน” (บันทึกโดย อัลดาร์กูฎนี)

และมีรายงานจากอับนีอับบาสว่า แท้จริงท่านรอซูล(ซ.ล.)ได้กล่าวว่า

ความว่า “ถือเป็นผู้บกพร่องสำหรับหญิงที่แต่งงานโดยไม่มีพยาน” (บันทึกโดยตริมีซี) จากหลักฐานที่กล่าวอ้างจะเห็นได้ว่าพยานมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง อิสลามจึงได้กำหนดคุณสมบัติของพยานทั้งสอง ดังนี้

1. เป็นมุสลิม
2. ไม่มีจิตฟั่นเฟือน
3. มีสติปัญญาเยี่ยงสามัญชน
4. เป็นบุคคลอาดีล (ยุติธรรม) ไม่กระทำความผิดใหญ่หรือบาปเล็กโดยสม่ำเสมอ
5. มองเห็นได้ยินและพูดได้
6. ไม่ผู้เสมือนไร้ความสามารถ
7. ประกอบอาชีพที่มีเกียรติตามสภาพสังคม
8. มีมารยาทดี

นอกจากนั้นผู้เป็นพยานในการสมรส จะต้องรู้ภาษาหนังสือหรืออาณัติสัญญาณที่ใช้เป็นคำกล่าวอัญญาและกอบูล ได้ยินได้เห็นการกล่าวคำอัญญา และกอบูลและรู้จักฝ่ายชายฝ่ายหญิงด้วย

วาเลีย (ผู้ปกครองในการสมรส)

วาเลีย คือ ชายผู้ซึ่งมีเอกสิทธิ์ที่จะประกอบพิธีนิกาสหรือสมรสให้กับหญิง หรือสมรสให้กับชายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เพราะมีรายงานจากกอบูมุซา ว่า แท้จริงท่านรอซูล (ช.ล.) ได้กล่าวว่า

ความว่า “ ไม่ถือเป็นการสมรส นอกจากต้องมีวาเลีย ” (รายงานโดย ตริมิซีย) และมีรายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ รอฎียัลลอฮ์อันฮา ว่า แท้จริงท่าน รอซูล (ช.ล.) ได้กล่าวว่า

ความว่า “ หญิงคนใดที่ได้สมรสโดยไม่ได้รับอนุญาตจากวาเลีย (ผู้ปกครองของนาง) การแต่งงานของนางใช้ไม่ได้ หากเขา (ผู้ชาย) ได้ร่วมหลับนอนกับนาง นางก็มีสิทธิ์ที่จะได้รับมะฮัร อันเนื่องมาจากอวัยวะเพศของนางเป็นท่อนมัสคิของนาง ถ้าหากพวกเขาขัดขวางมิให้นางสมรส เจ้าเมืองถือเป็นวาเลียสำหรับผู้ที่ไม่มีความวาเลีย ” (รายงานโดย ตริมิซีย)

ประเภทของวาเลีย

วาเลีย แบ่งออกได้เป็น 7 ประเภท คือ

1. วาเลียคอส ได้แก่ ผู้ชายที่เป็นญาติสนิทของหญิงที่มีสิทธิ์เป็นวาเลียได้ก่อนและหลังตามลำดับ ดังนี้

1.1 บิดา

1.2 ปู่

1.3 พี่ชายหรือน้องชายที่ร่วมบิดา มารดา

1.4 พี่ชายหรือน้องชายที่ร่วมบิดา

1.5 บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายที่ร่วมบิดา มารดา

1.6 บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายที่ร่วมบิดา

ถ้าวาเลียในลำดับที่ 1.6 ไม่มี ก็ให้บุตรชายในลำดับที่ 1.5 เป็นวาเลีย

ถ้าวาเลียในลำดับที่ 1.5 ไม่มี ก็ให้บุตรชายของวาเลียในลำดับที่ 1.6 เป็นวาเลีย

ถ้าบุตรชายของวาเลียลำดับที่ 1.6 ไม่มี ก็ให้หลานชายของวาเลียลำดับที่ 1.5 เป็นวาเลีย

ถ้าหลานชายของวาเลียลำดับที่ 1.5 ไม่มี ก็ให้หลานชายของวาเลียลำดับที่ 1.6 เป็นวาเลีย โดยสลับกันไปเช่นนี้จนกว่าจะขาดชายผู้สืบสันดานของวาเลียในลำดับที่ 1.5 หรือที่ 1.6

1.7 พี่ชายหรือน้องชายของบิดาที่ร่วมบิดา มารดา

1.8 พี่ชายหรือน้องชายของบิดาที่ร่วมบิดา

1.9 บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายที่ร่วมบิดา มารดา

1.10 บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายที่ร่วมบิดา

1.11 พี่ชายหรือน้องชายของปู่ที่ร่วมบิดา มารดา

1.12 พี่ชายหรือน้องชายของปู่ที่ร่วมบิดา

1.13 บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายปู่ที่ร่วมบิดา มารดา

1.14 บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายของปู่ที่ร่วมแต่บิดา

2. วาเลีย้อกรอบ ได้แก่ วาเลียคอสที่สนิทหรือใกล้ชิดที่สุดตามลำดับของวาเลียคอสที่มีตัวตนอยู่ในขณะนั้น

3. วาเลีย้อับอฎ ได้แก่ วาเลียคอสที่ห่างไกลหล่นจากวาเลีย้อกรอบออกไปตามลำดับ

4. วาเลีย้มุญญิบิร วาเลียที่เป็นบิดา หรือปู่ในเมื่อไม่มีบิดา

5. วาเลีย้หะกิม คือ ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ให้ทำหน้าที่สมรสผู้หญิงที่บรรลุนิติภาวะแล้วทั่วไป

6. วาเลีย้อาม คือผู้ทรงสิทธิจะประกอบพิธีสมรสให้กับหญิงที่บรรลุนิติภาวะทั่วไป

7. วาเลีย้ตะหักม คือผู้ชายที่ผู้หญิงกล่าวแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นวาเลียและสมรสให้กับนาง

ในส่วนของวาเลียคอสจะต้องเรียงลำดับก่อนหลังจากลำดับที่ 1-14 จะสับเปลี่ยนโดยที่วาเลียยังคงมีตัวตนอยู่และมีคุณสมบัติครบถ้วนไม่ได้

เงื่อนไขของผู้ทำหน้าที่เป็นวาเลียในการสมรส มีดังนี้

1.มุสลิม

2.ไม่มีจิตพั่นเพื่อน

3.ไม่เป็นเสมือนบุคคลไร้ความสามารถ

4.ไม่เป็นฟาจิก

5.มีสติปัญญาเพียงพอ

6.ไม่อยู่ในระหว่างประกอบพิธีหัจญ์

ใบความรู้ที่ 3

วิธีการ/ขั้นตอนการสมรสในอิสลาม

คำสันสอด

มะฮัร หมายถึง ทรัพย์สินเงินทองหรือคุณประโยชน์อื่นๆที่ฝ่ายชายต้องมอบให้กับฝ่ายหญิง เนื่องจากการสมรส ดังปรากฏในอัลกุรอาน

وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ

هَٰذَا مَرْتَبًا ﴿٤﴾

ความว่า “และพวกเจ้าจงให้ทรัพย์สินมะฮัรแก่บรรดาหญิง(ที่พวกเจ้าสมรส)ด้วยความเต็มใจ” (อัลนิซาอ :4)

สาระที่ควรรู้ของมะฮัรมีดังนี้

1. ฝ่ายหญิงมีสิทธิที่จะเรียกร้องมะฮัรจากฝ่ายชายได้ตามความเหมาะสม
2. บิดามารดาหรืออะลียไม่มีสิทธิในทรัพย์สินมะฮัรดังกล่าวเว้นแต่ฝ่ายหญิงมอบให้ยกให้หรืออนุญาตให้ใช้จ่ายได้
3. ฝ่ายชายไม่มีสิทธิขอลดปริมาณทรัพย์สินมะฮัรที่ได้ตกลงกันแล้ว
4. ถ้าฝ่ายชายเสียชีวิตก่อนได้ร่วมประเวณีฝ่ายหญิงมีสิทธิเรียกร้องมะฮัรที่คงค้างได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของมะฮัรทั้งหมด
5. ก่อนร่วมประเวณีครั้งแรกฝ่ายหญิงมีสิทธิที่จะขัดขืนไม่ยินยอมให้ฝ่ายชายร่วมประเวณีได้จนกว่าฝ่ายชายจะจ่ายทรัพย์สินมะฮัรตามที่ตกลงกันได้ไว้
6. ถ้าฝ่ายชายหย่าร้างก่อนร่วมประเวณีอันเนื่องมาจากฝ่ายหญิงไม่ยินยอมฝ่ายชายมีสิทธิเรียกทรัพย์สินมะฮัรกลับคืนได้ทั้งหมด
7. การที่ฝ่ายหญิงจะกำหนดปริมาณทรัพย์สินมะฮัร ควรจัดได้พิจารณาปริมาณทรัพย์สินมะฮัรของพี่สาวหรือน้องสาวของบิดา หรือญาติผู้หญิงของบิดาเป็นเกณฑ์ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในระยะเวลาที่ห่างกันไม่มากนัก

8. ทั้งฝ่ายชายและหญิง มีสิทธิที่จะตกลงกำหนดเวลาชำระ เพิกถอน เพิ่มเติม หรือลดทรัพย์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนแล้วก็ย่อมได้

9. ข้อควรคำนึงสำหรับฝ่ายหญิง คือไม่ควรกำหนดค่ามะฮัร มากจนเกินไป เพราะมีรายงาน จากท่านหญิงอาอีชะฮ์ ร่อฎีลลอฮ์อันฮา กล่าวว่า ท่านรอซูล (ซ.ล.) ได้กล่าวไว้ความว่า “ความดีของสตรีนั้น คือทรัพย์มะฮัรน้อย การสมรสง่าย ๆ อุปนิสัยดีและที่ชั่ว ๆ ของนางคือ ทรัพย์สินมะฮัรแพง การสมรสแบบลำบากอุปนิสัยไม่ดี ”

นอกจากนั้นการกำหนดค่ามะฮัร แพง เท่ากับเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ฝ่ายชายซึ่งจะเกิดผลกระทบกับการใช้ชีวิตในอนาคต

การรับนิกะฮ์

การสมรสจะมีผลตามหลักศาสนาอิสลามก็ต่อเมื่อมีการอะกด์นิกะฮ์ ซึ่งประกอบด้วย อี้ญาบ และกอบูล

อี้ญาบ หมายถึง คำเสนอที่บ่งบอกถึงการสมรสระหว่างใครกับใคร และทรัพย์มะฮัร (สินสอด) เท่าไร เช่นกล่าวว่า “ฉันสมรสคุณกับนางสาวอามีนะฮ์ บุตรีฉันด้วยมะฮัร 2 ,000 บาท ” เป็นต้น

กอบูล หมายถึง การต้อนรับของฝ่ายชายเมื่อผู้เสนอกล่าวคำอี้ญาบเสร็จ เช่น กล่าวว่า “ฉันรับการสมรสดังกล่าวแล้ว” หรืออาจจะตอบรับโดยละเอียดตามที่เสนอก็ได้ ทั้งอี้ญาบ และกอบูล จะใช้ภาษาอะไรก็ได้ แต่ควรจะเป็นภาษาทั้งสองฝ่ายเข้าใจความหมาย และต้องกล่าวตอบรับในที่ที่ไม่มีคำพูดอื่นใดมาแทรกในระหว่างคำอี้ญาบ และกอบูล ในขณะเดียวกันการรับนิกะฮ์จะต้องมีพยานรู้เห็นไม่น้อยกว่า 2 คน โดยพยานต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด

การหมั้น

การหมั้น หมายถึง การตกลงระหว่างฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงที่จะผูกพันด้วยการสมรสในอนาคต ทั้งนี้เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้รู้จักซึ่งกันและกัน และเพื่อความพร้อมในการใช้ชีวิตคู่ต่อไป

เงื่อนไขการหมั้น มีดังนี้

1. ฝ่ายหญิงจะต้องปราศจากข้อห้ามต่างๆ ตามบัญญัติอิสลาม
2. ฝ่ายหญิงจะต้องไม่มีชายใดหมั้นไว้ก่อนและหวังจะสมรสด้วย ดังรายงานจาก

อุกบะฮ์ อิบน์อุมัยรฺ ว่าท่านรอซูล (ซ.ล.) ได้กล่าวว่า

ความว่า “ผู้ศรัทธานั้นเป็นพี่น้องของผู้ศรัทธา ดังนั้น จึงไม่อนุญาตให้ชายตัดหน้าพี่น้องของเขา และไม่หมั้นซ้อนพี่น้องของเขาจนกว่าคนนั้นเขาจะปล่อยไป ” (บันทึกโดย อะหมัด และ มุสลิม)

3. ฝ่ายหญิงไม่อยู่ในช่วงของอิดะฮ์สามีคนก่อน ยกเว้นสามีเสียชีวิตก่อนอนุญาตให้พูดเป็นนัยๆ ไว้ก่อนได้

เมื่อทั้งสองฝ่ายได้หมั้นหมายกันแล้วต่างฝ่ายต่างก็มีสิทธิที่จะมองกันและกันได้เฉพาะส่วนที่อนุมัติให้มอง เช่น ใบหน้าและฝ่ามือแต่ห้ามทั้งสองอยู่ในที่ลับตาหรือโดยลำพังจนกว่าจะได้สมรสถูกต้องตามหลักของศาสนาอิสลาม ดังรายงานจากอามิรฺ อิบน์รอบีอะฮ์ ได้กล่าวว่า ท่านรอซูล (ซ.ล.) ได้กล่าวว่า

ความว่า “ชายกับหญิงที่นางยังไม่เป็นที่อนุมัติแก่เขา จะต้องไม่อยู่แต่ลำพัง เพราะมือที่สามของทั้งสองคือ ชัยฏอน (ซาตาน) ยกเว้นเมื่อมีมะหฺรอม(ญาติของฝ่ายหญิงซึ่งสมรสกัน ไม่ได้ตามบทบัญญัติอิสลาม)” (บันทึกโดย อะหฺมัด)

การจัดงานเลี้ยง

وليمة العرس

เมื่อทั้งสองฝ่ายชายหญิงตกลงพร้อมใจที่จะนิกะหุและอยู่กินด้วยกันฉันสามีภรรยาในอนาคต จะมีกิจกรรมหนึ่งส่งเสริมให้กระทำการจัดงานวะลิมะตุลอุรุษ คืองานเลี้ยงสมรสเพื่อประกาศให้สังคมทั่วไปทราบว่าชายหญิงคู่ดังกล่าวได้สมรสกันแล้ว

ท่านรอซูล ค็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิอะซซัลลัม ได้กล่าวแก่ อับดุลเราะฮ์มาน บุตรของอิฟว่า

ความว่า “จงจัดงานวะลิมะฮุ แม้เป็นแคะเพียงตัวเดียวก็ตาม” (รายงานโดย ท่านบุคอรี)

และรายงานจากอบูสุร็อยเราะฮ์ว่า เมื่ออาลีได้หมั้นหมายกับฟาติมะฮ์ ท่านรอซูล (ซ.ล.) ได้กล่าวว่า

ความว่า “ความจริงจำเป็นสำหรับการสมรสฉันต้องมิงานวะลิมะฮุ” (รายงานโดย ท่านอะหมัด)

เงื่อนไขการเชิญร่วมงานวะลิมะฮุ ต้องมีดังนี้

1. ผู้เชิญต้องบรรลุนิติภาวะ
2. จะต้องไม่เชิญเฉพาะผู้ที่ร่ำรวย
3. จะต้องไม่แสดงออกถึงการรักใคร่ หรือเกลียดใคร
4. ผู้เชิญต้องเป็นมุสลิม
5. ต้องเป็นงานวันแรกกรณีจัดงานหลายวัน
6. ไม่เจาะจงว่าต้องไปงานก่อนคนอื่น
7. จะต้องไม่มีกิจกรรมที่ขัดต่อหลักการของศาสนาปะปนอยู่
8. จะต้องไม่มีอุปสรรคในการเดินทางไปร่วมงาน

ข้อควรคำนึง เกี่ยวกับการเชิญแขกไปร่วมงาน ท่านรอซูล ค็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิอะซซัลลัม ได้ตำหนิการเชิญแขกที่มีฐานะดีและไม่สนใจผู้ที่ฐานะด้อย ดังรายงานจากอบูสุร็อยเราะฮ์ว่า แท้จริงท่านรอซูล ค็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิอะซซัลลัม ได้กล่าวว่า

ความว่า “อาหารที่เลวที่สุด คือ อาหารของงานวะลิมะฮุ ซึ่งเป็นงานที่ห้ามคนที่อยากมาแต่ไปเชิญคนที่ไม่อยากมา และผู้ใดไม่ตอบรับเชิญ (ไม่ไปร่วมงาน) แน่แน่นอนเขาได้ฝ่าฝืนอัลลอฮ์และรอซูล”

ใบความรู้ที่ 4

สิทธิและหน้าที่ของสามีภรรยา

เมื่อชายและหญิงได้สมรสกันแล้ว จะเกิดภาระหน้าที่ต่อกัน โดยเฉพาะสามีมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อภรรยาซึ่งจะนำไปสู่ความสมบูรณ์ของอิหม่าน ดังท่านรอซูล ที่ออลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้กล่าวว่า

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาที่มีความศรัทธาที่สมบูรณ์ที่สุด คือผู้ที่มีอุปนิสัยดีที่สุดในหมู่พวกเจ้า และคนที่ดีที่สุดในหมู่พวกเจ้าก็คือคนที่ทำดีแก่ภรรยาของพวกเขาในหมู่พวกเจ้า”

หน้าที่ของสามีต่อภรรยา

1. การให้เกียรติภรรยา ด้วยการเอาใจใส่ในเรื่องที่เกี่ยวกับปัจจัยยังชีพพื้นฐาน เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ตลอดจนเครื่องสำอาง และไม่ทำร้ายร่างกายนาง ดังรายงานจาก มุอาวียะฮ์ อิบน์ฮัยดะฮ์ รอฎิยัลลอฮุอ็อลลุฮู กล่าวว่า ฉันได้ถามท่าน รอซูล ที่ออลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ว่า

ความว่า “อะไรคือสิทธิของภรรยาคนหนึ่งคนใดในหมู่พวกเราที่มีต่อสามี ” ท่านตอบว่า “ท่านจะต้องให้อาหารแก่นาง เมื่อท่านรับประทานอาหาร ให้เครื่องนุ่งห่มแก่นางเมื่อท่านสวมใส่ อย่าตบใบหน้า (ของนาง) อย่าพุดจาหยาบคาย (ต่อนาง) อย่าหนีนาง (ไปที่อื่น) เว้นแต่ให้อยู่กันภายในบ้าน” (รายงานโดย อับดุลอวุด)

2. การปกป้องคุ้มครองด้วยการเอาใจใส่ดูแลเรื่องสุขภาพจิต สุขภาพกาย และความปลอดภัยทั่วไป โดยเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์กับชายอื่น ดังรายงานของอิบนุอุมร์ ว่าท่านรอซูล ที่ออลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้กล่าวว่า

ความว่า “บุคคลสามประเภทที่ไม่ได้เข้าสวรรค์ คือผู้ที่เผลอคบต่อบิดามารดาของเขา คนที่ไม่สนใจว่าใครจะเข้าไปหาภรรยาของเขา (มีความสัมพันธ์) และผู้หญิงที่ทำตัวเป็นผู้ชาย”

3. อำนวยความสะดวกทั่วไป และอำนวยความสะดวกแก่เงาที่จะทำได้
4. ให้คำแนะนำ อบรม สั่งสอนในเรื่องศาสนาและการดำเนินชีวิตตามกรอบของศาสนา

อิสลาม

5. การให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายในกรณีที่มีภรรยามากกว่า 1 คน

หน้าที่ของภรรยาต่อสามี

หน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามี โดยสรุปดังนี้

1. ภรรยาจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของสามีที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด เว้นแต่มีเหตุผลที่เกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น ต้องหนีออกจากบ้านเพราะเกิดอัคคีภัย เป็นต้น
2. เคารพและให้เกียรติแก่สามีโดยไม่ออกจากบ้านเมื่อไม่ได้รับอนุญาตจากสามี ไม่แสดงกิริยาวาจาที่หยาบคาย ไม่แสดงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อสามี ไม่ได้เถียงสามีโดยไม่มีเหตุผลตามหลักศาสนา
3. สนองความต้องการของสามีที่เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ เว้นแต่มีเหตุผลที่ศาสนาอนุโลม
4. ต้องดูแลตนเอง ลูก และทรัพย์สินของสามี
5. ไม่ถือถือล่อลวง เว้นแต่ได้รับอนุญาตของสามี
6. ไม่อนุญาตให้ชายอื่นซึ่งไม่ใช่มะหฺรอมเข้าในขณะที่สามีไม่อยู่ เว้นแต่เพื่อช่วยแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน

เมื่อสามีภรรยาได้ปฏิบัติหน้าที่ของตัวเองให้สมบูรณ์ จะทำให้สถาบันครอบครัวมีความรัก ความอบอุ่นและความมั่นคง ซึ่งจะมีผลไปสู่ความสงบสุขของสังคมด้วย

ค่าเลี้ยงดู (النفقات)

ค่าเลี้ยงดู คือ การสนองความต้องการต่อผู้ที่อยู่ในความดูแลเรื่องอาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว

ความประเสริฐของการจ่ายค่าเลี้ยงดู

1. อัลลอฮ์ตะอาลาได้ตรัสไว้ว่า

«الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»

ความว่า "บรรดาผู้ที่ใช้จ่ายทรัพย์สินของพวกเขาอย่างลับ ๆ และเปิดเผยทั้งในเวลา กลางวันและกลางคืนนั้นจะได้รับรางวัลที่พระผู้อภิบาลของพวกเขา และพวกเขาไม่มีสิ่งใดที่จะต้องกลัวและระทม" (อัล-บะเกาะเราะฮ์ 274)

2. จากท่านอิมามศอูด อัลอันศอริ รอฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้กล่าวว่า :

«أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : «إِذَا أَنْفَقَ الْمُسْلِمُ نَفَقَةً عَلَى أَهْلِهِ وَهُوَ يَحْتَسِبُهَا كَانَتْ لَهُ صَدَقَةً» . متفق عليه

ความว่า ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวว่า "เมื่อมุสลิมได้จ่ายทรัพย์สิน ส่วนหนึ่งให้กับครอบครัวของเขา ขณะที่เขาหวังการตอบแทน(จากอัลลอฮ์)ในสิ่งที่เขาใช้ จ่ายนั้น มันจะเท่ากับว่าเป็นการทำเศาะละละฮ์" (รายงานโดย อัล-บุคอรีย์ เลขที่ 5351 และมุสลิม เลขที่ 1002)

3. จากท่านอับดุลลอฮ์ สุร็อยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ กล่าวว่า ท่านรอซูลุลลอฮ์ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวว่า :

«السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمَسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، أَوْ الْقَائِمِ اللَّيْلِ الصَّائِمِ النَّهَارِ» . متفق عليه

ความว่า "ผู้ที่ช่วยเหลือหญิงหม้ายและผู้ยากไร้ เหมือนกับผู้ที่ได้ทำการสู้รบในหนทาง ของอัลลอฮ์ หรือผู้ที่ได้ยืนละหมาดในเวลากลางคืนและถือศีลอดในเวลากลางวัน" (รายงานโดย อัล-บุคอรีย์ เลขที่ 5353 และมุสลิม เลขที่ 2982)

การจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่ภรรยา

1. การจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่ภรรยาเป็นสิ่งจำเป็น(วาญิบ)สำหรับสามี ในเรื่องอาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย และอื่นๆ ตามความเหมาะสมตามฐานะของนาง และสิ่งเหล่านี้จะแตกต่างกันไปตาม ประเพณีการปฏิบัติของแต่ละท้องถิ่น กาลเวลาและฐานะของสามีภรรยา รวมถึงประเพณีการปฏิบัติของสามี ภรรยาด้วย

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما أن النبي صلى الله عليه وسلم قال :
«إن دماءكم وأموالكم حرام عليكم ... وفيه : فاتقوا الله في النساء ، فإنكم
أخذتموهن بأمان الله ، واستحللتم فروجهن بكلمة الله ولهن عليكم رزقهن
وكسوتهن بالمعروف» . أخرجه مسلم

ความว่า จากท่านญาบิร บิน अबดุลลอฮฺ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ แท้จริงท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะ
ลัยฮิ วะสัลลัม กล่าวว่า "แท้จริงเลือดเนื้อในหมู่พวกเจ้าและทรัพย์สินในหมู่พวกเจ้าเป็นสิ่ง
ต้องห้ามสำหรับพวกเจ้า ... ต่อจากนั้นท่านได้กล่าวว่า จงขำเกรงต่ออัลลอฮฺเกี่ยวกับบรรดา
หญิงของพวกเจ้า แท้จริงพวกเจ้าได้รับพวกนางด้วยความปกป้องของอัลลอฮฺ และขอ
อนุญัตติด้วยวาญะฮ์ของนางด้วยถ้อยคำรับของอัลลอฮฺ และเป็นหน้าที่ของพวกเจ้าที่จะต้อง
อำนวยความสะดวกแก่พวกนางและเครื่องนุ่งห่มของพวกนางโดยชอบธรรม" (รายงานโดย
มุสลิม เลขที่ 1218)

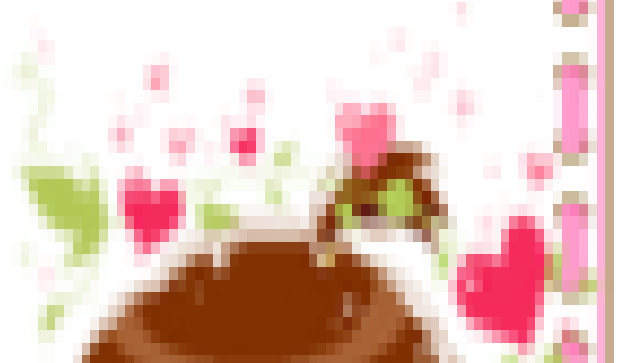
2. เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสามีต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่ภรรยาที่เขาได้หย่าที่มีสิทธิคืนได้ โดยให้เครื่องนุ่งห่ม
และที่พักอาศัยแก่นาง แต่นางไม่มีสิทธิที่จะได้รับส่วนแบ่งมรดก

3. ภรรยาที่ได้อยกเลิกการสมรสหรือได้หย่าขาด สามีจำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่นางหากกำลังตั้งครรภ์ ถ้า
นางไม่ได้ตั้งครรภ์สามีไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูและอำนาจที่พักอาศัยให้

4. ไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูและจัดที่พักอาศัยแก่ภรรยาที่สามีตายจาก และถ้าหากว่านางกำลังตั้งครรภ์
ก็ต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่นางจากส่วนแบ่งมรดกของทารกที่อยู่ในครรภ์ หากส่วนแบ่งมรดกของทารกในครรภ์ไม่มี
ให้ผู้ที่มีสิทธิได้รับมรดกจากผู้ตายจ่ายค่าเลี้ยงดูแทน

5. เมื่อภรรยาประพฤติน่าเกลียดหรือขัดขืนสามี(ไม่ยอมร่วมหลับนอน)ไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่นาง
นอกจากว่านางได้ตั้งครรภ์

เมื่อสามีไม่ได้อยู่กับภรรยาและไม่ได้จ่ายค่าเลี้ยงดูแก่นาง ก็เป็นหน้าที่สามีที่จะต้องจ่ายแก่นางตามวัน
และเวลาที่ผ่านไปที่ไม่ได้อยู่กับนาง

ใบความรู้ที่ 5

เรื่อง การหย่าร้าง

الطلاق

การหย่า

คู่สมรสที่มีความรัก ความเข้าใจต่อกัน มีความอดทน อดกลั้น และรู้จักให้อภัยแก่กันจะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข แต่มีคู่สมรสจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถจะปรับความเข้าใจกันได้ สุดท้ายต้องแยกทางกันด้วยการหย่าร้าง

เรื่องของการหย่า เป็นสิ่งที่อัลเลาะห์อนุมัติ เมื่อถึงเวลานั้น แต่อัลลอฮ์(ช.ด.) ทรงกริ้วดังรายงานจากอิบน์อุมร์ ว่าแท้จริงท่านรอซูล ได้กล่าวว่า

ความว่า “สิ่งที่หะลาล (อนุมัติ) ที่อัลลอฮ์ทรงกริ้วมากที่สุด คือการหย่าร้าง”

(รายงานโดยอิบน์มาญะฮ์)

การหย่าถือเป็นเอกสิทธิ์ของสามีแต่ฝ่ายเดียวดังรายงานจากเชาบันว่าท่านรอซูล(ช.ด.) ได้กล่าวว่า

ความว่า “หญิงคนใดก็ตามที่ขอสามีหย่านาง โดยไม่มีเหตุผลอันควร (แม้แต่) กลิ่นสวรสค์ก็เป็นที่ต้องห้ามแก่นาง”

ถึงอย่างไรก็ตามฝ่ายภรรยาที่ยังมีสิทธิ์ที่จะขอหย่าหรือฟ้องหย่าได้ในกรณีที่มีเหตุผลตามหลักชรัยยะฮ์ หรืออาจทำตะละ (ทัณฑ์บน) ไว้ก็ได้ ทั้งนี้เพื่อสิทธิในบางกรณี

ลักษณะการหย่า

การหย่าที่จะมีผลไปสู่การขาดจากการเป็นสามีภรรยา มี 2 ลักษณะดังนี้

ก. การหย่าโดยใช้ถ้อยคำหรือข้อเขียนที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายตรงกัน เช่น กล่าวว่า “ฉันหย่าเธอแล้ว” หรือ “เราแยกทางกันตลอดไป” หรือ “ฉันปล่อยเธอตลอดไป” เป็นต้น การกล่าวถ้อยคำหรือข้อเขียนดังกล่าว ผู้กล่าวไม่จำเป็นต้องตั้งใจ หรือเจตนาหย่าร้าง ภรรยาของตนก็มีผลการหย่าแล้ว

ข. การหย่าโดยใช้ถ้อยคำหรือข้อเขียนที่เป็นนัยๆไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ฟังอาจเข้าใจความหมายไม่ตรงกัน เช่น กล่าวว่า “เธอกลับไปก่อน” หรือ “จัดกระเป๋าเดี๋ยวนี้” หรือ “ฉันจะเลี้ยงลูกทั้งสองคน” เป็นต้น การกล่าวด้วยถ้อยคำหรือข้อเขียนดังกล่าวผู้กล่าวจะต้องตั้งใจหรือเจตนาว่าจะหย่าภรรยาของตนจึงจะมีผลการหย่าที่สมบูรณ์

ประเภทการหย่า

การหย่าแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- ก. การหย่าร้องอุทธรณ์ หมายถึง การหย่าที่สามีสามารถที่จะคืนดี(รื้อเยาะฮุ) กับภรรยาในช่วงเวลาที่กำหนด (อิดตะฮุ) ได้ เช่น การหย่าครั้งที่ 1 หรือครั้งที่ 2 เป็นต้น
- ข. การหย่าบาเอ็น หมายถึง การหย่าที่สามีไม่สามารถที่จะคืนดี(รื้อเยาะฮุ) กับภรรยาได้อีกต่อไป เนื่องจากหย่ากันเป็นครั้งที่ 3 หรือขาดจากการเป็นสามีภรรยาโดยวิธีฟาซก หรือขาดจากการเป็นสามีภรรยาโดยวิธีการไถ่ถอนหรือซื้อหย่า เป็นต้น

ข้อควรคำนึง คู่สามีภรรยาจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการหย่า จนบางคนกล่าวคำหย่าไปแล้วแต่ยังคงอยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยาตามปกติ ในทำนองเดียวกันบางทัศนะถือว่าการชื่อนออย่างชัดเจน

อิดตะฮุ

อิดตะฮุ. หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่กำหนดหรือหลังจากภรรยาที่ถูกสามีหย่าร้างหรือภรรยาที่สามีเสียชีวิตหรือสามีสิ้นสภาพจากการเป็นมุสลิม ทั้งนี้เพื่อรอให้รู้ว่ามีมลพิษสะอาดว่างเปล่าและเป็นช่วงที่เปิดโอกาสให้สามีทบทวนเพื่อคืนดี นอกจากนั้นเพื่อเป็นการเตือนให้สำนึกว่า การตัดสินใจเพื่อการสมรสและใช้ชีวิตร่วมกัน จะต้องตัดสินใจด้วยความรอบคอบและแน่วแน่

อิดตะฮุ. แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. ถ้าสตรีที่มีประจำเดือนเป็นปกติ อิดตะฮุของนางคือ มีช่วงปลอดประจำเดือน 3 ครั้ง ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า

أَلْطَلِقْ مَرَّتَانٍ فَاِمْسَاكِ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَنِ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ
تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ
أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ
اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

๒๒๑

ความว่า “และบรรดาหญิงที่ถูกหย่าร้างพวกนางจะต้องรอคอยตัวของนาง 3
ประจำเดือน(ตามช่วงปลอดประจำเดือน)” (อัลบากอเราะฮ. : 228)

2. ถ้าสตรีไม่มีประจำเดือน หรือหมดประจำเดือนแล้ว อิดคะฮ์ของนางคือ ระยะเวลา 3
เดือน ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า

ความว่า “ส่วนบรรดาผู้หญิงในหมู่ภรรยาของพวกเจ้าหมดหวังในการมีระดูแล้ว หากพวก
เจ้ายังไม่แน่ใจ ดังนั้นพึงรู้เถิดว่า อิดคะฮ์ของนางคือ 3 เดือนและบรรดาผู้หญิงที่ไม่มีระดูก็
เช่นเดียวกัน”. (อัตตอลาก : 4)

3. ถ้าสตรีที่สามิเสียชีวิต อิดคะฮ์ของนางคือ 4 เดือนกับ 10 วัน ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า

وَالَّذِينَ يَتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ
وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ
بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

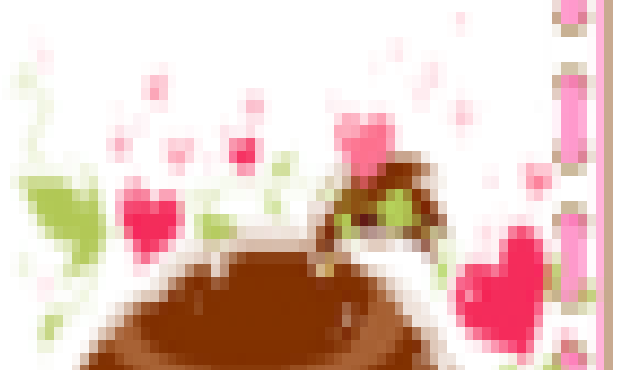
ความว่า “และบรรดาผู้ที่ถึงแก่ชีวิตลงในหมู่พวกเจ้าแล้วทั้งภรรยาไว้ พวกนางจะต้องรอ
คอยตัวของพวกนางเอง 4 เดือนกับ 10 วัน” (อัลบะเกาะเราะฮ. : 234)

4. ถ้าสตรีที่กำลังตั้งครรภ์ถูกสามิหย่าร้าง หรือสามิเสียชีวิต อิดคะฮ์ของนางคือ ระยะเวลา 3
เดือนของนาง ดังปรากฏในอัลกุรอานว่า

وَالَّتِي يَسْنُ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَمْ يَحِضْنَ وَأُولَئِكَ الْأَحْمَالُ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٤﴾

ความว่า “ส่วนบรรดาผู้ที่ตั้งครรภ์กำหนดของพวกนางคือพวกนางต้องคลอดทารกที่อยู่ในครรภ์ของพวกนางแล้ว” (อัลตอลาก : 4)

ในช่วงของฮิดะฮฺ นางมีสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดูและที่อยู่อาศัยจากสามีตามปกติ สำหรับสตรีที่สามีเสียชีวิต นางจะต้องไว้ทุกข์ด้วยการไม่ออกจากบ้านในยามค่ำคืนโดยไม่จำเป็น และจะต้องงดเครื่องสำอางที่มีกลิ่นหอมเพื่อชายอื่น

บรรณานุกรม

- เขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1, สำนักงาน. (2549). **หลักสูตรอิสลามศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2549 (ฉบับทดลอง)**. นราธิวาส: ม.ป.ท.
- ซอและหุ อิบнуเฟาซาน . (ม.ป.ป). **คำเตือนในเรื่องกฎต่างๆที่เกี่ยวข้องกับบรรดาหญิงที่ศรัทธา** . ม.ป.พ
- _____ . (ม.ป.ป). **ตัฟซีรอิบนิกะซีร เล่มที่ 5** หน้า 94 -59 อันวารุส. ม.ป.พ
- สุพล บุญมาเลิศ. (2549). **วิธีชีวิตมุสลิม**. กรุงเทพมหานคร: ประสานมิตร.
- มุห์มัด บิน อิบรอฮีม บิน อับดุลลอฮ์ อัต-ตุวัยญีรีย. (ม.ป.ป.).
- التويجري محمد بن إبراهيم بن عبد الله
- สำนักงานเผยแพร่และสอนอิสลาม อัร-ร็อบวะฮ์ :กรุงริยาด.
- อรุณ บุญชม. (2541). **หะดิษซอเฮียฮ์ (เล่มที่ 6)**. กรุงเทพมหานคร : ศ.วงศ์สงี่ยม.
- อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2540). **ประวัติการศึกษาอิสลาม**. ปัตตานี : สำนักงานวิชาการและ
บริการชุมชน.
- อับดุลรอซิด เจมะะ. (2542). **สังคมอิสลาม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี คณะวิทยาลัยอิสลามศึกษา.

บทที่ 5

เครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียง 1 คำตอบ	
1. ข้อใดคือความหมายการสมรสในอิสลาม	
ก. การให้ทรัพย์สินแก่หญิง	ค. พี่สาวและน้องสาว
ข. ชายหญิงสัญญาว่าจะสมรสกัน	ง. พี่น้องร่วมคัมภีร์
ค. การมอบทรัพย์สินแก่บิดา มารดา ฝ่ายหญิง	5. หญิงที่ถูกห้ามสมรสในอิสลามเพราะเกี่ยวข้องกับ
ง. การผูกความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง	ด้วยสาเหตุการสมรส
2. เกณฑ์การพิจารณาเลือกคู่ครองในอิสลามให้ความสำคัญในเรื่องใดเป็นหลัก	ก. หญิงยากไร้และแม่หม้าย
ก. รูปร่างหน้าตา	ข. บุตรบุญธรรม
ข. การยึดมั่นในศาสนา	ค. พี่น้องร่วมคัมภีร์
ค. พ่อแม่ ญาติพี่น้อง วงศ์ตระกูล	ง. พี่สาวและน้องสาว
ง. ความรักและชอบพอซึ่งกันและกัน	6. หญิงที่ถูกห้ามในการสมรสในอิสลามเพราะการ
3. การส่งเสริมการสมรสมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร	ค. หญิงยากไร้และแม่หม้าย
ก. การส่งเสริมการสมรสเพื่อให้เยาวชน	ข. บุตรบุญธรรม
มุสลิมอยู่ในความโปรดปราน	ค. พี่น้องร่วมคัมภีร์
ข. การส่งเสริมการสมรสเพื่อความเป็น	ง. ภรรยาของลูกชายภรรยาของพ่อ
มนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ	7. ในกรณีที่พ่อแม่ฝ่ายชายไม่พึงพอใจฝ่ายหญิงการ
ค. การส่งเสริมการสมรสเพื่อให้มีภรรยาได้	สมรสจะถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามหรือไม่
หลายคน	ก. ไม่ถูกต้องเพราะผู้ใหญ่ฝ่ายชายไม่ยินยอม
ง. ถูกข้อ ก และ ข	ข. ถูกต้องตามหลักศาสนา
4. หญิงที่ถูกห้ามสมรสเพราะการสืบสกุล	ค. ไม่ถูกต้อง
ก. หญิงยากไร้และแม่หม้าย	ง. ไม่มีข้อใดถูก
ข. บุตรบุญธรรม	

8. ความหมายของการสมรสในทางวิชาการหมายถึง ก. การปิด ข. การแยก ค. การรวมกัน ง. การชุมนุม 9. หญิงที่ต้องห้ามในการสมรสตลอดกาล หมายความว่าอย่างไร ก. หญิงที่ห้ามนิกาฮตลอดกาล ข. หญิงที่ห้ามนิกาฮเป็นเวลา 30 ปี ค. หญิงที่ห้ามนิกาฮตราบใดที่ไม่สามารถกับชายอื่น ง. ข้อ ก และข้อ ค ถูก 10. ข้อใดเป็นหลักฐานการส่งเสริมการสมรสในอิสลามจากอัลหะดีษ ก. “และโดยแน่นอนเราได้ส่งบรรดาเราะซูลมาก่อนหน้าเจ้า และเราได้ให้พวกเขามีภรรยาและลูกหลาน” ข. “ดังนั้นสุเจ้าทั้งหลายจงสมรสกับสตรีที่เป็นที่พึงพอใจสำหรับสุเจ้าทั้งหลาย สองคน สามคน และสี่คน ดังนั้นหากสุเจ้าทั้งหลายเกรงว่า จะไม่สามารถให้ความเป็นธรรม (ระหว่างพวกนางได้) ก็จงสมรสกับสตรีคนเดียว” ค. “พวกเจ้าจงสมรสเถิด ความจริงฉันจะเอาพวกเจ้าไปประกวัดกับบรรดาประชาชาติต่างๆ และพวกเจ้าจงอย่าเป็นเช่นบาทหลวงของชาวคริสต์” ง. “อัลลอฮ์ทรงสร้างคู่ครองที่มาจากหมู่พวกเจ้า ให้แก่พวกเจ้าเอง พระองค์ทรงทำให้เกิด	ลูกและหลานจากภรรยาของพวกเจ้า และทรงประทานปัจจัยยังชีพจากสิ่งดีๆแก่พวกเจ้า 11. รุกนนิกาฮ(การสมรส)มีกี่ประการ ก. 5 ประการ ข. 6 ประการ ค. 7 ประการ ง. 8 ประการ 12. หลักการนิกาฮ(การสมรส)มีอะไรบ้าง ก. คู่บ่าวสาว ข. อีญาบ เกาะบูล ค. คู่บ่าวสาว อีญาบ เกาะบูล ง. คู่บ่าวสาว อีญาบ เกาะบูล มะฮัร 13. ข้อใดไม่จัดเป็นเงื่อนไขของการเป็นผู้ปกครอง (วาલી) ก. อิสลาม ข. ผู้รู้เพียงสา ค. เป็นผู้มีที่สติปัญญา ง. ผู้บรรลุนิติภาวะ 14. . ในขณะที่ทำการสมรสพยาน ใน ลูกขึ้น ไปเข้าห้องน้ำ พิธีสมรสจะถือว่าสมบูรณ์หรือไม่ ก. สมบูรณ์ เพราะมีพยานครบทั้งสองคน ข. สมบูรณ์ เพราะทั้งสองคนได้รู้จักทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย ค. ไม่สมบูรณ์ เพราะพยานไม่ยินเห็นคำกล่าว อีญาบ กอบูล ง. ไม่มีข้อใดถูกต้อง
---	--

15. ข้อใดไม่ใช่เงื่อนไขของพยาน ก. สตรี ข. ผู้บรรลุนิติภาวะ ค. เป็นมุสลิม ง. ผู้ดำรงความยุติธรรม 16. ข้อใดไม่ใช่วาลียกอส ก. บิดา ข. ปู่ ค. ตา ง. พี่ชายหรือน้องชายที่ร่วมบิดา มารดา 17. วาเลียอาม หมายถึงผู้ใด ก. คือผู้ชายที่เป็นญาติสนิทของหญิงที่จะสมรส ข. คือผู้ทรงสิทธิ์จะประกอบพิธีสมรสให้กับหญิงที่บรรลุนิติภาวะทั่วไป ค. คือผู้ชายที่ผู้หญิงกล่าวแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นวาเลียและสมรสให้กับนาง ง. คือผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ให้ทำหน้าที่สมรสผู้หญิงที่บรรลุนิติภาวะแล้วทั่วไป 18. บุคคลในข้อใดไม่ใช่วาเลียยกอส ก. พี่ชายหรือน้องชายของบิดาที่ร่วมบิดา มารดา ข. พี่ชายหรือน้องชายของบิดาที่ไม่ร่วมบิดา ค. พี่ชายหรือน้องชายของปู่ที่ร่วมบิดา มารดา ง. บุตรชายของพี่ชายหรือน้องชายที่ร่วมบิดา มารดา 19. หากครอบครัวของทั้ง 2 ฝ่ายไม่พอใจ และไม่ยินยอมให้สมรสกัน แต่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงไปสมรสที่ต่างจังหวัด จะต้องใช้วาเลียประเภทใด	ก. วาเลียอัครอบ ข. วาเลียหะกิม ค. วาเลียอาม ง. วาเลียตะกิม 20. ข้อใดเป็น hukum ประพฤติชิณาสำหรับผู้เคยนิกาฮ์ที่ถูกต้องตามหลักศาสนา ก. มีการโบย 100 ที ข. เนรเทศถึง 1 ปี ค. ตัดคอ ง. ขว้างก้อนหินจนตาย 21. มะฮัร มีความหมายทางบัญญัติ ตรงกับข้อใด ก. สินสอด ข. การนิกาฮ์ ค. งานเลี้ยง ง. ของขวัญ 22. มะฮัรมีความหมายเดียวกันกับข้อใด ก. ซิฮาร ข. อัศ-เศาะดาก ค. วาเลาะ ง. ตอลาก 23. เงื่อนไขของมะฮัรในการสมรส คือ ก. วาญิบ ข. มักรูฮ ค. มุสตาญาบ ง. มูบาฮ 24. การสมรสจะมีผลตามหลักศาสนาอิสลามเมื่อ ก. การสู่ขอ ข. การหมั้น ค. การรับนิกาฮ์ ง. การจัดงานเลี้ยง
--	---

25. เจื่อนใจที่อนุญาตให้ผู้ชายมองดูหน้าว่าที่เจ้าสาวคือ ก. หลังการทาบทาม ก่อนการหมั้น ข. หลังการทาบทาม ก่อนมีการนิกาฮ์ ค. หลังการหมั้น ก่อนมีการนิกาฮ์ ง. หลังการหมั้น หลังมีการนิกาฮ์ 26. อวัยวะส่วนของสตรีที่สามารถมองเห็นได้ในขณะมีการหมั้น ก. ใบหน้าและมือ ข. ใบหน้าและเท้า ค. มือและเท้า ง. ท้วร่าง ยกเว้นสะดือและหัวเข่า 27. วาลีมะฮ์ในทางภาษาหมายถึง ก. การแยก ข. การรวมกัน ค. การปกปิด ง. การชุมนุม 28. วาลีมะฮ์มีความหมายทางบัญญัติ ตรงกับข้อใด ก. สิ้นสุด ข. การนิกาฮ์ ค. การเลี้ยงอาหาร ง. การเลี้ยงอาหารในการสมรส 29. งานวาลีมะฮ์มีวัตถุประสงค์ข้อใด ก. สนุกสนาน รื่นเริง ข. รู้จักซึ่งกันและกัน ค. กระชับความสัมพันธ์ ง. ชุกรต่อเอกองค์อัลลอฮ์ 30. การตอบรับงานวาลีมะฮ์มี hukum ตรงกับข้อใดมากที่สุด	ก. วาญิบ เนื่องจาก ถ้าผู้เชิญ(เจ้าของงาน)เป็นมุสลิมและเมื่อเขาได้เจาะจงเชิญเป็นรายบุคคลและเขาไม่ติดภารกิจใดๆที่ไม่สามารถเข้าร่วมงานได้ ข. วาญิบ เนื่องจาก มีหะดิษรายงานว่า“เมื่อคนใดในหมู่พวกเข้าได้ถูกเชิญไปงานวาลีมะฮ์แล้ว เขาจงไปเถิด” (รายงานโดย มุสลิม) ค. สุนัต เนื่องจาก คนที่ได้รับคำเชิญถือศีลอด วาญิบก็ให้เขาไปร่วม ง. สุนัต เนื่องจาก ได้รับคำเชิญให้ไปร่วมงานในวันที่สอง 31. การปฏิบัติตนหลังชีวิตการสมรสข้อใดสำคัญที่สุด ก. หน้าทีของสามีต่อภรรยา ข. หน้าทีของภรรยาต่อสามี ค. หน้าทีของทั้งสองฝ่ายร่วมกัน ง. ไม่มีข้อใดถูกต้อง 32. การสมรสและจดทะเบียนสมรส เป็นหน้าที่ของสามีในข้อใด ก. การดูแลเอาใจใส่ ข. การซื้อสัจด์ต่อภรรยา ค. การยอมรับและยกย่อง ง. การไม่ดูหมิ่นและเหยียดหยามภรรยา 33. หน้าทีของสามีต่อภรรยาอันดับแรกคือข้อใด ก. มอบค่าสินสอด (มะฮัร) ข. จ่ายค่าเลี้ยงดู (นัฟเกาะฮ์) ค. ให้เกียรติต่อภรรยา ง. อบรมสั่งสอน
---	---

34. บทบาทและหน้าที่ของภรรยาต่อสามี ก. จงรักภักดีต่อสามี ในสิ่งที่ดีงาม ข. หาค่าเลี้ยงดูในครอบครัว ค. ดูแลบ้านเรือนและเลี้ยงดูสั่งสอนบุตร ง. รักษาเกียรติยศ ศักดิ์ศรีและทรัพย์สินของสามี 35. ค่าเลี้ยงดู คือ การสนองความต้องการต่อผู้ที่อยู่ในความดูแลด้านใดบ้าง ก. . อาหารการกิน ข. อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ค. อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย ง. อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย มรดก 36. นัฟเกาะฮ มีความหมายทางบัญญัติ ตรงกับข้อใด ก. การจ่ายค่าเลี้ยงดู ข. การหมั้น ค. การจัดงานเลี้ยง ง. การหย่าร้าง 37. นัฟเกาะฮเป็นหน้าที่ของฝ่ายใด ก. หน้าที่ของสามี ข. หน้าที่ของภรรยา ค. หน้าที่ของทั้งสองฝ่าย ง. ถูกทุกข้อ 38. ภรรยาที่ได้หย่าที่มีสิทธิคืนดีกับสามี นางมีสิทธิที่จะได้รับค่าเลี้ยงดูหรือไม่ ก. มีสิทธิที่จะได้รับค่าเลี้ยงดู และได้รับส่วนแบ่งมรดก ข. มีสิทธิ จะได้รับค่าเลี้ยงดู แต่ไม่ได้รับส่วนแบ่งมรดก	39. ภรรยาที่ได้ยกเลิกการสมรสหรือได้หย่าขาดสามีจำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่นางหรือไม่ ก. ไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่นาง ข. จำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่นางหากกำลังตั้งครรภ์ ค. ถ้านางไม่ได้ตั้งครรภ์สามีไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูและอำนาจที่พักอาศัยให้ ง. ข้อ ข และ ค ถูก 40. เมื่อภรรยาประพฤติน่าดูหรือขัดขืนสามี(ไม่ยอมร่วมหลับนอน)จำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูแก่นางหรือไม่ ก. จำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดู ข. จำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูเฉพาะอาหารการกิน ค. ไม่ จำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดู ง. ไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูแต่ต้องให้ที่พักอาศัย 41. ตอลาก มีความหมายทางบัญญัติ ตรงกับข้อใด ก. การหมั้น ข. การคู่ครอง ค. การหย่าร้าง ง. การจ่ายค่าเลี้ยงดู 42. ตอลาก ตามหลักภาษาหมายถึง ก. พันธสัญญาตามหลักศาสนา ข. การแก้ ข้อผูกมัดของการสมรสออก ค. ช่วงระยะเวลาที่กำหนดหรือหลังจากภรรยาที่ถูกสามีหย่าร้าง ง. การที่ฝ่ายสามีกล่าวเปรียบเทียบกับภรรยาของตนเองว่าเป็นเช่นแม่ของเขา
---	---

43. ข้อใดเป็นการหย่าด้วยถ้อยคำที่เป็นนัย ก. أنت طالق เธอได้หย่าแล้ว ข. الطلاق علي สำหรับฉันได้หย่าแล้ว ค. طلقك ฉันได้หย่าเธอแล้ว ง. أنت بائن เธอได้ขาดจากฉันแล้ว 44. เมื่อสามีกล่าวแก่ภรรยาว่า “เธอเป็นที่ต้องห้ามแก่ฉัน” คำกล่าวนี้เป็นการหย่าร้างหรือไม่ ก. เป็นการหย่าที่ถูกต้องสมบูรณ์ ข. ไม่เป็นการหย่า เนื่องจากว่า เป็นที่ต้องห้ามในที่นี้มิใช่เป็นการหย่า ค. ไม่เป็นการหย่า เนื่องจากว่า เป็นที่ต้องห้ามในที่นี้เป็นการสาบาน ง. ข้อ ข และ ค ถูก 45. ถ้อยคำกล่าวในการหย่าร้างมีกี่ลักษณะ ก. 2 ลักษณะ ข. 3 ลักษณะ ค. 4 ลักษณะ ง. 5 ลักษณะ 46. การหย่ารื้ออญอีย์ หมายถึง ก. การหย่าที่สามีสามารถที่จะคืนดี ข. การหย่าที่สามีไม่สามารถที่จะคืนดี ค. การหย่าจากการเป็นสามีภรรยาโดยวิธีฟาศค์ ง. การหย่าขาดจากการเป็นสามีภรรยาโดยวิธีการไถ่ถอนหรือซื้อหย่า 47. อิดคะฮฺ ในทางภาษาหมายถึง ก. การปกปิด ข. การนับ ค. การแยก ง. การรวม	48. อิดคะฮฺ มีความหมายทางบัญญัติ คือ ก. การสมรสชั่วคราว ข. พันธสัญญาระหว่างสามีกับภรรยา ค. การแก้ ข้อผูกมัดของการสมรสออก ง. ระยะเวลาที่บรรดาหญิงรอคอยและไม่สามารถสมรสใหม่หลังจากสามีเสียชีวิตหรือหย่า 49. ข้อใดเป็นไม่ใช่เงื่อนไขของอิดคะฮฺ ก. หากตั้งครุภักดิ์ ต้องรอให้คลอดเสียก่อน ข. หากสามีเสียชีวิต ต้องรอ 4 เดือนและ 10 วัน ค. สตรีที่สมรสแต่ยังไม่ได้สมสู่กับสามีต้องมีอิดคะฮฺ ง. หากไม่มีประจำเดือน เนื่องจากยังเป็นเด็กหรือได้บรรลุนิติภาวะประจำเดือน ต้องรอ 3 เดือน 50. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องในเรื่องของการหย่าร้าง ก. สามีจำเป็นต้องหย่าเมื่อภรรยาของเขาเป็นผู้ที่ไม่ทำการละหมาด ข. การหย่า จะมีผลบังคับใช้กล่าวคำหย่าเป็นผู้ที่ถูกบังคับ หรือมีนเมา ค. อนุญาตให้หย่าได้เมื่อมีความจำเป็น เช่น ภรรยาไม่นิสัยไม่ดีไม่งาม ไม่สุภาพต่อสามี ง. ไม่อนุญาตให้สามีหย่าภรรยาของเขา ในขณะที่นางกำลังมีรอบเดือน หรือมีเลือดหลังคลอด
---	---

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนเรื่อง การส่งเสริมการสมรสในอิสลาม

1. ง	6. ค
2. ข	7. ง
3. ง	8. ค
4. ค	9. ง
5. ก	10. ค

แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนเรื่อง องค์ประกอบและเงื่อนไขการสมรส

11. ก	16. ค
12. ค	17. ข
13. ค	18. ข
14. ข	19. ค
15. ก	20. ง

แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนเรื่อง วิธีการและขั้นตอนของการสมรส

21. ก	26. ก
22. ข	27. ง
23. ก	28. ง
24. ค	29. ง
25. ก	30. ก

แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนเรื่อง หลักปฏิบัติตนหลังชีวิตการสมรส

31. ค	36. ข
32. ค	37. ค
33. ก	38. ก
34. ก	39. ง
35. ก	40. ค

แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนเรื่อง การหย่าร้าง

41. ค	42. ข	43. ก	44. ก	45. ก
46. ก	47. ข	48. ง	49. ค	50. ข

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม

รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มี ต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม รายวิชาอัลฟิคุฮ์ เรื่องการสมรสในอิสลามจำนวน 10 ข้อ
2. วิธีการตอบแบบสอบถาม หลังจากที่ย่านข้อความในแต่ละข้อแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย /ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของนักเรียน ดังตัวอย่างในข้อ 0

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0.	การเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้ข้าพเจ้า คิดเป็น และแก้ปัญหาเป็น	✓				

3. ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบ ให้ขีดทับอันเดิมเสียก่อนแล้วจึงเลือกใหม่ตามที่ต้องการ

ขอขอบคุณในความร่วมมือน้อย่างดียิ่ง

นายมุหัมมัดรุดี ยูโซะ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านเนื้อหา เนื้อหาของเรื่องที่เรียนมีความน่าสนใจ					
2	เรื่องที่เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน					
3	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ผู้เรียนมีความสนุกสนานที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้					
4	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและเวลา					
5	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเข้าใจและสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง					
6	ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ความเพียงพอของสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้					
7	ความน่าสนใจของสื่ออุปกรณ์ที่ครูใช้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา					
8	การวัดและการประเมินผล เครื่องมือที่ใช้วัดมีความสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียน					
9	เครื่องมือที่ใช้วัดมีความหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน					
10	เกณฑ์การวัดการประเมินผลมีความเหมาะสม					

**แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนา รายวิชาอัลฟิฮ์
เรื่องการสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ 3**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศาสนา รายวิชาอัลฟิฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษา ตอนกลาง ชั้นปีที่ 3 ตามความคิดเห็นของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรต่อไป

2. โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ ตรงกับความคิดเห็นเพียง คำตอบเดียวในแต่ละข้อให้ครบทุกข้อ โดยถือเกณฑ์ในการตอบ ดังนี้

5	หมายถึง	เหมาะสมหรือสอดคล้องมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมหรือสอดคล้องมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมหรือสอดคล้องปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมหรือสอดคล้องน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมหรือสอดคล้องน้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ครบถ้วนขององค์ประกอบของหลักสูตร.....					
2	สอดคล้องแต่ละองค์ประกอบ.....					
3	สอดคล้องกับกรอบหลักสูตรท้องถิ่น.....					
4	สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน.....					
5	สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้.....					
6	ความเหมาะสมของแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....					
7	ความเหมาะสมของวิธีการวัด ประเมินผล.....					
8	ด้านเอกสารประกอบหลักสูตรและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....					

ความคิดเห็นอื่นๆ.....

ลงชื่อ ผู้ประเมิน

(.....)

บรรณานุกรม

- การศึกษานอกโรงเรียน,กรม (2541). **คู่มือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- วิชาการ,กรม. (2542). **การพัฒนารายวิชาสังคมศาสตร์ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นในหลักสูตรมัธยมศึกษา** ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชวลิต ชูกำแหง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยสารคาม.
- ธัญวิษณุ ไตรรัตน์. (2544). **การพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มโรงงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6** แผนงานเลือกเรื่องพืชสมุนไพรในชุมชนสระคูณ. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาวิจัยการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์.
- นิคม ชมพูหลง. (2544). **วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). **การพัฒนาหลักสูตรสถานต่อที่ ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : เซนเตอร์ ดิสคัฟเวอรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- รุจิร ภู่อาระ. (2548). **การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บิ๊ก พอยท์.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง. (2546). **หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546**.
- สุธิรา มั่นคง. (2549). **การพัฒนารูปแบบการสอนเพศศึกษาตามความสนใจของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยม**. การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาวิจัยการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่ : แสงศิลป์.
- Taba , Hilda . (1962). **Curriculum Development : Theory and Practice** . New York : Harcourt Brace and World.
- Tyler , Ralph .W. Basic. (1949). **Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago : University of chicago.

ภาคผนวก ง

ค่าความเชื่อมั่น

1. ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

2. ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบรายข้อ

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ระดับความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก	ผลอำนาจจำแนก	คุณภาพของข้อสอบ
1	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.20	ใช้ได้	นำไปใช้
2	0.60	ปานกลาง	0.70	ใช้ได้	นำไปใช้
3	0.40	ปานกลาง	0.80	ใช้ได้	นำไปใช้
4	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.50	ใช้ได้	นำไปใช้
5	0.57	ปานกลาง	0.70	ใช้ได้	นำไปใช้
6	0.57	ปานกลาง	0.70	ใช้ได้	นำไปใช้
7	0.57	ปานกลาง	0.30	ใช้ได้	นำไปใช้
8	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.50	ใช้ได้	นำไปใช้
9	0.73	ค่อนข้างง่าย	0.50	ใช้ได้	นำไปใช้
10	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.40	ใช้ได้	นำไปใช้
11	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.30	ใช้ได้	นำไปใช้
12	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.50	ใช้ได้	นำไปใช้
13	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.20	ใช้ได้	นำไปใช้
14	0.63	ค่อนข้างง่าย	0.30	ใช้ได้	นำไปใช้
15	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.20	ใช้ได้	นำไปใช้
16	0.50	ปานกลาง	0.70	ใช้ได้	นำไปใช้
17	0.63	ค่อนข้างง่าย	0.80	ใช้ได้	นำไปใช้
18	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.20	ใช้ได้	นำไปใช้
19	0.73	ค่อนข้างง่าย	0.40	ใช้ได้	นำไปใช้
20	0.73	ค่อนข้างง่าย	0.40	ใช้ได้	นำไปใช้
21	0.73	ค่อนข้างง่าย	0.20	ใช้ได้	นำไปใช้
22	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.40	ใช้ได้	นำไปใช้
23	0.53	ปานกลาง	0.80	ใช้ได้	นำไปใช้
24	0.57	ปานกลาง	0.60	ใช้ได้	นำไปใช้
25	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.50	ใช้ได้	นำไปใช้

ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบรายข้อ (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ระดับความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก	ผลอำนาจจำแนก	คุณภาพของข้อสอบ
26	0.50	ปานกลาง	0.50	ใช้ได้	นำไปใช้
27	0.60	ปานกลาง	0.70	ใช้ได้	นำไปใช้
28	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.30	ใช้ได้	นำไปใช้
29	0.60	ปานกลาง	0.60	ใช้ได้	นำไปใช้
30	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.70	ใช้ได้	นำไปใช้
31	0.57	ปานกลาง	0.70	ใช้ได้	นำไปใช้
32	0.63	ค่อนข้างง่าย	0.60	ใช้ได้	นำไปใช้
33	0.50	ปานกลาง	0.30	ใช้ได้	นำไปใช้
34	0.57	ปานกลาง	0.70	ใช้ได้	นำไปใช้
35	0.37	ค่อนข้างยาก	0.70	ใช้ได้	นำไปใช้
36	0.57	ปานกลาง	0.20	ใช้ได้	นำไปใช้
37	0.53	ปานกลาง	0.70	ใช้ได้	นำไปใช้
38	0.47	ปานกลาง	0.70	ใช้ได้	นำไปใช้
39	0.47	ปานกลาง	0.60	ใช้ได้	นำไปใช้
40	0.53	ปานกลาง	0.60	ใช้ได้	นำไปใช้
41	0.57	ปานกลาง	0.80	ใช้ได้	นำไปใช้
42	0.77	ค่อนข้างง่าย	0.30	ใช้ได้	นำไปใช้
43	0.57	ปานกลาง	0.30	ใช้ได้	นำไปใช้
44	0.53	ปานกลาง	0.80	ใช้ได้	นำไปใช้
45	0.63	ค่อนข้างง่าย	0.30	ใช้ได้	นำไปใช้
46	0.50	ปานกลาง	0.40	ใช้ได้	นำไปใช้
47	0.57	ปานกลาง	0.20	ใช้ได้	นำไปใช้
48	0.73	ค่อนข้างง่าย	0.20	ใช้ได้	นำไปใช้
49	0.53	ปานกลาง	0.50	ใช้ได้	นำไปใช้
50	0.63	ค่อนข้างง่าย	0.20	ใช้ได้	นำไปใช้

ภาคผนวก จ
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

คนที่	คะแนนจากการทำแบบฝึกหัดท้ายแผน E ₁					รวม E ₁ (25)	คะแนนหลังการเรียนรู้ E ₂					Post-test E ₂ (50)
	แผนที่1 (5)	แผนที่2 (5)	แผนที่3 (5)	แผนที่4 (5)	แผนที่5 (5)		แผนที่1 (10)	แผนที่2 (10)	แผนที่3 (10)	แผนที่4 (10)	แผนที่5 (10)	
1	5	3	5	4	4	21	8	9	8	8	9	42
2	5	4	4	4	4	21	9	9	8	9	8	43
3	4	4	5	5	4	22	9	10	10	8	9	46
4	5	5	5	4	4	23	9	9	9	9	9	45
5	5	5	4	4	4	22	7	8	8	9	8	40
6	4	4	4	5	5	22	10	10	10	9	9	48
7	4	5	4	5	4	22	9	9	8	9	8	43
8	5	4	4	5	4	22	9	8	9	8	8	42
9	5	4	3	4	5	22	8	8	8	8	8	40
10	5	4	5	4	4	22	8	8	8	9	8	41
11	5	4	5	4	5	23	10	9	10	8	9	46
12	4	5	4	4	4	20	9	8	8	8	9	43
13	4	5	4	4	4	21	8	8	9	9	8	42
14	4	3	4	4	4	19	8	8	9	9	8	42

คนที่	คะแนนจากการทำแบบฝึกหัดท้ายแผน E ₁					รวม E ₁ (25)	คะแนนหลังการเรียนรู้ E ₂					Post-test (50)
	แผนที่1 (5)	แผนที่2 (5)	แผนที่3 (5)	แผนที่4 (5)	แผนที่5 (5)		แผนที่1 (10)	แผนที่2 (10)	แผนที่3 (10)	แผนที่4 (10)	แผนที่5 (10)	
15	4	5	3	4	4	20	9	8	7	8	9	41
16	4	4	5	4	4	21	10	10	9	9	9	47
17	3	4	4	4	3	18	9	8	8	7	9	41
18	4	5	4	5	4	22	9	9	9	9	9	45
19	4	4	3	4	4	19	8	8	8	9	8	41
20	4	4	3	4	5	20	7	8	8	9	8	40
21	4	5	4	3	5	21	8	9	8	9	8	42
22	4	5	4	3	4	20	9	7	8	8	9	41
23	4	4	5	4	5	22	8	10	9	10	8	47
24	4	5	4	4	4	21	8	7	9	9	9	42
25	5	4	4	4	4	21	7	10	9	9	9	45
26	4	5	4	4	4	21	8	8	7	9	8	40
27	5	4	5	4	5	23	8	10	9	8	9	44

คนที่	คะแนนจากการทำแบบฝึกหัดท้ายแผน E ₁					รวม E ₁ (25)	คะแนนหลังการเรียนรู้ E ₂					Post-test E ₂ (50)
	แผนที่1 (5)	แผนที่2 (5)	แผนที่3 (5)	แผนที่4 (5)	แผนที่5 (5)		แผนที่1 (10)	แผนที่2 (10)	แผนที่3 (10)	แผนที่4 (10)	แผนที่5 (10)	
28	4	4	4	4	4	20	8	9	9	9	8	43
29	4	4	4	4	3	19	9	8	8	8	9	42
30	4	4	4	4	4	20	9	9	9	9	9	45
$\bar{X}$	4.30	4.30	4.13	4.10	4.17	21.00	8.50	8.63	8.53	8.63	8.53	42.83
S.D	0.53	0.60	0.63	0.48	0.53	1.26	0.82	0.89	0.78	0.61	0.51	2.20
ร้อยละ	86.00	86.00	82.67	82.00	83.33	84.00	85.00	86.33	85.33	86.33	85.33	85.67
(E ₁ /E ₂)	86.00 /85.00	86.00 /86.33	82.670/ 85.33	82.00/ 86.33	83.33/ 85.33	เฉลี่ยโดยรวม E1/E2						84.00/85.65

คนที่	ก่อนเรียน (50)	หลังเรียน (50)	D	D ²	ค่า t-test
1	35	42	7	49	
2	32	43	11	121	
3	34	46	12	144	
4	37	45	8	64	
5	33	40	7	49	
6	37	48	11	121	
7	37	43	6	36	
8	34	42	8	64	
9	36	40	4	16	
10	37	41	4	16	
11	39	46	7	49	
12	36	43	7	49	
13	38	42	4	16	
14	36	42	6	36	
15	36	41	5	25	16.56
16	39	47	8	64	
17	35	41	6	36	
18	38	45	7	49	
19	36	41	5	25	
20	37	40	3	9	
21	34	42	8	64	
22	38	41	3	9	
23	39	47	8	64	
24	37	42	5	25	
26	35	40	5	25	
27	38	44	6	36	
28	36	43	7	49	
29	34	42	8	64	
30	38	45	7	49	
$\sum x$			202	1504	

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

$$df = N-1$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution
 D แทน คะแนนความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
 N แทน จำนวนคู่

$$t = \frac{202}{\sqrt{\frac{30(1504) - (202)^2}{30-1}}}$$

$$t = \frac{202}{\sqrt{\frac{45120 - 40804}{29}}}$$

$$t = \frac{202}{12.199}$$

$$t = 16.56$$

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๑๙๕๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรม

เรียน ดร. วิชาญ ชื่นชูเกียรติ ปรมาจารย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย นวัตกรรม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายหม่อมมรรตติ ยูโซะ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลามรายวิชาอัลฟิฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ ๓” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร. ชัมซู สาอุ	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์ ยามาเร้ง	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สมทบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการในสาขาวิชาดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบนวัตกรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๗๓ - ๒๒๗๑๖๒

โทรสาร ๐๗๓ - ๒๔๙๖๑๐

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๑๙๕๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุมัติโครงการตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรม

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย นวัตกรรม

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายหม่อมมัตริย์ ยูโซะ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลามรายวิชาอัลฟิกฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ ๓” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร.ซัมซุ สาอุ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อูไรรัตน์ ยามาเรียง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สมทบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการสาขาดังกล่าว จึงขออนุมัติโครงการจากท่านในการตรวจสอบนวัตกรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๗๓ - ๒๒๗๑๖๒

โทรสาร ๐๗๓ - ๒๔๙๖๑๐

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๑๙๕๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรม

เรียน ดร. อภิชาติ คงจิต,

สิ่งที่ส่งมาด้วย นวัตกรรม

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายหม่อมมัตรุติ ยูโซะ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลามรายวิชาอัลฟิฆย เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ ๓” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร. ชัมซู สาอุ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์ ยามาเร้ง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สมทบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการสาขาวิชาดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบนวัตกรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๗๓ - ๒๒๗๑๖๒

โทรสาร ๐๗๓ - ๒๙๙๖๑๐

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๑๙๕๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรม

เรียน ดร.วิจิตรพงศ์ นพทกพเม้ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย นวัตกรรม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายหม่อมมดรูติ ยูโซะ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลามรายวิชาอัลฟิฮ์ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ ๓” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร.เข้มชู สาอุ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์ ยามาเร้ง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สมทบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในสาขาวิชาดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบนวัตกรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๗๓ - ๒๒๗๑๖๒

โทรสาร ๐๗๓ - ๒๔๙๖๑๐

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๑๙๕๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
๙๕๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรม

เรียน จก. ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย นวัตกรรม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายหม่อมมัตริฐ ยูโซะ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลามรายวิชาอัลฟิฆอ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ ๓” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร.ซัมซุ สาอุ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุไรรัตน์ ยามาเร้ง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สมทบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการสาขาดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบนวัตกรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๗๓ - ๒๒๗๑๖๒

โทรสาร ๐๗๓ - ๒๔๙๖๑๐

ที่ ศธ ๐๕๕๙/ว ๑๙๓๙

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
๑๓๓ ถนนเทศบาล ๓ ตำบลสะเตง
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ๙๕๐๐๐

๙ กรกฎาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหืทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วยนายหม่อมมดรุณี ยูโซะ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลามรายวิชาอัลฟิฆอ เรื่อง การสมรสในอิสลาม สำหรับนักเรียนอิสลามศึกษาตอนกลาง ชั้นปีที่ ๓” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร.ซิมซู สาอุ	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์ ยามาเร้ง	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์สมทบ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาจะต้องทดลองใช้นวัตกรรม เพื่อให้นักศึกษาได้ทดลองใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงขออนุญาตเคราะหืที่ได้โปรดให้นักศึกษาผู้นี้ทดลองใช้นวัตกรรมในหน่วยงานของท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไกรสร ศรีไตรรัตน์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๗๓ - ๒๒๗๑๖๒

โทรสาร ๐๗๓ - ๒๔๙๖๑๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก ข

รายชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ

รายชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ

โรงเรียนคารุสสุคาวิทยา เลขที่ 32 หมู่ที่ 1 ตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 95140 เบอร์ติดต่อ
073-202543

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก ซ

รายชื่อหน่วยงานที่ทำการวิจัย

รายชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ

โรงเรียนคารุสสุตาวิทยา เลขที่ 32 หมู่ที่ 1 ตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 95140เบอร์ติดต่อ
073-202543

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก ฅ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ชื่อ – สกุล ดร. วันอัฒกุลกอเคอร์ แวมุสตอฟา
วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน
สถานที่ทำงาน โรงเรียนอิสลาฮุดดีนวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
2. ชื่อ – สกุล ดร. มุหามัดรุษานี บากา
วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการอิสลามศึกษา
สถานที่ทำงาน โรงเรียนดาร์ลุศตาวีทยา ตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
3. ชื่อ – สกุล ดร. มุหะมัดนาเชร์ โชะฮูบ๊ะ
วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน
สถานที่ทำงาน โรงเรียนดาร์ลุศตาวีทยา ตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา
4. ชื่อ – สกุล ดร. นินาวาลย์ ปานากาเซ็ง
วุฒิการศึกษา ปรัชญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน
สถานที่ทำงาน โรงเรียนสาธิตพัฒนาวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
5. ชื่อ – สกุล ดร.สาโรช จรจิต
วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญพิเศษอิสลามศึกษา
สถานที่ทำงาน สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12

ภาคผนวก ๓ ภาพประกอบการทดลองงานวิจัย

ประมวลภาพการทดลองใช้(Try Out)และใช้จริงหลักสูตร
โรงเรียนดรุณสตรีวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ประมวลภาพการนำเสนอผลงานวิจัย

ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ-สกุล

นาย มุหัมมัดรุดี ยูโซะ

วัน เดือน ปีเกิด

16 กุมภาพันธ์ 2517

ที่อยู่ปัจจุบัน

10 ถนน ยะลาโกตา ตำบล โกลาबारู อำเภอรามัน จังหวัด
ยะลา 95140

ประวัติการศึกษา

ประถมศึกษา สถาบันศึกษา อัลบูกอสูลลามียะห์ อัลอัซฮัร
ประเทศอียิปต์

มัธยมศึกษา สถาบันศึกษา อัลบูกอสูลลามียะห์ อัลอัซฮัร

ปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย อัลอัซฮัร
ประเทศอียิปต์

ประสบการณ์ทำงานในอดีต

นักธุรกิจส่วนตัว

ตำแหน่งหน้าที่ทำงานปัจจุบัน

นักธุรกิจส่วนตัว

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

10 ถนน ยะลาโกตา ตำบล โกลาबारู อำเภอรามัน จังหวัด
ยะลา 95140